

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

Ἡ δράση, ὁ χαρακτήρας καὶ τὸ παρουσιαστικό τοῦ Γερο-Καρατάσιου

Τό νερό ἀπό
ὑγιεινῆς πλευρᾶς

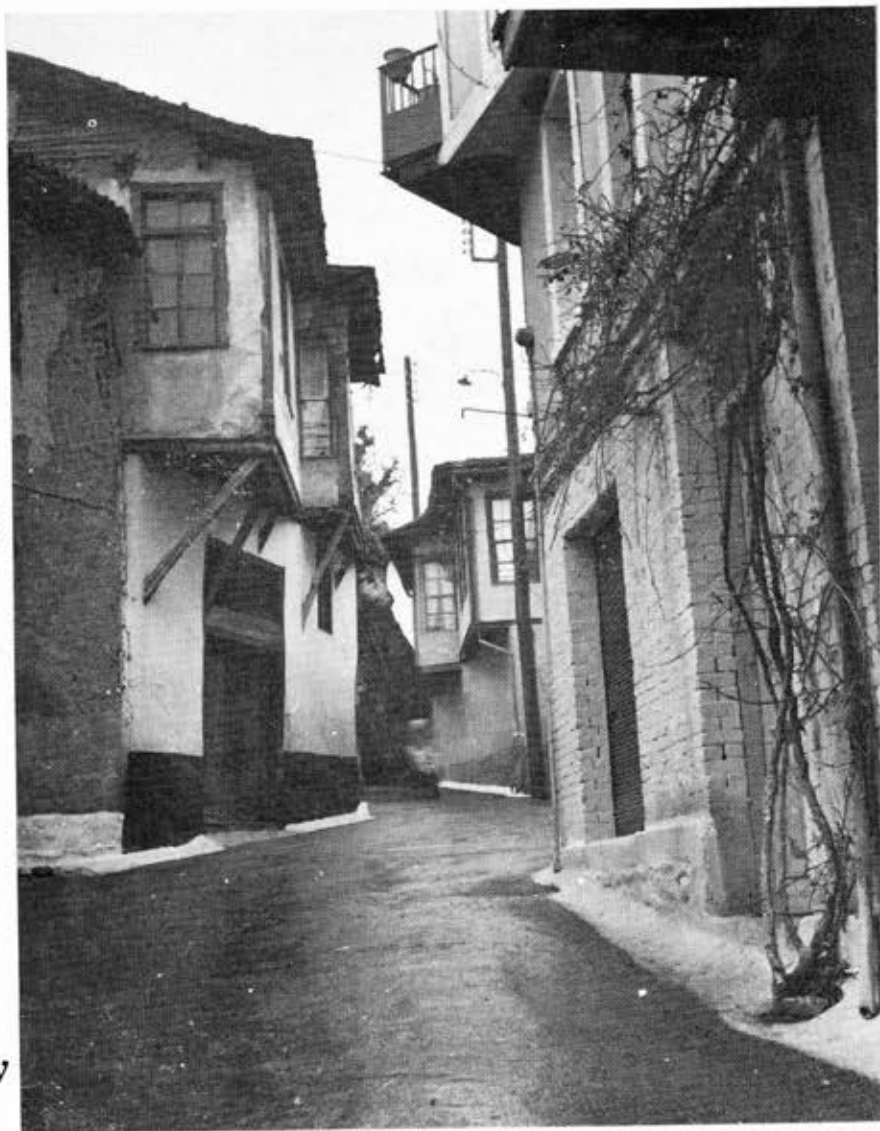

Γιά τή σωστή
ἀνάγνωση
τοῦ λογοτεχνικοῦ
κειμένου

(μέρος β')

Τί πρέπει νά
γνωρίζει ἡ ὥριμη
γενεά γιά τή
στάση της
ἀπέναντι τῶν νέων

Στραβός πλάτανος

Φωτ. Γ. Κοσμορίκου

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στήν ἀγάπη καί τό ἐνδια-
φέρον τῶν συνδρομητῶν της

Παρακαλοῦμε νά μεριμνήσετε γιά τήν ἀνανέωση
τῆς συνδρομῆς τοῦ ἔτους 1980

ΦΥΛΑΞΤΕ ΤΑ ΤΕΥΧΗ ΤΗΣ «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ»,

Με τό 9ον τεῦχος ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ συμπληρώνεται ὁ πρῶτος τόμος τῆς «Νιόουστας»

Με τό 9ο τεῦχος θά προμηθευτεῖτε καί τό εὔρετήριό τῆς ὅλης τοῦ πρώτου τόμου

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΕΤΟΣ Γ' — ΦΥΛΛΟ 8 — ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1979

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Όδ. Ντινόπουλος, Έλένη Μήτσαλα, Λευκή Σαμαρά
Χρ. Μουχέγιερ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Γεώργ. Γκέσιος

Βασ. Κων(ν)ου 32 — Τηλ. 28.646.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Μαρία Μπιλιούρη
Καραμπατάκη 1 Τηλ. 28.150

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσιώλης, Γεωπόνος ΔΕΗ, τηλ. 22.557

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:

Στραβός Πλάτανος: Γιάννη Κοσμορίκου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: «Βιβλιοτυπωτική»

Περικλής Ζέγγος και Σία
Αντ. Καμάρα 3 τηλ. 260.140 — Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενα

Έπίκαιρα

ΜΟΥΜΤΖΙΔΟΥ Κ.: Χρονογράφημα «Τί φταίει» 92

Ιστορικά

ΧΙΟΝΙΔΗ Γ.: Η δράση, ο χαρακτήρας και το πα-
ρουσιαστικό του Γερδ-Καρατάσιου 93

ΜΗΝΟΠΟΥΛΟΥ Θ.: Λεονάρντο Ντά Βίντσι 95

ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΟΔ.: Ημερολόγιο κυριοτέρων
γεγονότων της επανάστασης των Ναουσαίων
το 1822 97

ΠΑΠΟΥΛΙΔΗ Κ.: Μάξιμος ο Γραικός, ο φωτιστής
των Ρώσων 99

Κοινωνικά—Έρευνες

ΞΗΡΟΥΤΥΡΗ Ι.: Τί πρέπει να γνωρίζει ή ώριμη
γενεά για τη στάση της απέναντι των νέων 102

ΚΟΥΚΟΥΛΟΥ Γ.: Το νερό από υγιεινής πλευράς 106

ΠΑΠΑΖΑΧΟΥ Β.: Σεισμός, κίνδυνος και προσπά-
θειες αντιμετώπισης του 109

Λαογραφικά

ΣΠΑΡΤΗ Ν.: Τότι κι τώρα «Αντέτχια της χα-
ράς» 113

Λογοτεχνικά

ΜΟΥΧΑΓΙΕΡ Χ.: Για τη σωστή ανάγνωση του λο-
γοτεχνικού κειμένου 114

ΣΙΑ Δ.: “Ένα παιδί μιλάει για ειρήνη” 118

Γεωπονικά

ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΟΔ.: Δενδροκομικά θέματα
Γεωργικές ειδήσεις 119

Εικαστικά

ΜΗΝΟΠΟΥΛΟΥ Θ.: Εικαστική κίνηση στη Θεσ-
σαλονίκη και Αθήνα 122

Θέματα της πόλης μας

Έγκαίνια χειροτεχνικής του Κ.Ε.Κ. Ναούσης
Το Λαϊκό Πανεπιστήμιο του Πολιτιστικού Κέντρου
Ναούσης 123

Μέρες ξενοιασίδς του ΣΕΟ 125

Σύλλογος των έν Αθήναις Ναουσαίων 126

Κυνηγητικός Σύλλογος Ναούσης 127

Άγαπητέ φίλε γειά σου

Με ιδιαίτερη χαρά και συγκίνηση παρουσιάζουμε το όγδοο τεύχος της «Νιάουστα». Η χαρά και η συγκίνηση αυτή δεν προέρχεται μονάχα γιατί κατορθώσαμε να εμφανίσουμε ακόμα ένα τεύχος. Αυτό το γεγονός, για τους υπευθύνους του περιοδικού δεν είναι και τόσο σημαντικό. Για μας το πιο σημαντικό είναι το γεγονός που βλέπουμε να διευρύνεται η κυκλοφορία του περιοδικού μέσα και έξω από την Νάουσα. Είναι ένα δείγμα αγάπης και εμπιστοσύνης προς την «Νιάουστα». Το γεγονός αυτό μας ενθαρρύνει και μας εμπνέει αισιοδοξία για την όμαλή προς τα εμπρός πορεία της «Νιάουστας».

Άγαπητέ φίλε

Η «Νιάουστα» μέρα με την μέρα και από τεύχος σε τεύχος αποκτά φωνή και δύναμη. Αυτό το έχεις ήδη αντιληφθεί. Επιθυμούμε όμως, η φωνή αυτή να γίνει πιο δυνατή και πιο αποτελεσματική. Γιατί τότε μόνο θα λαμβάνεται υπόψη η γνώμη της. Γιατί τότε μόνο θα μπορούμε να βοηθήσουμε αποφασιστικά, θετικά και ουσιαστικά στην πνευματική και πολιτιστική κίνηση της πόλης. Επιθυμούμε ακόμα η φωνή της «Νιάουστας» να αποκτήσει μεγάλη έμβελεια και κύρος για να μπορεί ν' ακούγεται πιο μακριά, έξω και πέρα από τα όρια της πόλης και της επαρχίας μας. Θέλουμε η φωνή της «Νιάουστας» να γίνει η φωνή της Νάουσας και όλων των Ναουσαίων όπου κι αν βρίσκονται όπου κι αν εργάζονται. Για την επιτυχία των σκοπών της «Νιάουστας» όλοι έχουμε το μερίδιο της ευθύνης, όλοι πρέπει να βοηθήσουμε, ο καθένας όπου και όπως μπορεί. Ο καθένας ως κάνει το χρέος του.

Άγαπητέ φίλε

Όπως και στο προηγούμενο τεύχος γράψαμε, οι στήλες της «Νιάουστας» είναι διαθέσιμες σ' όλους και ιδιαίτερα στα νεοίτα, στους νέους ταλαντούχους συγγραφείς και λογοτέχνες. Αυτό για τώρα. Θα τα ξαναπούμε στο επόμενο τεύχος.

Ο. Ντιν.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ	ΔΡΑΧ. 200
ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝΕΣΜΟΙ	» 300
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΟΛΛΑΡΙΑ	12

Οι πόρτες του Ζαχαροπλαστείου ανοίγουν διαρκώς, καί διαρκώς καινούργια πρόσωπα μπαίνουν, κοντοστέκονται, ψάχνουν με τα μάτια για κάποιον που περιμένουν, κάθονται, πίνουν ή τρώνε κάτι, διαβάζουν την έφημερίδα τους, κουβεντιάσουν, λένε περιμένω τό τραίνο. Κοιτάω δεξιά — αριστερά, στην πόρτα, αυτούς που μπαίνουν — βγαίνουν, ψάχνω κι' εγώ χωρίς να ξέρω τί. Νά! πού μπαίνει εκείνη την ώρα ένας κύριος ψηλός, με τό κουστούμι του τό γκρι καί μιά τσάντα. Φαίνεται ότι κάτι ψάχνει. Δέ δίνω σημασία. «Κανένας έφοριακός θάναί καί ψάχνει γιά τεκμήρια» σκέφτομαι.

Σηκώνομαι, αποφασίζω νά κάνω καμιά βόλτα στό σταθμό. Δυό κύριοι κουβεντιάσουν στή γω-

Τῆς Κικῆς Μουμτζίδου

νία, ἄθελά μου ἀκούω. «Τό τραίνο ἔχει καθυστέρηση» Ἀστείο πράμα, τό τραίνο. Φαίνεται ὁ Ο. Σ.Ε. ἔχει ἀπεργία. Μπορεῖ καί νά χάλασε ἡ μηχανή, τό πιό πιθανό εἶναι ὅμως νά ἔμεινε ἀπό μαζούτ. Τί νά φταίει, σήμερα ὅλα φταίνε. Ὁ Ο.Σ.Ε. ἡ Δ.Ε.Η, ὁ Ο.Τ.Ε, τὰ καύσιμα, τὰ τεκμήρια, ὁ Ἀγιατολάχ... (Ἄλλη ἱστορία αὐτή. Σέ λίγο προβλέπεται νά εἶναι ὑπεύθυνος γιά τὰ πάντα). Ποιά «πάντα» καί γιατί νά φταίει. Αὐτός ἐπαναφέρει τοὺς νέους στό ἴσιο δρόμο, κλείνει τίς ντισκοτέκ, ἀπαγορεύει... τήν ξένη μουσική, πόπ—κλασσική, τὰ νυχτερινά κέντρα, φοράει... τό φερετζέ στίς γυναῖκες, ἡσυχάζει... τὰ πολιτικά πάθη καί ἕνας Θεός ξέρεי τί ἄλλο ἀκόμα.

Ἐχει περάσει περίπου μιά ὥρα καί ἡ καθυστέρηση συνεχίζεται. Εὐτυχῶς πού σκέφτηκα νά πάρω τήν ὑπερταχεία. Ἐδῶσα κάτι παραπάνω ἀλλά, τοῦλάχιστο, θά φτάσω με ὑπερταχεία, καθυστέρηση. Μ' αὐτή τή σκέψη καλμάρω κάπως, συνεχίζω νά κόβω βόλτες, συνεχίζω νά σκέφτομαι, συνεχίζω νά ψάχνω τί φταίει. Σέ λίγο θά ἀρχίσω νά ἀγανακτῶ, ξέροντας ὅτι τίποτα δέ θά γίνει. Σταματῶ στό περίπτερο τοῦ σταθμοῦ, ἀγοράζω κάτι νά φάω, νά διαβάσω, νά περάσει ἡ ὥρα τέλος πάντων! Μιά ἐφημερίδα, μιά σοκολάτα, κάτι λίγες καραμέλες. «Οἱ σοκολάτες ἀνέθηκαν» μοῦ λέει ὁ περιπτεράς, ἐνῶ μοῦ δίνει τὰ ρέστα. «Κι' αὐτές!» μουρμουρίζω. «Τί νά κάνουμε, κοπέλα μου» μοῦ λέει. «Τό πετρέλαιο φταίει!» Ἐδῶ φταίνε τὰ καύσιμα.

Κάθομαι σ' ἕνα παγκάκι, ἀνοίγω τήν ἐφημερίδα, ρίχνω μιά ματιά στήν πρώτη σελίδα. Σκο-

«Τί φταίει»

τωμοί, βιασμοί, πολιτική, ὅλα με κεφαλαία. Γυρνῶ, ἐνδιαφέροντα πράγματα μεταξύ δευτέρας καί τρίτης σελίδας. Ταινίες πού θά δοῦμε, αὐτό τό χροῖνο, προγράμματα ΕΡΤ—ΥΕΝΕΔ, σταυρόλεξα, διαφημίσεις. Διαφημίσεις διάφορες. Πρώτη θέση ἔχουν τὰ ἀπορρυπαντικά, κάθε ἀπορρυπαντικό ἔχει δικό του στυλ. Ἡ δύσκολη νοικοκυρά πλένει μ' αὐτό, ἡ καλή νοικοκυρά μ' ἐκεῖνο, τὰ ρούχα πού γίνονται πεντακάθαρα ἀνήκουν στό ἄλλο. «Ὅταν ἀγόρασα αὐτό τό ἀπορρυπαντικό ὁ ἥλιος μπῆκε στό σπίτι μου, ὅλα λάμπουν, ὅλα ἀστράφτουν» Γυρνῶ σελίδα, διαφορά μανέκεν ποζάρουν. Ὠραῖα! Ἐδῶ τί θά φορέσουμε τό χειμῶνα.

Στήν τελευταία σελίδα, ἐπικαιρότης, ἐνεργειακή κρίση. Οἱ πάντες καί τὰ πάντα κουβεντιάσουν πιά μόνο γιά αὐτό, ἀνοίγεις τό ράδιο, ἀκοῦς αὐτό, τηλεόραση, τό ἴδιο, ἐφημερίδες, περιοδικά παντοῦ. Τί θά γίνει; τί πρέπει νά κάνουμε; «Οἰκονομία», σβῆσε τό φῶς, μὴν τρῶς πολύ, μὴ διασκεδάσεις μὴ, μὴ... «Στά χέρια τοῦ λαοῦ τό μέλλον τοῦ τόπου μας λέει μιά φράση». Προσπαθεῖστε νά προσαρμοσθεῖτε» συνεχίζει, ἀλλά ἐμᾶς μᾶς φαίνονται ἀκόμη πολύ μακρινά ὅλα αὐτά. Συνεχίζουμε νά ξεδεύουμε, νά διασκεδάζουμε με μοναδικό πρόβλημα πού θά πᾶμε τό βράδυ, τί θά δοῦμε, τί θά φάμε. Τί νά κάνουμε; Ἀντί νά τὰ δώσουμε στήν ἐφορία, ἄς ξεδέψουμε λίγα ἀκόμη.

Ἄλλη ἱστορία αὐτή... τεκμήρια σοῦ λέει, φόροι, τέλη κυκλοφορίας, αὐξάνονται κάθε μέρα, νέοι νόμοι, μὴν ἀγοράζεις, μὴν πουλᾷς, μὴν κάνεις τίποτε, μὴν ἔχεις ἐπιθυμίες φορολογοῦνται κ' αὐτές.

Τό τραίνο σφυρίζει, οἱ σκέψεις, τό διάβασμα, τέλος! Ἐρχεται μόνο με μιάμιση ὥρα καθυστέρηση! Ἐλπίζω νά φτάσω γιά ἐκεῖ πού ξεκίνησα. Ἀμφιβολίες θά ὑπῆρχαν μόνο ἂν ταξίδευα με τήν Ὀλυμπιακή! Ἐκεῖ ἔχουμε τίς ἀεροπειρατίες, γιά αὐτές ποιός φταίει;

Σήμερα ὅλα φταίνε, ἐσεῖς, ἐμεῖς, οἱ ἄλλοι, οἱ πάντες καί τὰ πάντα. Ἐνα ἄλλο τραίνο περνάει, γιατί δὲν ἔχει τί νά κάνει, ἕνα ἄλλο κάθεται νά ξεκουραστεῖ, τό δικό μας σφυρίζει, σταματάει. Ὁ κόσμος κατεβαίνει, μουρμουρίζει, διαμαρτύρεται, ἀλλά στό τέλος λέει «δὲ βαριέσαι», παίρνει τίς ἀποσκευές του καί προχωρεῖ.

Σύμφωνα μέ γνώμες συναγωνιστῶν του

“Ασχετα μέ τὸ ἂν κανένας πιστεύει ἢ ὄχι: στήν ἐπιστημονική ἀποψη, σύμφωνα μέ τήν ὁποία τὸ παρῶν στικὸ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἢ ὄχι καθρέφτης τοῦ ἄγνωστου ἐσωτερικοῦ κόσμου του ἢ ἂν οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ κρίνονται μονάχα ἀπὸ τὸ ἔργο τους ἢ καὶ ἀπὸ τὸν χαρακτήρα τους, θὰ (ἀνα —) δημοσιεύσω μερικά ἀνέκδοτα καὶ χαρακτηρισμοὺς — κριτικὲς γιὰ τὸν Μακεδόνα πολέμαρχο τοῦ 1821 Γέρο - Καρατάσο, σύμφωνα με κείμενα ἀνθρώπων ποὺ τὸν γνώρισαν ἀπὸ κοντὰ, γιατί, ἔτσι, θὰ γίνῃ δυνατὴ μιὰ καλύτερη προσοικείωση τοῦ σύγχρονου ἀναγνώστη τοῦ περιοδικοῦ «Νιάουστα» μέ τὴ δράση καὶ «τὸ εἶναι» τοῦ μεγάλου τούτου ἥρωα.

Νομίζω πὼς μιὰ τέτοια νοερὴ ἐπαφή εἶναι πολλαπλὰ χρήσιμη καὶ ὠφέλιμη:

1. Ὁ γραμματικὸς τοῦ Γεώργιος Γαζῆς (ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε καὶ νεκρολόγος του) γράφει: (ὅλ. Λεξικὸν τῆς ἐπαναστάσεως κτλ, Ἰωάννινα 1971, σελ. 75) τὰ ἑξῆς:

«Καρατάσιος. Αὐτὸς ἐπωνομάσθη οὕτως ἀπὸ τὸ εἰς Βέροιαν χωρίον. Καρατάσι λεγόμενον, τὸ δὲ κύριον τοῦ ὀνομα ἦν Τάσιος (= Ἀναστάσιος) ἀπέκτησε δὲ τὴν δόξαν καὶ τὸ καπετανᾶτον μέ τὸ σπαθί του, χωρὶς νὰ τὰ εὑρῇ ἀπὸ τὸν πατέρα του, ὡς οἱ ἄλλοι καπεταναῖοι· διότι ἡ φύσις τὸν ἐστόλισε μέ ἀνάστημα καὶ κάλλος θαυμάσιον, μέ νοὺν πολέμικόν καὶ ἀνδρείαν ἀρειμάνιον· ὅθεν καὶ ὁ Ἀληπασιάς εὐρὼν αὐτὸν τοιοῦτον, τὸν ὕψωσεν εἰς φήμην καὶ πλοῦτήν καὶ τὸν ἐθεώρει ὡς δημιοῦργον τῆς (τσιράκι). Ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Ἑλλάς ἔλαβον ἐκδουλεύσεις πολλὰς εἰς τὸ διάστημα τῆς Ἐπαναστάσεως ἀπὸ τὸν Καρατάσιον, ὅστις ἄλλο δὲν ἐσυλλογίζετο, εἰμὴ πὼς νὰ σκοτώγῃ Τούρκους, διὰ νὰ

Ἡ δράση, ὁ χαρακτήρας καὶ τὸ παρουσιαστικὸ τοῦ Γερο - Καρατάσου

Στὸ Δειχαλεύρι, τὴν πατρίδα τῶν Καρατασαίων, ὁ πρόεδρος καὶ μέλη τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ Συλλόγου Ἀποφοίτων μέ τὸν πρόεδρο τῆς Κοινότητος Στενημάχου

Σημείωμα τοῦ δικηγόρου Γιώργου Χ. Χιονίδη

ἐκδικεῖται τοὺς τυράννους, οἵτινες νικήσαντες εἰς Νιάουстан καὶ αἰχμαλωτίσαντες τὴν γυναῖκα τοῦ Καρατάσιου, μετὰ τὰ πολλὰ θάσανα, τὰ ὁποῖα τῆς ἔκαμαν σκληρῶς, τῆς

ἔκοψαν τελευταῖον καὶ τὰ θυζία καὶ τὴν ἔθαψαν ζωντανήν καὶ ὀρθήν μέ τὰ θυζία κοιμένη. Εἶτα ἓνα υἱὸν τοῦ Καρατάσιου τὸν ἐτούρκευσαν καὶ σώζεται ἔτι εἰς Αἴγυπτον τουρκευμένος.

Ὁ Καρατάσιος λοιπὸν ἀτυχῆσας τοιοιτοτρόπως εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τῆς πατρίδος του, μόλις διεσώθη μέ τὰ ὅπλα εἰς χεῖρας καὶ μέ τρία τέκ-

να (τὸν Δημήτριον Τσάμην, τὸν Κώνστα καὶ μίαν θυγατέρα), διωκόμενος ἔφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου συνανθροίσας τὰ Μακεδονικὰ καὶ Θεσσαλικὰ στρατεύματα ἠγωνίσθη γενναίως καὶ ἐκδικήθη εἰς Τρίκκερα ἀρκούντως εἰς μίαν μάχην, ζωγρῶν, φονεύων καὶ ξεσχιζῶν ὡς λέων πεινῶν διὰ τὰ πάθη τῆς γυναικὸς του τοὺς Τούρκους. Μόνος ἔτι ὁ Καρατάσιος, κατὰ τὰ 1825, ἐταπείνωσεν εἰς τὸ Νεόκαστρον τὴν ὄψρυν τοῦ ἐπληρμένου Ἱμπραήμ πασιᾶ Αἰγύπτου, καταφονεύσας τὸ στρατεύμα του εἰς μίαν μάχην, καὶ λεηλατήσας αὐτὸ, καὶ τοὺς φονευμένους ξεγυμνῶσας ἀνεχώρησε νικητῆς καὶ τροπαιοῦχος. Σύντομος δ' εἰπεῖν, ἂν ὑπῆρξεν ἀσπονδος ἐχθρὸς καὶ τίγρις μαινομένη κατὰ τῶν Τούρκων εἰς τὸ διάστημα τῆς τῶν Ἑλλήνων Ἐπαναστάσεως, ἦτον ὁ Καρατάσιος. Ἀπέθανε δὲ πλήρης ἡμερῶν καὶ ἐτάφη ἐντίμως ἀπὸ τὸν Λύγ. Καποδίστριαν εἰς Ναύπακτον τὸ 1830. Ὁ Καρατάσιος ἦτον ἐκ φύσεως κατωμένος διὰ στρατηγὸς, ἔχων ὅλα τὰ εἰς τοῦτο ἀπαιτούμενα προτερήματα, διό καὶ τὴν ὑπόληψιν καὶ σεβασμὸν εἶχον πρὸς αὐτὸν τὰ στρατεύματά του, ὥστε τὸν ὠνόμαζον παπποῦ (= πάππε), ἡγοῦν πατέρα. Αὐτὸς ἔτι εἰς κόμματα πολιτικὰ δὲν ἀνακατώνετο, ἀλλ' ἐσέβετο ἐπίσης ὅλους τοὺς ἰσχυροὺς τῆς ἡμέρας καὶ ἐπειθετο μὲ σέβας εἰς ὅλας τὰς Κυβερνήσεις τῆς Ἑλλάδος· μὲ ὅλον τοῦτο δὲν ἔλλειψαν νὰ τὸν κατατρέξωσι καὶ αὐτὸν τινες ἀπὸ φθόνου.

2. Ὁ Γιάννης Βλαχογιάννης (βλ. Ἄπαντα τῶν Νεοελλήνων κλασσικῶν, Βλαχογιάννης Ι, Ἱστορικὴ ἀνθολογία, Ἀθήναι, ἀ.ε.ε., σελ. 159) διασώζει τὸ ἐξῆς (ὕπ' ἀριθμ. 268) ἀνέκδοτο - κριτικὴ, πού ἀναδημοσιεύει ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα «Ὁ Φίλοπατρις», φύλλο τῆς 20.3.1858, χωρὶς ὅμως νὰ ἀναφέρει ποῖος εἶναι ἐκεῖνος, πού τὸ ἔγραψε:

«Ὁ ΠΑΠΠΟΥΣ» (Καρατάσιος)

«Ἠκολούθησα τὸν Παπποῦν καθ' ὅλας τὰς ἐκστρατείας του διὰ τῆς

ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος· μοῦ φαίνεται ὅτι βλέπω ἀκόμη τὸ ἀρρενωπὸν καὶ εὐχαρὶ πρόσωπόν του, μοῦ φαίνεται ὅτι τὸν ἀκούω ἀκόμη προφέροντα τὰς μονοσυλλάβους του προσταγὰς καὶ μηδέποτε συγχωροῦντα. Ἄγιον ρίγος, τὸ ἐνθυμοῦμαι ὡς τώρα, μὰς κατελάμβανεν ὅλους, ὅταν παριστάμεθα ἔμπροσθέν του· τὸ νεῦμα του ἦτο προσταγὴ ἀδυσώπητος, καὶ οὐαί εἰς τὸν παραδότην αὐτῆς· ἡ ἀταραξία του ἐν καιρῷ τῶν μαχῶν ἦτο ἀνρίαντος ὀρειχαλκίνου ἀταραξίας· οὐδεὶς εἶδεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης τῆς ζωῆς ὀπισθοδρομήσαντα ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν. Τὸν ἐνθυμοῦμαι, ὅταν ἐπὶ τῆς Μαγνησίας κατεπολέμει τοὺς Τούρκους· μόλις ἡριθμούμεθα δισχίλιοι περὶ τὸν Παπποῦν, καὶ ἐναντίον ἡμῶν ἄλλεπάλληλα καὶ ἀτελεύτητα ἐφώρμων τῶν ἀπίστων τὰ στίφη εἰς τὸ ὀροπέδιον τῶν Τρικέρων. Τέσσαρας ἡμέρας καὶ τέσσαρας νύκτας εὐρέθη καθήμενος ἐπὶ τῆς αὐτῆς πέτρας ὁ γέρον, ἀσάλευτος ὡς ἡ πέτρα αὐτή, καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη δεικνύεται ἀπὸ τοῦς ἐντρόμους κατοίκους ὁ τόπος, ἐφ' οὗ ἐκάθητο κατὰ τὴν τετραήμερον ἐκείνην σφαγὴν.

— «Καὶ ἂν ᾔθελα νὰ φύγω, ἔλαγεν ἔπειτα γελῶν, μηδὲ μὲ ἄφηναν τὰ γερῆματα».¹

3. Τέλος, ὁ κατ' ἐπανάληψιν πρωθυπουργὸς καὶ ἀγωνιστὴς τοῦ 1821 Ἰωάννης Κωλέττης τὸν νεκρολόγησε βλ. Γεωργίου Χ. Χιονίδη, Σχεδιάγραμμα περὶ τοῦ Γέρο — Καρατάσου καὶ τῆς οἰκογενείας του, Μακεδονικά 9 (1969) 295 — 315 καὶ συγκακρυμένα τίς σελ. 314 — 315), μὲ τὸ ἐξῆς κείμενο, πού πρωτοδημοσιεύτηκε στὴ «Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως»:

«Νεκρολογία

Εἰς τῶν περιφήμων παλαιῶν καπετάνων τῆς Ρούμελης καὶ τῶν ἀνδρειοτέρων ἀγωνιστῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ὁ γέρον Καρατάσιος, ἐτελεύτησε κατὰ τὴν 21 τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου ἐν Ναυπάκτῳ.

Γεννηθεὶς ἐν Δοδρᾷ τῆς Μακεδονίας, εἰδείξε παιδιόθεν σημεῖα ἐλευθερίας φύσεως καὶ ἔφασιν εἰς τὰ πολεμικά. Ἀνὴρ δὲ γενόμενος, ἀπέδειξε πραγματικῶς τὸ φιλελεύθερον καὶ τὸ φιλόπατρι τοῦ χαρακτήρος του, φυγὼν τὴν τυραννίαν τῶν κρασούντων καὶ ὑπερασπιζόμενος μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐλευθερίαν καὶ τὰ δίκαια τοῦ πλησίον του.

Ἐπὶ τοῦ Ἀλλῆ πασᾶ ἐπολιτεύθη φρονίμως καὶ ὠφέλησε τὴν πατρίδα, τοῦτο μὲν ἐξολοθερεύων τοὺς κακούργους, τοῦτο δὲ δίδων ἄσουλους καὶ καταφυγὴν εἰς πολλοὺς κινδύνους ἀπ' αὐτὸν τῆς Ἡπείρου τὸν ὀμώτατον τύραννον.

Ἄμα ἤχησεν ἡ σάλπιγξ τῆς ἐλευθερίας καὶ ὁ Καρατάσιος ἀκούεται εἰς τὴν Μακεδονίαν. Τὸ ἄνισον τῆς πάλης πρὸς πολυαριθμούς ἐχθρικούς δυνάμεις φέρει τὴν ἀφευκτον ἀποτυχίαν τῶν ἐκεῖ πραγμάτων.

Φονεύεται ὁ πρῶτος τοῦ υἱὸς καὶ αἰχμαλωτίζονται τρεῖς ἕτεροι μετὰ τῆς γυναικὸς του, καὶ αὐτὸς ἀτρόμητος τρέχει εἰς νέους ἀγῶνας· ἔθεν καὶ εἰς Τρίκκερα καὶ εἰς Σκιάθον καὶ εἰς Εὐβοίαν καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, παντοῦ ἔστησε τρόπαια κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Πρῶτος ἐταπείνωσε τὴν ὄψρυν τοῦ Ἀραβὸς εἰς τὰ πεδία τῆς Μεσσηνίας, δεῖξας καρτερίαν καὶ γενναϊότητα ἡρωϊκὴν.

Διεφύλαξε μέχρι γήρατος ἀκμήν νεανικὴν, ὑπῆρξε δὲ γενναῖος καὶ εὐεργετικὸς.

Αὐτὸς ἦταν λοιπὸν ὁ σπουδαῖος συμπατριώτης μας, Γέρο — Καρατάσιος, πού δόξασε τὰ μακεδονικά ὅπλα σ' ὀλόκληρην τὴν Ἑλλάδα. Ἀξίζει συνεπῶς, νὰ τὸν θυμώμαστε...

ΓΙΩΡΓΟΣ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗΣ

(1) Ὁ Γέρο - Καρατάσιος εἶχε καὶ τὸ παρατσούκλι Γέρο — Τοεκούρας (ἦταν πολὺ οκληρὸς).

Στά χρόνια της αναγέννησης, τότε που σιγά σιγά και δειλά είχε αρχίζει να σφυρηλατείται η αλλαγή του τρόπου της έκφρασης και της απόδοσης των έργων ζωγραφικής, εγκαταλείποντας την αυστηρή γραμμική της μεσαιωνικής τεχνολογίας, άρχισε μια νέα εποχή, έγινε μια επανάσταση στον χώρο της τέχνης με κοιτίδα της τις πόλεις της Β. Ιταλίας, Φλωρεντία, Πίζα.

Δημιουργοί αυτού του θαύματος, αυτής της πνευματικής απελευθέρωσης είναι άνθρωποι φωτισμένοι, προικισμένοι από την φύση με μοναδικό ταλέντο, και ανάμεσά τους ο κορυφαίος ζωγράφος Σεονάρντο ντα Βίντσι: μια από τις μεγαλύτερες φυσιογνωμίες στο στερέωμα της τέχνης, μια και στο χώρο της μηχανικής, της αρχιτεκτονικής, της γλυπτικής, της αεροναυτικής.

Γεννήθηκε στις 14 'Απριλίου του 1452. Ο πατέρας του ήταν συμβολαιογράφος σε μια πόλη που είχε φέρει επανάσταση στον χώρο της τέχνης σε μια πολιτεία του πνεύματος, των γραμμικών και της τέχνης.

Ο πατέρας του δεν του έφερε καμία αντίρρηση στην επιθυμία του να ακολουθήσει τον δρόμο της τέχνης, όπως γινόταν με άλλους ζωγράφους. Στα παιδικά του χρόνια και στα πρώτα σκιρτήματα και την φλόγα του για την ζωγραφική μαθήτευσε κοντά στο μεγάλο και διάσημο ζωγράφο της εποχής εκείνης Βερόκιο.

Ήταν ταλέντο πολυσύνθετο ήταν ζωγράφος, χαράκτης, γλύπτης, αγαπούσε αφάνταστα την μουσική. Έτσι ταίριαζαν οι δυο τους, ο δάσκαλός του μάλιστα τον θεωρούσε φτασμένο ζωγράφο, μολονότι ήταν πολύ νέος, δέκα εξ χρονών και ακόμα ήταν μαθητής του.

Γραμμτικές γνώσεις δεν είχε πολλές, όμως η επαφή του με τη φύση του έφερε αναστάτωση, κατέβαλε υπεράνθρωπες προσπάθειες για να πλουτίσει τις γνώσεις του κοντά στο διάσημο Βερόκιο. Είχε τελειοποιηθεί τέλεια στην γεωμετρία, την φυσική. Ήταν 36 χρονών όταν ο δάσκαλος είχε πεθάνει. Ήταν πλέον μόνος, μά κάτοχος της τέχνης του. Ή φή-

Λεονάρντο Ντά Βίντσι

Ο μυστικός Δείννος, Λεονάρντο Ντά Βίντσι

Του Θανάση Μηνόπουλου Καθηγητού Καλών Τεχνών

μητου είχε διαδοθεί σ' ολόκληρη την Ιταλία και οι παραγγελίες για την δημιουργία διαφόρων έργων τέχνης έρχόταν ή μία πίσω από την άλλη. Τα περισσότερα θέματα του τα άντλούσε πάντοτε από την φύση, τα ζώα, τα φυτά. Ήταν πιστός αντιγράφος της φύσεως, την απέδιδε με την μεγαλύτερη λεπτομέρεια. Από τα νεανικά του έργα και σχέδια δυστυχώς δρέθηκαν ελάχιστα.

Ήταν έφευρέτης, έκανε πειράματα γύρω από την μηχανική, σχεδίασε, τραίνα αεροπλάνα, ελικόπτερα, υπέδειξε τρόπο εξουφώσεως του θάρους με μηχανισμό, έκανε χημικές αναλύσεις, προσμίξεις χημικών ουσιών. Ήταν ταχυδακτυλουργός και έλυνε γρίφους και προβλήματα.

Σαν ζωγράφος και μάλιστα από

τους κορυφαίους της εποχής του, είχε την μεγαλύτερη πελατεία και λέγεται μάλιστα ότι είχε από τα είκοσι του χρόνια. Όμως ποτέ δεν κατάφερε να ικανοποιεί την πελατεία του γιατί άρχισε πολλά συγχρόνως, δεν τα τελείωνε και τούτο γιατί περισσότερο καταγίνονταν με τις έφευρέσεις του παρά με την ζωγραφική.

Στον χώρο της γλυπτικής και της αρχιτεκτονικής δεν έχουμε ολοκληρωμένα έργα παρά μόνο μελέτες στα σχέδια και μόνο ελάχιστα γλυπτά του δρέθηκαν. Όμως όλες του οι μελέτες, είτε στα σχέδιά του είτε στα προπλάσματά του, έδιδε την πλήρη εικόνα εκείνων που ήθελε να νά εκφράσει. Στην ζωγραφική του ήταν πάντοτε εκφραστικός με άδρες γραμμές, με ζωντανά απέδιδε την πλαστικότητα των μορφών του. Οι γραμμές στα περιγράμματα των μορφών του, απαλές θαρρείς και χαϊδεύουν την μορφή, ή σχεδόν δεν υπάρχουν. Ξεχώριζε το φως από την σκιά με έναν θαυμαστό τρόπο

πού σέ μάγευε, τὰ χρώματά του, ἀπαλά αιθέρια. Εἶχε φέρει ὅχι μόνο στήν ζωγραφική ἀλλάγῃ ἀλλά καί τήν ἐπανάσταση στήν μηχανική, τή φυσική καί τή χημεία. Ἡ φήμη του ξεπέρασε τὰ σύνορα τῆς χώρας του καί ξαπλώθηκε σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμο ὅταν ζοῦσε καί πολύ περισσότερο μετὰ τὸν θάνατό του. Τὰ ἔργα του «ἡ προσκύνηση τῶν μάγων», «ὁ Μυστικός Δείπνος», τὸ πορτραῖτο τῆς «Λουκρετία Κριδέλι» ὁ περίφημος πίνακας τῆς «Ἀγίας Ἀννας», ἡ «Παρθένα μετ' ὁ Διδράχτι» καί τὸ περίφημο καί γνωστὸ σ' ὅλο τὸν κόσμο πορτραῖτο τῆς Μόνα - Λίζα (Τζοκόντα) θαυμάζονται ἀπ' ὅλο τὸν κόσμο καί ἄς πέρασαν τόσο αἰῶνες ἀπὸ τότε πού φιλοτεχνήθηκαν.

Ἀπὸ τὰ νεανικά του ἔργα εἶναι «τὸ κεφάλι τῆς Μένουρας» ἡ «παρθένα» μετ' τὴν καράφα ἡ «Μαντόνα πού κἀει φροῦτα» «ὁ Εὐαγγελισμὸς» ἡ «Παναγία τῶν δράχων» καί πληθὺς ἄλλων δημιουργημάτων πού κοσμοῦν τὰ μουσεῖα τοῦ Λούβρου, τὸ Βρετανικὸ Μουσεῖο, τὰ μουσεῖα τῆς Φλωρεντίας τοῦ Μιλάνου.

Ἦταν συγχρόνως καί γλύπτης. Δημιούργησε ἐπιπνεύς ἀνδριάντες ὅπως τοῦ «Σφόρτσα», τοῦ «Τριβούλιο» δὲν κατάφερε ὅμως κανένα ἀπὸ τὰ τεράστια ἔργα του νὰ τὰ χυτεύσῃ στὸν ὀρειχάλκο μετ' ἀποτελέσματα σήμερα νὰ μὴν σώζονται. Ὑπάρχουν ὅμως γλυπτὰ ἔργα του μικρῶν διαστάσεων ἐκπληκτικῆς δεξιότητος. Ὅμως στίς δύο αὐτὲς τέχνες (ζωγραφική - γλυπτική) ἀκόμη καί στήν ποίηση καί μουσική πού τόσο ἀγαποῦσε καί ἀσχολοῦνταν μετ' αὐτὰς εἶχε ἀντίπαλό του πού φοβόταν τὸν νεαρό τότε Μιχαὴλ Ἀγγελό πού ξεκίνοῦσε τότε καί αὐτὸς τὸν μεγάλο μαρμαρῶνο τῆς ζωγραφικῆς - γλυπτικῆς ποίησης καί μουσικῆς, καί ἔφερε μεγάλη ἀναστάτωση διότι μεταχειρίζονταν τὸ χρῶμα καί τὸ μέταλλο κατὰ τρόπο θαυμαστὸ σέ ἡλικία μόλις εἴκοσι ἔξι χρόνων.

Οἱ δύο τους, πολλὰς φορὲς ἦρθαν σέ ρίξη, πολλὰς φορὲς κατηγορήσε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. Ὁ Ντά Βίντσι ἦταν φιλάρεσκος, ἄνθρωπος τοῦ ἄρεσαν οἱ συντροφίες, κυκλοφοροῦσε μετ' αὐτὰς πολυάριθμα μοντέλα του, τοὺς φίλους καί τοὺς θαυμαστὰς του.

Ἀντίθετα ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος ἦταν σοβαρὸς μετρημένος, ζοῦσε μόνος σάν ἐρημίτης, τὸν ἀπασχολοῦσε μόνον ἡ σύνθεση τῶν ἔργων του καί ὁ τρόπος ἔκφρασης τῶν ὁλικῶν πού χρησιμοποιοῦσε στὰ ἔργα του.

Ἡ μεγάλη ἐπιτυχία τῶν δύο αὐτῶν γιγάντων τῆς τέχνης τῆς ἀναγεννήσεως ὀφείλονταν στήν ἀγάπη του γιὰ τὴν τέχνη καί τὴν πίστη τους σ' αὐτήν. Ἴσως θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι αὐτὴ ἡ ἀναγέννηση πού ξαφνικὰ πρόβαλε σάν ἓνα ἄστρο φωτεινὸ καί σκόρπισε τὸ φῶς του σ' ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπῃ ἀλλάζοντας τὴν ὄψιν τῆς τέχνης ἀπὸ τὴν αὐστηρὴ μεταϊωνική σὲ κλασσικὴ ἦταν ἔργο τῶν μεγάλων γιγάντων τῆς τέχνης Ντά Βίντσι - Μιχαὴλ Ἀγγελος - Τιτσιάνο. Γιατὶ αὐτοὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν δύναμιν τῆς ἐχνης οὗς ἦταν πρωτοπόροι στήν ἀλλαγὴ τῆς τεχνολογίας. Καί πρῶτος σέ ἡλικία ὁ Λεονάρντο Ντά Βίντσι, ἔπειτα ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος, τρίτος ὁ Τιτσιάνο καί ἀκολούθησε ὁ Ραφα-

ἦλ, ὁ Ροῦμπενς, συνέχισαν τὴν τόσο ὁμορφὴ καί τόσο ζωντανὴ ἀπεικόνιση τῆς φύσεως, δίδοντας τόσο στὰ φυσικὰ καί ὁμορφα μοντέλα πού χρησιμοποιοῦσαν γιὰ νὰ ἀπεικονίσουν τίς μορφὰς τῶν ἀνθρώπων, εἴτε στίς σκηνές τῆς ἀγιογραφίας τόσο καί στίς λαϊκὰς τοὺς παραστάσεις.

Τὸ ἴδιο καί μετ' αὐτὴν φύση. Τὸ ζωντανὸ ταπεινὸ δὲν ἐπαίξε σέ ὅλους τοὺς αἰῶνες τῆς ἀνθρωπότητος νὰ ἀποτελεῖ πηγὴ ἐμπνεύσεως στοὺς καλλιτέχνες ὅμως εἶχαν τὴν δύναμιν νὰ προσπαθῇσιν ἢ νὰ ἀφαιρέσουν κάτι πού τοὺς ἐνοχλοῦσε ἢ δὲν τοὺς ἄρεσε ἢ νὰ προσθέσουν κάτι δικό τους.

Ὁ Ντά Βίντσι ζωγράφιζε γιὰ ἀρκετὰς μέρες στὸ ἐργαστήριον κλεισμένος, ὅμως πάντοτε φρόντιζε ὥστε οἱ μέρες πού ζωγράφιζε νὰ εἶναι λιγότερες ἀπὸ τίς ἡμέρες πού κάθονταν, διότι θεωροῦσε τὸν ἑαυτὸ του ἀνὴρ μπορὸ καί προσπαθοῦσε νὰ κλεισθῇ στὸν ἑαυτὸ του νὰ μελετήσῃ καί νὰ δημιουργήσῃ πρῶτα στήν φαντασία του ὅλην ἡν σκηνὴν πού θὰ ἀπεικόνιζε τὴν κλίση καί τὴν ἔκφραση πού θὰ δώσῃ στὰ ἀνθρώπινα σώματα, ἀκόμα καί τὴν ἀνατομικὴ τελειότητα. Τὸ χρῶμα τὸν ἀπασχολοῦσε ἀφάνιστα καί ἔκαμε κάθε εἶδος πειράματα πάνω σ' αὐτό. Εἶχε πολλοὺς καί καλοὺς μαθητὰς στὸ ἐργαστήριόν του, ὅμως κανεὶς δὲν μπόρεσε νὰ ἀκολουθήσῃ τὰ βήματά του ἐκτὸς ἀπὸ τὸν μαθητὴ του Μέλτς τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ ἐξέλιξις δὲν ἔφτασε ποτὲ τόσο ψηλὴ ὅσο τοῦ δασκάλου του.

Σήμερα παρ' ὅλο πού πέρασαν 480 χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατό του ἐξακολουθεῖ νὰ φωτίζει τὸ ἄστρο αὐτὸ πού ἔφερε τὸ φῶς καί τὴν ἀλλαγὴ τῆς τέχνης στήν κλασσικὴ ἀναγέννηση, καί τὰ ἔργα του νὰ θαυμάζονται καί νὰ θεωρεῖται ὁ μεγαλύτερος ζωγράφος τῆς ἀναγεννήσεως.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΜΗΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡμερολόγιο τῶν κυριότερων γεγονότων τῆς ἐπανάστασης τῶν Ναουσαίων τό 1822

Συνέχεια ἀπὸ τὸ 6ο τεῦχος

12. Μάχη στὴν Πλακένια Δραγασιά

— Ὁ Ἐμποῦ Λουμπούτ φθάνει στὴν Γάστρα, στὸν κῶρο πού εἶναι τοποθετημένο τὸ τουρκικὸ πυροβολικὸ (τοποθεσία κατεστραμμένη ἄμπελος).

— Τὸ Τουρκικὸ πυροβολικὸ βομβαρδίζει τὴν Νάουσα καὶ τὶς ὀχυρωμένες θέσεις τῶν ἐπαναστατῶν στὴν Πλακένια Δραγασιά.

— 8.4.79 (νέο ἡμερολόγιο) ὁ Κεχαγιᾶς μπέης διατάσσει γενική ἐφοδὸ γιὰ τὴν κατάληψη τῆς Πλακένιας. Τὸ στρατιωτικὸ σῶμα τοῦ Τοιάμη ἐνισχυμένο καὶ μὲ τὴν παρουσία τοῦ Ὀλύμπου Διαμαντῆ καταδιώκει ἀπόσπασμα τοῦ Κεχαγιᾶ μπέη τὸ ὁποῖο ὑποχωρεῖ ἀτάκτως παρασύροντας στὴν φυγὴ καὶ τὶς ἄλλες τουρκικὲς δυνάμεις.

— Ὁ Κεχαγιᾶς μπέης ἐπιστρέφει στὴν Γάστρα κοντὰ στίς θέσεις τῶν πυροβόλων.

— Οἱ στρατιωτικὲς δυνάμεις τοῦ Κρεμμυδοῦσα ὕστερα ἀπὸ ἡρωϊκὴ ἀμυνα πιεζόμενες ἀπὸ τὸν ὄγκον τῶν Τούρκων ἀναγκάζονται νὰ διασκορπιστοῦν καὶ νὰ ὑποχωρήσουν.

— Οἱ ἐπαναστάτες τῆς Πλακένιας Δραγασιάς, πυροβολοῦν, ἀπὸ τὴ θέση πού βρίσκονται, πρὸς τὴ σκηνὴ τοῦ Λουμπούτ. Πολλὲς σφαῖρες τρυποῦν τὴ σκηνὴ καὶ σκοτώνουν ἄρκετοὺς Τούρκους. Ὁ στρατάρχης ὑποχρεώνεται νὰ μεταφέρει τὴν σκηνὴ σ' ἄλλη θέση.

— 9.4.79 Ἐπαναλαμβάνονται οἱ μάχες σὲ διάφορα μέρη. Ὁ Λαμποῦτ παρακολουθεῖ τὴν ἐξέλιξη τῶν μαχῶν περιοχῆς Δραγασιάς.

13. Σύσκεψη τοῦ Τουρκικοῦ ἐπιτελείου

— Ὁ Λαμποῦτ Πασᾶς προσκαλεῖ στὸ στρατηγεῖο του, τὸν Κεχαγιᾶ μπέη καὶ ἄλλους ἀνώτερους ἀξιωματικοὺς καὶ μελετᾷ διάφορα στρατιωτικὰ σχέδια γιὰ

τὴν ἄμεση κατάληψη τῆς Νάουσας. Στὴν σύσκεψη προσκαλεῖται καὶ ὁ Μάμαντης γιὰ νὰ ἐκφέρει καὶ αὐτὸς τὴν γνώμη του. Ὁ Μάμαντης, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε τὴ μορφολογία τοῦ ἐδάφους τῆς περιοχῆς, Ναούσης, δίνει διάφορες πληροφορίες πολὺ χρήσιμες γιὰ τοὺς Τούρκους. Συγκεκριμένα προτείνει τὴν ἐνίσχυση τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως τοῦ Ταῆρ μπέη γιὰ νὰ μπορέσει νὰ καταλάβει ἐγκαίρως τὸν Βάδο, τὴν Παναγιωπούλα καὶ τοὺς Τροχοὺς. Μὲ τὸ σχέδιο αὐτὸ ὑπερφαλαγγίζονται καὶ ἀπομονώνονται ἔξω

Τοῦ Ὁδ. Ντινόπουλου Γεωπόνου

ἀπὸ τὴν πόλη οἱ κύριες δυνάμεις τῶν ἐπαναστατῶν πού βρίσκονται στὴν Πλακένια Δραγασιά καὶ Κωτίχα ἀντιστοίχως.

14. Σύμπτυξη τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων

— Τὸ συμβούλιο τῶν ἐπαναστατῶν ἀποφασίζει τὴν σύμπτυξη τῶν δυνάμεων. Οἱ ἐπαναστάτες ὀχυρώνονται μπροστὰ καὶ κοντὰ στὴν πόλη.

— Οἱ ἐπαναστάτες τοῦ Γεροκαράτασιου ἐγκαταλείπουν καὶ Κώτιχα καὶ φθάνουν στὴν Παλιωσίτσειρα καὶ τὸν Ἅγιο Θεολόγο ὅπου ὀχυρώνονται.

— Ὁ Τουρκικὸς στρατὸς εἰσέρχεται στὴν Κοιλάδα τοῦ Μεσοδεντρίου καὶ προχωρόντας πλησιάζει στὸν Γαλατσάνο. Ὁ Λάζος Ραμαντάνης ἀνησυχεῖ καὶ ἐνημερώνει σχετικῶς τὸν Ζαφειράκη γιὰ τὶς κινήσεις τῶν Τούρκων. Εἰδοποιεῖται ἐπίσης καὶ ὁ Καραμήτσος ὁ ὁποῖος καταλαμβάνει ἐγκαίρως τὶς ἐπικρατεῖς θέσεις κοντὰ καὶ γύρω στὸ Μοσκόνι. Ὁ Ραμαντάνης κατέρχεται στὸν Βάδο. Διεξάγονται μάχες καὶ οἱ τουρκικὲς δυνάμεις καθηλώνονται μετὰ τὸν Βάδο καὶ Γαλατσάνο.

— 10.4.79 Οἱ Τούρκοι ὕστερα

ἀπὸ τὴν σύμπτυξη τῶν Ἑλλήνων καταλαμβάνουν ὅλο τὸν κῶρο ἀπὸ τὴν Βεροιώτικη θρύση ὡς τὴν Σκάλα, χωρὶς φυσικὰ νὰ πλησιάσουν τοὺς ἀπότομους βράχους τῆς πόλης.

— Ὁ Γεροκαράτασιος εὐρισκόμενος στὸν Ἅγιο Θεολόγο παρεμποδίζει τὴν προώθηση τῶν Τούρκων.

— Τουρκικὸ τμήμα στρατοῦ ἀπομονώνεται στὸν Παπαράδο καὶ σχεδὸν πολιορκεῖται ἀπὸ τὶς δυνάμεις τῶν Σιουγγαραίων καὶ Κούντοη. Οἱ ἐλληνικὲς δυνάμεις ἐπιτίθενται. Στὶς ἐπιχειρήσεις αὐτὲς παίρνει μέρος καὶ ὁ Γάτσος μὲ τὰ τμήματά του. Οἱ Τούρκοι ὑφίστανται σοβαρὲς ἀπώλειες.

— Οἱ Τούρκοι κάνουν ἀντεπίθεση διασποῦν τὸν κλοιὸ καὶ προωθοῦνται μὲ κατεύθυνση τὴν πόλη ἀκολουθώντας τὸν δρόμο πού ὀδηγεῖ στὴν πύλη τῶν Ἀλωνιῶν. Οἱ ἐμπροσθοφυλακὲς τῶν Τούρκων πλησιάζουν τὸ τεῖχος καὶ ὀρמוῦν. Ἄλλοι προσπαθοῦν νὰ παραβιάσουν τὴν πύλη καὶ ἄλλοι προσπαθοῦν νὰ ἀναρριχηθοῦν στὸ τεῖχος. Ὁ Γιάννης Καράτασιος μὲ τοὺς ἄνδρες του καταδιώκουν τοὺς Τούρκους οἱ ὁποῖοι ἐπανερχοῦνται στὸ στρατόπεδο Παπαράδου.

15. Στενὴ πολιορκία τῆς Νάουσας

ναλαμβάνει τὶς προτάσεις πρὸς τοὺς ἐπαναστάτες γιὰ παράδοση κ.λ.π. Οἱ προτάσεις ἀπορρίπτονται.

— 11.4.79 Οἱ Τούρκοι προετοιμάζονται γιὰ τὴν αἰφνιδιαστικὴ ἐπίθεση. Χωρὶς ἐμπόδια ἀνεβαίνουν τὰ διάφορα ὑψώματα καὶ φθάνουν σχεδὸν ὡς τὸν Μοναχὸ Πλάτανο καὶ τὸ Κιόσκι. Ἐπιτίθενται μὲ κεντρικὸ στόχο τὴν πύλη τοῦ «Κιοσκιοῦ» καὶ τὴν γέφυρα «τοῦ Κιοσκιοῦ». Ἄλλο τμήμα ἐπιτίθεται κατὰ τῆς πύλης τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

— Τὰ περισσότερα ἐπαναστατικὰ τμήματα μπαίνουν στὴν πό-

■ ΣΥΝΕΛΕΙΑ στή σελίδα 101

ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΓΡΑΙΚΟΣ, Ο ΦΩΤΙΣΤΗΣ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ

Ένας Έλληνας από κείνους που έζησαν στη Ρωσία και μόρφωσαν τους Ρώσους και δόξασαν την ελληνική καταγωγή τους είναι κι' ο άγιορείτης μοναχός Μάξιμος, που μετά την πολυετή παραμονή του στη Ρωσία έχασε κάθε άλλη προσωνυμία και ονομάστηκε: Γραικός.

Πολλοί ταυτίζουν το Μάξιμο Γραικό με το Μιχαήλ Τριδόλη απ' την Άρτα. Άλλοι, μεταξύ των οποίων και ο αείμνηστος Έλληνας σλαβολόγος Μιχαήλ Λάσκαρις, δέν δέχονται ότι ο Μιχαήλ Τριδόλης και ο Μάξιμος, ο Γραικός είναι το ίδιο πρόσωπο.

Ο Μάξιμος ο Γραικός, ο Βατοπεδηνός μοναχός του Αγίου Όρους πέρασε στην ιστορία του πολιτισμού και στην ιστορία του ευρωπαϊκού πνεύματος, αλλά και στην ιστορία το Έλληνισμού της διασποράς ως διαπρεπής θεολόγος και μοναχός του 16ου αιώνα. Σήμερα στη Ρωσία λατρεύεται ως άγιος.

Ο Μάξιμος Γραικός σπούδασε στην Ιταλία στα τέλη του 15 αιώνα. Είχε σαν δασκάλους ονομαστούς Έλληνες ούμανιστές της Βόρειας Ιταλίας, όπως τον Ίανό και τον Κωνσταντίνο Λάσκαρι, τον Νικόλαο Τομαίο και τον Λαόνικο Χαλκοκονδύλη. Στο διάστημα των σπουδών του στη Βενετία παρακολούθησε τα ενθουσιώδη κηρύγματα αλλά και το τραγικό τέλος του Σαδοναρόλα. Το 1505 ή 1506 επέστρεψε στην Ελλάδα και έγινε μοναχός στη μονή Βατοπεδίου του Αγίου Όρους. Έμεινε στο μοναστήρι του περίπου 10 χρόνια και ήταν ο μοναχός της μελέτης και της συγγραφής. Όταν ο Ρώσος ήγεμόνας Βασίλειος Ίβάνοβιτς το 1516 ζήτησε απ' τους λόγιους άγιορείτες μοναχούς να στείλουν «ένα μεταφραστή των βιβλίων» τότε όλοι απευθύνθηκαν στο μοναχό Μάξιμο της μονής Βατοπεδίου. Άλλες πηγές μάς πληροφορούν ότι ο Μάξιμος πήγε στη Ρωσία για να μεταφράσει το Ψαλτήρι, αλλά όταν τελείωσε τη μετάφραση τον κράτησαν και δεν τον επέτρεψαν, οι Ρώσοι να επιστρέψει στο Άγιον Όρος. Άλλά ως δοξίμε αναλυτικό-

Αντίγραφο μινιατούρας ρωσικού χειρογράφου του 18ου αι. με παράσταση του Όσιου Μαξίμου του Γραικού

Του Κωνστ. Παπουλίδη
Έπιστημονικού συνεργάτη
του ΙΜΧΑ

τερα τα γεγονότα:

Όταν ο Μάξιμος έφτασε στη Μό-

σχα κατέλυσε στο μοναστήρι του Τσουντόφ, όπου άρχισε το μεταφραστικό του έργο με τη βοήθεια δύο Ρώσων. Η εποχή όμως που έφτασε στη Μόσχα ο Μάξιμος ήταν εποχή μεγάλης πνευματικής στέρξης για τους Ρώσους: Ο φαρισαϊσμός,

ή τυπολατρία, ή πίστη στην άστρολογία και στα απόκρυφα βιβλία ήταν το χαρακτηριστικό στοιχείο της ρωσικής πνευματικής ζωής στις αρχές του 16ου αιώνα. Γι' αυτόν τον λόγο φρόντισαν οι Ρώσοι πολιτικοί και εκκλησιαστικοί ηγέτες να καλέσουν ένα μορφωμένο μοναχό απ' το "Άγιο Όρος, την Κιβωτό της Όρθόδοξου Διδασκαλίας, ό όποιος θα μετέφραζε απ' την αρχή όλα τα λειτουργικά βιβλία της Ρωσικής Έκκλησίας, ώστε να υπάρχει κάτι σωστό, παρμένο απ' τα έλληνικά, στο όποιο θα πίστευαν και δεν θα άμφισβητούσαν. Έτσι λοιπόν μετά τη μετάφραση του Ψαλτηρίου, ό Μάξιμος, ανέλαβε μιά και δεν τον επέτρεψαν να επιστρέψει στο "Άγιο Όρος, να διορθώσει, να συμπληρώσει καινά μεταφράσει απ' τα έλληνικά στα παλαιολαβικά πολλά εκκλησιαστικά λειτουργικά βιβλία. Το ίδιο χρονικό διάστημα της φιλολογικής εργασίας του ό Μάξιμος αγωνιζόταν με τη συγγραφή και τη διδασκαλία για το φωτισμό και την ήθικοποίηση του ρωσικού λαού. Τήν εποχή εκείνη στη Ρωσία μία μεγάλη διαμάχη για την τύχη της εκκλησιαστικής περιουσίας διαίρεσε τους ηγέτες της Πολιτείας και της Έκκλησίας της Ρωσίας. Η μία μερίδα ήθελε την Έκκλησία και τα μοναστήρια της με πολλά αγαθά, με πολλή γη, με πλούσια γενικά την Έκκλησία, για να παρουσιάζεται στη γη σαν ένας ανεξάρτητος οργανισμός που δρρά και κινείται «εις Δόξαν Θεού. Η άλλη μερίδα, αντίθετα, ήθελε την Έκκλησία και τα μοναστήρια της τον τύπο της φτώχειας και της στέρησης. Η πρώτη ομάδα ήθελε τη δράση της Έκκλησίας με τον πλούτο της, ή δεύτερη ομάδα ήθελε την άγισσύνη της Έκκλησίας με τη φτώχεια της. Ο Μάξιμος ό Γραικός έχοντας υπ' όψη του το Βυζαντινό ήσυχασμό του Άγίου Όρους του 14ου αιώνα και τον φιλοσοφικό ούμανισμό της Δυτικής Ευρώπης, δλέποντας τους φιλοκτήμονες όπως τους χαρακτήρισε, μοναχούς τη Ρωσίας για τους όποιους έγραψε πολλές πικρές αλήθειες, πήγε με το μέρος των άκτημόνων μοναχών. Η έμπλοκή του Μαξίμου

Άντίγραφο ρωσικής εικόνας με παράσταση του Όσίου Μαξίμου του Γραικού

στις έσωτερικές διαμάχες και σε πολλά εκκλησιαστικά θέματα της Ρωσίας στάθηκε αιτία να κατηγορηθεί ό μοναχός άγιορείτης από το Μητροπολίτη Μόσχας Δανιήλ σαν αίρετικός για την Έκκλησία και σαν επικίνδυνος για το Κράτος. Έτσι ό φωτιστής των Ρώσων, ό δάσκαλος του καλού, ό ιδεολόγος μοναχός, καταδικάστηκε από δύο συνόδους της Μόσχας του 1525 και του 1551.

Τελικά ό Μάξιμος ό Γραικός, διότι πήρε μέρος σε μία διαμάχη για τον κοινωνικό ρόλο της Έκκλησίας στη Ρωσία, αναγκάστηκε να παραμείνει εκεί 37 χρόνια, απ' τα όποια τα

26 στη φυλακή. Αυτή είναι ή μοίρα πολλές φορές όλων των αγωνιστών, ή τύχη όλων των τιμών και ή ανταμοιβή όλων των ήθικων στην Ιστορία. Στη φυλακή ό Μάξιμος συγγράφει και νοουθετεί. Συνηγορεί για την ανάγκη της άπελευθέρωσης του Έλληνικού Γένους απ' την τουρκική σκλαβιά. Συνηγορεί για το συκοφαντημένο, από πολλούς ρωσικούς κύκλους, Οικουμενικό Πατριαρχείο και επισημαίνει τη δυτική διείσδυση στη ρωσική θεολογική σκέψη.

Τέλος, έγραψε ακόμη έναντίον των Έθνικών, των Μωαμεθανών και των Ιουδαίων. Τα έργα του Μαξίμου

του Γραικού εκδόθηκαν στη λαθονική γλώσσα απ' τή Θεολογική Σχολή του Καζάν της Ρωσίας τὸ 1895 καὶ τὸ 1910.

Απ' τίς ἀρχές τοῦ δευτέρου μιστοῦ τοῦ 16ου αἰώνα ἄρχισαν νὰ συντάσσονται στὴ Ρωσία οἱ Βίοι τοῦ Ὁσίου Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ σὲ μορφή διηγήσεων, πού ἀργότερα ἔγινε τὸ συναξάρι τῆς πλούσιας σέ προσφορά ζωῆς του. Ὁ Μάξιμος ὁ Γραικός πέθανε τὸ 1556. Ἡ μνήμη του γιορτάζεται στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας στὶς 21 Ἰανουαρίου. Τὸ τροπάριο τοῦ Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ ἀναφέρει ὅτι ὁ ἀγιορείτης μοναχὸς ἦταν ἐνθεὸς ἀπὸ ζῆλο, ὅτι ἀποξενώθηκε ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ τέλος ὅτι ἔγινε μέτοικος στὶς ρωτικές χώρες.

Ὁ Μάξιμος ὁ Γραικός ἦταν λάτρης τῶν φιλοσοφικῶν ρευμάτων τῆς Ἀναγέννησης, ἃν καὶ ὁ Ρώσος Κλιμπάνωφ σέ κριτική του γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Ἰκόνικωφ ἀναφέρει ὅτι στὴ Ρωσία ὁ Μάξιμος καταπολέμησε τὴν κλασσικὴ παιδεία. Ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς ἱερωμένος Σούλτζε μιλάει γιὰ

ἀμφιταλαντεύσεις στὶς σκέψεις τοῦ Μαξίμου καὶ ὁ Καθηγητὴς Ἰωάννης Καλογήρου συμπληρώνει ὅτι στὸ Μάξιμο ὑπῆρχαν δύο φιλοσοφικὲς τάσεις. "Ὅσο κι' ἂν ἀληθεύουν οἱ γνώμες τῶν εἰδικῶν πού ἔγραψαν γιὰ τὸ Μάξιμο τὸ Γραικὸ, εἶναι γεγονὸς ὅτι τὰ δύο πλαίσια στὰ ὁποῖα ἔζησε καὶ ἔδρασε ὁ Μάξιμος, δηλαδή στὴν Ἰταλία καὶ στὴ Ρωσία, ἦταν ἐντελῶς διαφορετικὰ καὶ ἦταν ἐπόμενο νὰ σημειωθεῖ κάποια στροφή ἀπὸ τίς οὐμανιστικὲς θέσεις τῆς Ἀναγέννησης, πού εἶχε ὁ Μάξιμος στὴν Ἰταλία, στὶς συντηρητικὲς καὶ πολεμικὲς ἐναντίον τῆς κλασσικῆς παιδείας, πού εἶχε στὴ Ρωσία.

Γιὰ τὸν Μάξιμο τὸν Γραικὸ καὶ τὸ ἔργο του ἐξακλουθοῦν νὰ γράφουν τόσο Σοβιετικοὶ ὅσο καὶ Ἕλληνες ἐπιστήμονες. Εἶναι ὅμως ἄξιο θαυμασμοῦ ὅτι γιὰ τὸν Ἕλληνα αὐτὸ πού ἔζησε στὴ Ρωσία ἀσχολοῦνται καὶ Δυτικοευρωπαῖοι καὶ Ἀμερικανοί.

Ἀπὸ τοῦ Σοβιετικοῦ ἐπιστήμονος θὰ ἀναφέρουμε μόνο δύο, οἱ

ὁποῖοι ἀσχολήθηκαν μὲ πολλὴ ἀγάπη καὶ συμπάθεια στὸ ἔργο τοῦ Ἁγιορείτη μοναχοῦ Μαξίμου. Θὰ ἀναφέρουμε πρῶτα τὸ ἔργο τοῦ ἀειμνήστου θεολόγου Ἰδάνωφ: Ἡ φιλολογικὴ κληρονομιά Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ, Μόσχα 1969, σελίδες 248 καὶ μετὰ θὰ ἀναφέρουμε τὴν ἐργασία τῆς Νίνας Σινίτσιν, «Ὁ Μάξιμος ὁ Γραικός στὴ Ρωσία», Μόσχα 1977 σελίδες 332. Στὸ ἔργο αὐτὸ παρουσιάζεται γιὰ πρώτη φορά τὸ περιεχόμενο 10 ἀρχαϊκῶν μονάδων μὲ ἔργα τοῦ Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ.

Τέλος, ἀπὸ τίς ἑλληνικὲς μελέτες θὰ ἀναφέρουμε τὴν κλασσικὴ μονογραφία τοῦ ἀειμνήστου Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, «Μάξιμος ὁ Γραικός, ὁ πρῶτος φωτιστὴς τῶν Ρώσων» Ἀθήνα 1948, σελίδες 658. Πρόκειται γιὰ ἔργο ζωῆς, τὸ ὁποῖο ἔγινε γνωστὸ καὶ στὴν ξένη διδασκαλία.

Αὐτὰ μόνο καὶ μάλιστα μὲ μεγάλη περίληψη, γιὰ τὸ ἔργο τοῦ λόγιου ἀγιορείτη μοναχοῦ Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ στὴ Ρωσία τὸ 15ο καὶ 16ο αἶωνα.

Τὸ ἡμερολόγιο κυριότερων γεγονότων τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1822

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴ σελίδα 97
λη. Ἐξω ἀπὸ τὴν πόλη βρίσκονται τὰ ἐπαναστατικὰ τμήματα τοῦ Γεροκαράτσιου, τοῦ Γάτσου, τοῦ Κούντοη, τοῦ Καραμήτσου καὶ τοῦ Τοάμη Καρατάσιου πού ἐνώνεται μὲ τὸ τμήμα τοῦ πατέρα του (Γεροκαράτσιου).

— Οἱ Τούρκοι κατέχουν καὶ ἐλέγχουν ὅλες τίς τοποθεσίες πού βρίσκονται ἀνατολικά τῆς Νάουσας. Οἱ τούρκοι ἐλέγχουν ἀκόμη λίγες τοποθεσίες πού βρίσκονται νοτιοανατολικά καὶ βορειοανατολικά τῆς Νάουσας. Οἱ ὑπόλοιπες τοποθεσίες καὶ τὰ ὑψώματα εἶναι ἐλεύθερα καὶ κατέχονται ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάτες.

— Ἀπὸ τὴν μέρα πού ἀρκετοὶ ἐπαναστάτες μπαίνουν μέσα στὴ πόλη ἐμφανίζονται τὰ πρῶτα σημάδια κάμψεως τοῦ ἡθικοῦ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ. Ὁμοίως σημειώνεται κάποια χαλάρωση στὴν ἐφαρμογὴ τῶν ἀμυντικῶν σχεδίων τῆς πόλης (πλημμελὴς φρούρηση κ.λ.π.).

— Μέσα στὴν πόλη οἱ Ζαφειράκης, Γιαννάκης Καρατάσιος,

Λάζος Ραμαντάνης καὶ Διαμαντῆς κάνουν ὅτι εἶναι δυνατόν γιὰ τὴν ὁργάνωση τῆς ἀμυνας τῆς πόλης καὶ τὴν ἀντιμετώπιση ὅλων τῶν προβλημάτων τῆς πολιορκουμένης πόλης. (Διατροφή, πειθαρχία τῶν στρατιωτικῶν τμημάτων κ.λ.π.).

— Ὁ Ἐμποῦ Λουμποῦτ προσβάλλει τὴν πόλη ἀπὸ τέσσερα μέρη. Κεντρικοὶ στόχοι οἱ πύλες Κιοσκιοῦ (γέφυρα καὶ κυρίως Κιόσκι) Ἁγίου Γεωργίου καὶ Ἀλωνιῶν. Ὁ Ἐμποῦ Λουμποῦτ μετακινεῖ τὰ τηλεβόλα καὶ τὰ τοποθετεῖ κοντὰ στοὺς Κιόσκι, μὲ σκοπὸ νὰ βομβορδίσει τίς πύλες καὶ τὸ τεῖχος καὶ νὰ προκαλέσει κάποιο ἀνoιγiα.

— Οἱ θέσεις τῶν τηλεβόλων βρίσκονται σὲ ἀκάλυπτο μέρος καὶ οἱ πυροβολητὲς ὑφίστανται σοβαρὲς ζημιὲς ἀπὸ τοὺς ἀμυνόμενους Ἕλληνες. Ὁ Ἐμποῦ Λουμποῦτ μεταφέρει τὰ τηλεβόλα σὲ ἄλλες θέσεις μὲ σκοπὸ νὰ γκρεμίσει τὴν πύλη τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Κι' αὐτὴ ἡ προσπάθεια ἀποτυγχάνει.

— Ἐπαναλαμβάνεται σὲ λίγο γενικὴ τουρκικὴ ἐπίθεση ἐναντίον τῶν τριῶν πυλῶν.

α. Κοντὰ στὴν πύλη τοῦ Ἁγίου Γεωργίου διεξάγονται φονικὲς μάχες. Ἡ μία ἐπίθεση διαδέχεται τὴν ἄλλη. Ἐπικεφαλὴς τῶν ἐλληρικῶν δυνάμεων εἶναι ὁ Ζαφειράκης καὶ οἱ Σιουγγαράιοι. Οἱ τούρκοι ἀναγκάζονται νὰ ὑποχωρήσουν.

β. Ἡ δευτέρη ἐπίθεση ἐκδηλώνεται στὸ τεῖχος πού βρίσκεται ἡ γέφυρα Κιοσκιοῦ. Οἱ ἐπαναστάτες ὑπὸ τὸν Λάζον Ραμαντάνη ἀποκρούουν τοὺς Τούρκους.

γ. Ἡ τρίτη ἐπίθεση ἐκδηλώνεται στὸ Κιόσκι. Ὁ Γιαννάκης Καρατάσιος ἀφήνει σκόπμα νὰ πλησιάσουν οἱ Τούρκοι στὴν πύλη τοῦ Κιοσκιοῦ. Οἱ τούρκοι προσπαθοῦν νὰ καταστρέψουν τὴν πύλη μὲ τοσεκούρια. Ξαφνικὰ οἱ ἐπαναστάτες μὲ σηπωμένα τὰ γιαταγάνια ὁρμοῦν ἐναντίον τῶν τούρκων. Οἱ τούρκοι σκορπίζονται καὶ φθάνουν στὰ μέρη τῆς Παναγιωπούλας.

Συνέχεια στὸ ἐπόμενο

Τι πρέπει νά γνωρίζει ή ώριμη γενεά γιά τήν στάση της άπέναντι τών νέων

Γ' ΜΕΡΟΣ

Συνέχεια από τό 7ο τεύχος

ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ

Κάτι πού βοηθάει στίς δυσκολίες τίς όποιες παρουσιάζει ή νεολαία, είναι ή μεταφυσική έρημία και άδιαφορία, ή έλλειψη ιδανικών και ή έντονη και διάχυτη τάση περιφρόνησης της άτομικής αξίας, πράγματα πού οδηγούν τόν χωρίς φιλοσοφικές ρίζες σύγχρονο άνθρωπο και περισσότερο ακόμη τόν τέλειο αρίζωτο νέο στόν μηδενισμό. Ή ύλιστική θεωρία πού επί τόσες δεκαετίες είχε θεωρηθεί λυτρωτική, παρουσιάζει τώρα τήν αντίθετη όψη φέρνει στήν έφαρμογή της τόν άνθρωπο νέα άδιέξοδα. Ή φιλοσοφία έχασε από πολλού, μά περισσότερο στήν εποχή μας τήν ενεργητική σημασία της. Από «φιλοσοφείν» κατάντησε άπλη σύσσωρη γνώσεων..

Έτσι ό σημερινός άνθρωπος έχασε τήν έκσταση μπρός στήν δημιουργία, άπώλεσε τή ζωντανή έρώτηση του φιλοσοφικού νόηματος, δέν άναρωτιέται γιά τό νόημα της ζωής και της ύπάρξεως, παρά περιορίζεται στίς συνταγές πού του παρουσιάζουν οι έκλαϊκευμένες εκδόσεις ό τύπος γενικά, ή τηλεόραση και τό ραδιόφωνο. Νομίζει, πώς όλα τά ξέρει μέ δύο μόνο λέξεις. Πάντως διάζεται νά κρυφθή πίσω από μιá έτοιμη θεωρία από ένα δόγμα, από ένα «ισμό» κι αυτό συμβαίνει πάντα άμέσως σχεδόν μετά τήν πρώτη έφηβεία. Κρύβεται λοιπόν πίσω από ένα έτοιμο σύστημα και κανονίζει τίς σχέσεις του μέ τούς συνανθρώπους του μ' ένα λακωνικό: «ναί κι εγώ είμαι από τού δικούς σας». Ή σέ αντίθετη περίπτωση καταδικάζει μέ τή στερεότυπη φράση: «Άγριές αυτά πού λέτε, βλακείες». Έ-

τσι κυριαρχεί ή άσυννενοησία, είναι άδύνατος ό διάλογος ανάμεσα σέ ανθρώπους πού άνήκουν σέ διαφορετικά στρατόπεδα, μέ διάφορες αντιλήψεις. Αυτή τήν κατάσταση τήν συναντούμε κατά χειροπιαστό τρόπο στίς αίτίες τών ταραχών τών νέων και τών φοιτητών στίς δυτικές δημοκρατίες.

Οί δυσκολίες πού παρουσιάζει ή σημερινή νεολαία προέρχονται από βαθύτερα ακόμη αίτια, πού μέ τήν άλματώδη πρόοδο της έπιστήμης δέν προφταίνουμε, και πρό παντός οι

Του όμοτίμου καθηγητού της Κοινωνιολογίας Ίωαν. Ξηροτύρη

νέοι, νά σχηματίσουμε μιá σταθερή εικόνα του γύρω κόσμου.

Δέν προλαβαίνουμε οι ώριμοι νά σχηματίσουμε μιá κοσμοθεωρία κατá μείζονα θέματα λόγω οι νέοι, νά σχηματίσουμε δηλαδή μιá εικόνα λογική, αντικειμενική γιά τόν κόσμο, μέ βάση τά δεδομένα της έπιστήμης. Ο σημερινός ώριμος και φυσικά και ό νέος, βρίσκεται, όπως είπαν και είναι σωστό σ' ένα βραχυκύκλωμα, άπ' όπου δέν μπορεί νά βρῇ διέξοδο αλληλοσυγκρούεται, αλληλογρονθοκοπείται....

ΕΥΜΑΡΕΙΑ ΚΑΙ ΕΥΗΜΕΡΙΑ

Κι' ακόμη μεγάλες δυσκολίες προέρχονται από τήν ευμάρεια και τήν ευημερία. Τό περίεργο είναι, πώς ό νέος σήμερα δέν μπορεί νά βρῇ διέξοδο από τό κύκλωμα της άφθονίας και της ευημερίας, πού του προκαλεί ψυχική άνασφάλεια και άγχος, όσο κι αν έχει εξασφαλίσει τήν υλική του ασφάλεια. Ή εξασφαλισμένη καλοπέραση αφαιρεί τούς υλικούς στόχους, πρὸς τούς όποιους θά μπορούσε νά στρέψῃ τή

δραστηριότητά του. "Αν ή ευημερία άποτελή ένα θελητικό αντικειμενικό σκοπό γι' αυτούς πού δέν τήν είχαν ή δέν τήν έχουν, χάνει πολύ από τό θελγητρό της γιά όσους γεννιούνται μέσα σ' αυτήν.

"Όλες οι σύγχρονες κοινωνίες συγκεντρώνουν τίς προσπάθειές τους νά εξασφαλίσουν στούς νέους και γενικότερα στόν άνθρωπο, όσο τό δυνατόν πιό πολλές άνέσεις και πιό πολλά υλικά αγαθά. Κάτω από τήν προσπάθεια και τήν εύκολία αυτή τών τελειοποιημένων άνέσεων φαίνεται οι νέοι νά αηδιάζουν τόσο από τήν πλησιονή όσο και τήν εύκολία ν' άποφεύγουν τόν πόνο ή από τήν εύκολία νά βρίσκουν ήδονές και έπαναστατούν. Έχουμε λησιμονή, ότι και ή στέρηση στή ζωή είναι ευεργετική, γιατί μάς κρατά μακριά από τήν άγία, τήν πλήξη, τόν κόρο και προωθεί τό αγωνιστικό πνεύμα.

Οί δυσκολίες πρέπει ακόμη νά ξέρουμε, τίς όποιες μάς παρουσιάζει ή σύγχρονη νεολαία, προέρχονται ακόμη από τό ότι από τήν «κοινωνία της ευημερίας» προχωρούμε στήν «κοινωνία της άνοχής». Ή άνοχή πού παρατηρείται από μέρους της ώριμης γενεάς και ή όποία πέρα από τό πρόπον υποχώρησε άπέναντι τών αίτημάτων και περισσότερο τών έπιθυμιών τών νέων, συντείνει στο χάσμα τών γενεών, αλλά και στήν ψυχική άδυναμία τών νέων νά βροῦν διέξοδο από τό βραχυκύκλωμα πού τούς περιβάλλει. Ή σημερινή γενεά τών ώριμων, τών γονέων έχασε τόν έλεγχο επάνω στα παιδιά της.

Ή απομάκρυνση από τήν παράδοση και ή άδυναμία τών γονέων νά φέρουν σέ πέρας τόν δόλο τους και κυρίως ή άδυναμία τών πατεράδων, άφού πιά από τήν περιρρέουσα

ατμόσφαιρα επηρεασμένα τα άτομα και ακόμη αυτά τα ίδια τα μέλη της οικογενείας ζητούν όλο και πιο πολύ υποκειμενική αυτονομία. Έτσι τείνουμε προς τη λεγόμενη κοινωνία χωρίς πατέρα στην κοινωνία που αφανίζεται ή υπόσταση του πατέρα ως πρώτου μέσα στην οικογένεια. Οι ώριμοι δὲν ξέρουν σήμερα πώς ν' αντιδράσουν, αλλά περισσότερο δὲν τολμούν νὰ ἐνεργήσουν καν. Φαίνεται νὰ παραιτήθηκαν ἀπὸ κάθε μέτρο ἐπιβολῆς, ἔφτασαν ὡς τὴν παθητικὴ ἀνοχή. Ὁ πατέρας μέσα στὴν κοινωνία τῆς ἀφθονίας καὶ τῆς εὐμάρειας ἔχει γίνεи ἡ ἡ τραγικότερη μορφή τῆς σύγχρονης οικογενείας κτὴς ζωῆς. Ἡ μορφή τοῦ πατέρα πεθαίνει κάθε ἡμέρα. Ἡ ἐννοία τῆς οικογενείας, ὅλο καὶ ἀφανίζεται, χάνεται στὰ δάθη τοῦ ὑποσυνειδήτου.

Η ΜΑΣΤΙΓΑ ΤΗΣ ΑΝΙΑΣ

Ἡ ἠθικὴ κρίση ποὺ περνᾷ ἡ ἐποχὴ μας ἐπιδρά στὴ στάση καὶ συμπεριφορὰ τῶν νέων. Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος, ὅσο κι' ἂν ζεῖ μέσα στὴν κοινωνία τῆς εὐημερίας, μαστιγίζεται ἀπὸ ἀνία. Δὲ βρίσκει νόημα στὴν ζωὴ. Οἱ ἀξίες ἔχουν σοβαρὰ διαβρωθῆ. Ἡ ἀναρχία εἶναι περισσότερο ἀπὸ κάθε τι πνευματικὴ. Ὁ εὐδαιμονισμὸς εἶναι διάχυτος. Ὅ,τι ἦταν στέρεο ἔπαψε νὰ ἔχη στερεότητα.

Ὁ ἄνθρωπος ζεῖ μέσα σὲ μιὰ ἀνευ προηγούμενου σύγχυση, ἀνζητεῖ ὀρίζοντες προσανατολισμοῦ καὶ κατευθύνσεως, ὥστόσο παραπαίει μέσα στὸ παράλογο ποὺ διέπει τὸν κόσμο, τὸ ἀνέχεται καὶ σιγὰ σιγὰ τὸ ἐγκολπώνεται. Προσπαθεῖ νὰ ζήσει, ὥστόσο δὲ λυτρώνεται ἀπὸ τὸ ἀγχος, τὴν ἀγωνία, τὸ φόβο ἀπὸ τὸ πρόβλημα καὶ τὸ ἐρωτηματικὸ τῆς ὑπάρξεώς του. Ὁ ἄνθρωπος στίς βιομηχανικὲς κοινωνίες ζῇ κατὰ κανόνα μέσα στὴν ἀπελπισία. Ἐχει χάσει τὸν ἑαυτὸ του ὅσο κι' ἂν δὲ τὸ γίνεиτα συνειδητὸ ὅσο κι' ἂν δὲ τὸ βλέπει. Φαίνεται νὰ ἔχει χάσει τὴν ὑπαρξὴ του γιατί ἔχει παρασυρθῆ σέξ-νέργειες ἔξω ἢ ξένες ἀπὸ τὴ βαρύτερη οὐσία τοῦ ἑαυτοῦ του. Στηρίχθηκε μόνο καὶ μόνο στὸ νοῦ, ἀλλὰ κι' αὐτὸς μόνο δὲ φτάνει, γιατί ἡ ἠθικὴ πράξη καὶ ἡ ἠθικὴ ἀπό-

φαση δὲν πηγάζουν μόνο ἀπὸ τὸν «ἐγκέφαλο» δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς ἀπλῆς διανοητικῆς λειτουργίας. Ὁ ἄνθρωπος ξέρει ποῖο εἶναι τὸ καλὸ κι' ὅμως κάνει τὸ κακὸ, καὶ τὸ ὀλοφάνερο, πὼς ἡ γνώση ἐνὸς προγράμματος δὲν ἐμποδίζει, δὲν ἀναστέλλει καὶ τὴν παράδοση. Ἡ λογικὴ δὲν εἶναι καὶ παντοδύναμη ὅπως πιστεύεται στὴν ἐποχὴ μας. Ἐστὶ κάτω ἀπ' τὸ πνεῦμα ποὺ ἐπικρατεῖ πὼς νὰ μὴν παρουσιάξῃ δυσκολίες ἢ νεολαία; Πὼς νὰ προσανατολισθῇ, πρὸς ποῦ νὰ θαδίσῃ, μέσα στὸ κύκλωμα τῆς ἐποχῆς μας δὲ βρίσκει διέξοδο, πολιορκεῖται.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μιὰ ἄλλη αἰτία ποὺ εὐνοεῖ τίς δυσκολίες ποὺ παρουσιάζει ἡ νεολαία εἶναι ἡ ἀποξένωση τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ πράγματα καὶ τὸν ἑαυτὸ του. Σήμερα ὁ ἄνθρωπος τῶν βιομηχανικῶν κοινωνιῶν ζῇ τὸν ἑαυτὸ του καὶ τοὺς ἄλλους ὅπως ζῇ τὰ πράγματα, τὰ ἀντικείμενα μὲ τίς αἰσθήσεις καὶ τὸ νοῦ, ἀλλὰ σύγχρονα χωρὶς καμιά καρποφόρο σχέση πρὸς τὸν ἑαυτὸ του καὶ πρὸς τὸ περιβάλλον, γιατί ἔχει «ἀλλοτριώσει» τὸν ἑαυτὸ του. Δὲν τὸν αἰσθάνεται ὡς κέντρο καὶ δημιουργὸ τῆς τεχνικῆς τοῦ κατασκευασματοῦς του παρὰ σὰν ὑπηρετῇ του. Ζῇ τὸν ἑαυτὸ του ὡς πρᾶγμα, ὡς ἀντικείμενο κι' ὄχι σὰν ἐνεργητικὸ ὄν, σὰν φορέα ἀνθρωπίνων δυνάμεων. Ὁ σκοπὸς του εἶναι μέσα στίς βιομηχανικὲς κοινωνίες ποὺ ζῇ νὰ πωλήσῃ τὸν ἑαυτὸ του μὲ ἐπιτυχία στὴν ἀγορὰ.

Γι' αὐτὸ καὶ τὴν συναίσθηση τοῦ ἑαυτοῦ του δὲν τὴν ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν ἐνεργητικότητά του, σὰν ὄν, ποὺ ἀγαπᾷ καὶ σκέπτεται, παρὰ ἀπὸ τὸν κοινωνικὸ — οικονομικὸ ρόλο του. Τὸ αἶσθημα τῆς ἀξίας του ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία, δηλαδὴ ἂν μπορῇ νὰ πωλήσῃ τὸν ἑαυτὸ του σὲ συμφέρουσα τιμὴ. Τὸ σῶμα του, ἡ νόσή του, ἡ νοσητικὴ ἱκανότητα καὶ δυνατότητά του καὶ ἡ ψυχὴ του, εἶναι τὸ κεφάλαιό του. Ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς του εἶναι νὰ τοποθετήσῃ

αὐτὸ τὸ κεφάλαιο εὐνοϊκὰ καὶ ν' ἀποκομίσῃ κέρδη. Ἀνθρώπινες ιδιότητες, ὅπως φιλία, εὐγένεια, καλωσύνη, κ.λ.π. ἀντικρύζονται σὰν ἐμπορεύματα, εἶδη χρήσιμα ἀναγεγραμμένα ἀπάνω στὸ «πακέτο τῆς προσωπικότητος» ποὺ δογθοῦν στὴν ἀνθρώπινη ἀγορὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν ὑψηλότερες τιμές. Ἐτσι εἶναι φανερὸ πὼς ἡ ἐκτίμηση τῶν ἰδίων τῶν ἰδιοτήτων, ἐξαρτᾶται ἀπὸ παράγοντες ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπ' αὐτόν, δηλαδὴ βρίσκονται στὴν παραπαίουσα κρίση τῆς ἀγορᾶς, ἡ ὁποία ἀποφασίζει γιὰ ἕνα ἐμπόρευμα, γιὰ ἀντικείμενα, γιὰ πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν ἑαυτὸ ὄντοτήτα. Ἐτσι οἱ ἄνθρωποι τοῦ βιομηχανικοῦ πνεύματος τῶν κοινωνιῶν μας ἔχασαν τὸν ἑαυτὸ τους κάτω ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ρόλους ποὺ γνύνονται καὶ τίς πολλές μάσκες ποὺ φοροῦν. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα καὶ περιρρέουσα ἀτμόσφαιρα τῶν κοινωνιῶν τῶν ὀρίμων πὼς νὰ μὴ δυσκολεῖται ὁ νέος καὶ νὰ μὴ γρονθοκοπῇ καὶ νὰ μὴ γρονθοκοπιέται χωρὶς προσανατολισμὸ;

Η ΑΠΟΥΣΙΑ ΤΟΥΘΕΟΥ

Οἱ δυσκολίες, τίς ὁποῖες παρουσιάζει ἡ σημερινὴ νεολαία προέρχονται ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἀπομάκρυνση τῶν ἀνθρώπων τῶν κοινωνιῶν τῆς «ἀφθονίας» καὶ τῆς ἀνοχῆς ἀπὸ τὸ Θεό. Ἐνα πλῆθος ἀνθρώπων θεωρεῖ ἀπόλυτα φυσιολογικὴ τὴν ἀπουσία τοῦ Θεοῦ.

Γι' αὐτοὺς ἡ λέξη ἔχει χάσει ἐντελῶς τὴν σημασία της. Ἐτσι ἡ καρδιὰ τους μένει ἀδιάφορη καὶ ἀμέτοχη σὲ ὅ,τι ἔχει σχέση μὲ τὸ Θεό. ὅπου νὰ σταθοῦμε, ὅπου νὰ πάμε, ὅπου συχνάζουν ἄνθρωποι, παντοῦ ἡ ἴδια διαπίστωση... Ὁ ἄνθρωπος τοῦ αἰῶνα μας θέλει νὰ εἶναι αὐτάρκης, δίχως Θεοῦ. Ἀκόμη καὶ σὲ περιπτώσεις ποὺ οἱ ἄνθρωποι θέλουν νὰ υποκριθοῦν, ὅτι πιστεύουν, γιὰ νὰ κοροϊδέψουν τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ τους, ἀκόμη καὶ τότε παίρνει ἡ λέξη Θεός στὰ χεῖλη τους ἕνα τόνο κομικὸ καὶ γελοῖο. Δὲν εἶναι λίγοι ἐκεῖνοι ποὺ προσπαθοῦν νὰ κοροϊδέψουν τὸν ἴδιο τους τὸν ἑαυτὸ καὶ ποὺ καταναλίσκουν γι' αὐτὸ μεγάλες δυνάμεις, μόνο καὶ μόνο ἀπ'

τόν παράλογο φόβο κάποιας άόρι-
στης τιμωρίας, μορφής τάχατες κο-
λάσεως... Πολλοί έχουν χάσει τήν
έννοια του Θεού κρατούν όμως μέ
έπιμονή τή λέξη για νά κρύψουν
τήν άπιστία τής καρδιάς τους, πού
δέν θά ήθελαν νά τήν όμολογήσουν

Ζούν ώστόσο σά νά πιστεύουν, ότι
Θεός δέν υπάρχει. Στόν αιώνα μας
κυριαρχεί τό πνεύμα μις άθεϊστι-
κής έκφυλισμένης και έκτροχιασμέ-
νης θρησκευτικότητας.

Οί περισσότεροι τών συγχρόνων
άνθρώπων πιστεύουμε στό Θεό και
τόν δεχόμαστε σάν αυτόνόητο, ότι
αυτός υπάρχει. Οί άλλοι αυτοί πού
δέν πιστεύουν σ' αυτόν φυσικά και
στήν ύπαρξή του, δέ διαφέρουν και
τόσο, όσο φανταζόμαστε, από μς
τους άλλους. Δηλαδή μέ άλλα λό-
για, τόσο ή άπιστία, όσο και ή πί-
στη δέν μς προκαλούν άνύπνωτες
νύχτες ή σοβαρή άνησυχία. Στόν
πολιτισμό μας είναι ζήτημα άν ύ-
πάρχει κάποια διαφορά μεταξύ πι-
στών και άπίστων, άθών ουτε από
ψυχολογικής πλευράς ουτε από πραγ-
ματικής θρησκευτικής, άν δηλαδή
ένας πιστεύη στό Θεό ή όχι. Τό
Θεό τόν άντικρύζουν σάν ένα γενικό
διευθυντή του άπείρου, τύπου "Α-
νωνόμου Έταιρείας του σύμπαντος.
Μέσα σ' αυτό τό βραχυκύκλωμα πώς
νά άναπνεύση ο νέος; Αυτός είναι ο
κόσμος πού είχαν οί ώριμες γενεές.
Αυτό τόν χαλασμένο κόσμο πού εί-
χαν οί ώριμες γενεές, αυτόν τόν
κόσμο βρήκαν τά παιδιά, πού έπα-
ναστατούν σήμερα ή παίρνουν τους
δρόμους μέ τό κλειστό στόμα, τά πο-
λύχρωμα ράκη, τά άπλυτα κορμιά
και κεφάλια, τή θλίψη, τήν περι-
φρόνηση και τήν αηδία.

ΕΛΛΕΙΨΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μιά άλλη αίτία πού δυσκολεύει
τήν όμαλή ανάπτυξη τής σημερινής
νεολαίας είναι πού ο σημερινός άν-
θρωπος τών βιομηχανικών κοινω-
νιών διακρίνεται για τήν στεγνή
ψυχραιμία και τό άσυγκίνητο τής
καρδιάς του, τήν άπόκρουση τής συ-

ναισθηματικότητας. Τό πνεύμα αυ-
τό επέδρασε δυσμενώς επάνω στόν
ψυχικό κόσμο τών νέων ως τήν πα-
ρέκκλιση. Ο άνθρωπος τής κοινω-
νίας τής άφθονίας γνωρίζει μόνο τό
πάθος του πραγματισμού και στέκε-
ται διστακτικά και δύσπιστα απέ-
ναντι στην συναισθηματικότητα. Μέ-
σα στό μηχανικό κόσμο πού δημι-
ούργησε ή ώριμη γενεά, οί έννοιες
άγάπη πίστη, έμπιστοσύνη κλπ. δέν
χρησιμοποιούνται τόσο γιατί αυτός
δέν τίς έχει ανάγκη. Χρησιμοποι-
ούνται όμως άλλες, όπως π.χ. οί έν-
νοιες φροντίδα, πεποίθηση, ύπηρε-
σία, κλπ. οί όποιες παίρνουν ένα
καινούργιο νόημα, ένα νόημα και μιά
άπόκρωση, πού ως τώρα δέν τήν εί-
χαν. Μέ τήν ανάπτυξη του τεχνι-
κού πολιτισμού υπάρχουν έννοιες μέ
κοινωνική σημασία, πού σήμερα χά-
νονται κι' άλλες πάλι πού ύφίσταν-
ται μεταβολές...

Ο άστικός επίσης γιγαντισμός
συμβάλλει κι' αυτός στις δυσκολίες
πού παρουσιάζουν οί νέοι. Οί πό-
λεις μαγμούθ προκαλούν αφάνταστα
τήν άνία, τήν έρημιά και τό κενό
τής ψυχής τών νέων. Η άνώδυμη
ζωή στις μεγάλες πόλεις συνθλίβει
κατά δάθος τήν προσωπικότητα του
νέου, ώστε νά άναζητεί διέξοδο στά
μακριά μαλλιά στους έξωφρενικούς
τής μόδας, στη μαριχουάνα στό L.
S.D. στό αλκοόλ, στό έγκλημα ή
στήν άνταρσία χωρίς λόγο. Η ά-
νωδυμία τών μεγάλων πόλεων τους
ώθει στό νά τονίσουν μέ έξωτερικά
έπιφανειακά γνωρίσματα και στοι-
χεία τήν προσωπικότητά τους.

Η ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗ

Οί δυσκολίες πού παρουσιάζει ή
σημερινή νεολαία φαίνεται έκτός
από τά άλλα νά προέρχονται και
από τήν παρατηρούμενη μαζοποίη-
ση τών ανθρώπων. Φαίνεται πώς ο
άνθρωπος τών βιομηχανικών κοινω-
νιών όλο και νά χάνη τό πρόσωπό
του. Και τοϋτο γιατί περισσότερο
από άλλες έποχές τό άτομο αισθά-
νεται τόν έαυτό του κάπως άκρω-
τηρισμένο, πιεζόμενο και πνιγόμε-
νο κάτω από τό βάρος τής μάζας
του κολλεκτιβισμού, κάτω από τίς

άνώνυμες δίες τών οργανώσεων, τών
ένώσεων κλπ. Φαίνεται τό άτομο
νά αισθάνεται τόν έαυτό του στην
όλο και αυξανόμενη πίεση τών δια-
φόρων μαζικών ενώσεων, όλο και ά-
νίκανο για άμυνα. Ο άνθρωπος κά-
τω άπ' αυτό τό πνεύμα άρχίζει νά
άμφιβάλλη για τήν άτομική δύναμη.

Βλέπει πώς όλα τά αποφασιστικά
και τά σπουδαία όρίζονται στά χέ-
ρια τών γιγαντιαίων ενώσεων και
σχημάτων. Κι ακόμη στις χώρες
πού νόμιζε κανένας, πώς είναι τά-
χατες τελειότερες δημοκρατίες κι
έκει παρατηρεί κανένας πόσο δύ-
σκολα στέκεται τό αυτόνομο πρόσω-
πο, ή έλεύθερη προσωπικότητα. Πό-
σο δυσκολεύεται νά διεκδικεί τόν
έαυτό της και νά επιβάλλεται. Παγ-
τού, προς όλες τίς κατευθύνσεις, θ-
που κι άν στραφής, συναντά τόν
κολλεκτιβισμό, τή μάζα, τάς ένώσεις
τά συνδικάτα κλπ. μαζικά όργανα
πού αντιπροσωπεύουν και άντικαθι-
στούν τό άτομο, πού τό σπρώχνουν
πίσω τόσο τήν θέληση, όσο και τήν
εύθύνή του. Τι μπορεί νά κάνει κα-
νένας μπρός στις άνώνυμες οργανώ-
σεις και μπρός στις δυναμικές ό-
μάδες; Τίποτε γι' αυτό παρασέρνε-
ται τό άτομο από τό ρεύμα και χάνε-
ται μέσα σ' αυτό τό άνώνυμο και ά-
δύναμο πλήθος, χωρίς προσωπικότη-
τα και δικό του πρόσωπο. Χάνεται
και σκεπάζεται ή αυτόνομη και άν-
τικειμενική θέληση του ατόμου κά-
τω από τό μαζικό πνεύμα. Έτσι έ-
τοιμάζεται σιγά - σιγά μέσα σ' αυ-
τό τό πνεύμα, συνειδητά κι άσυνή-
δαιτα, ο δρόμος προς τόν ολοκλη-
ρωτισμό.

Η μαζοποίηση είναι μιά από τίς
βασικές αίτίες για τήν ήθική πτώ-
ση και τήν άγeloποίηση τών ανθρώ-
πων, τήν άπώλεια τής πνευματικό-
τητας, τής αυτοπειθαρχίας και τής
φρονήσεως. Ο άνθρωπος φαίνεται
παρά τήν τεχνική πρόοδο, όλο και
νά προσαρμόζεται πρός μιά κατώτε-
ρη σκέψη και προς κατώτερα συ-
ναισθήματα και άξίες, ενώ σύγχρο-
να παρατιέται από μιά άνεξάρτητη
αυτόνομη και άντικειμενική κρίση.
Διορατικά πνεύματα επιστήμαναν αυ-

τόν τόν κίνδυνο τῆς δημοκρατίας.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

Ἡ ἀγωγή ὡς σύστημα καί κοινωνική λειτουργία διέρχεται σήμερα μιᾷ ἐντονῇ κρίσῃ μὲ δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις: ἐπάνω στήν ἀρμονική συμβιωτική ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Μιὰ σπουδαῖα αἰτία ἀπὸ τὴν ὁποία προερχοῦνται οἱ δυσκολίες πού παρουσιάζει ἡ νεολαία. Μιὰ θαδελική σύγχυση ἐπικρατεῖ στὸ πεδίο τοῦ ἠθικοῦ προβλήματος τῶν ἀξιών, τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἀρετῶν καί τῶν κανόνων πού διέπουν ἢ πρέπει νὰ διέπουν τίς ἀνθρώπινες σχέσεις. Τὸ τεχνοκρατικό - διομηχανικὸ πνεῦμα δὲν μπορεῖ νὰ προκαλέσει μὲρψωση, παρὰ ὑψηλὸ βιοτικό ἐπίπεδο. Γιὰ τὴν ἠθική ἀνάπτυξη καί τοῦς κανόνες τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων τῶν μελῶν μιᾶς κοινωνίας θὰ πρέπη νὰ ἐνδιαφερθῇ ἀπόλυτα καί μόνο ὁ ἀνθρώπος μὲ μέσον τὴν ἀγωγή πού τὴν παραμέλησε ἐξαιτίας τοῦ ἀπλωμένου ὕλισμου τῆς ἐποχῆς. Δὲν μπόρεσε ἡ ὄριμη γενεὰ νὰ στερεώσῃ τὸ νέο μὲ ἐλεύθερη σκέψη ἐλεύθερη συνείδηση ἀπέναντι στὴν εὐημερία πού ἔφερε ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς ὥστε ὁ νέος νὰ ὀρῇ τὸ δρόμο τῆς πραγματικῆς μορφώσεως, πού θὰ τὸν πορεύεται σ' ὅλη του τὴ ζωὴ.

Εἶναι πολλὰ τὰ σκιερὰ καί ἐπιζήμια σύνδρομα τῆς κοινωνίας, «τῆς εὐημερίας καί τῆς ἀνοχῆς» πού ἐπιδροῦν στὶς δυσκολίες τίς ὁποῖες παρουσιάζει ἡ σημερινὴ νεολαία. Ἡ εὐημερία τῶν διομηχανικῶν κοινωνιῶν ἔλυσε μερικὰ προβλήματα, ἀλλὰ ἄρχισε νὰ δημιουργεῖ ἄλλα νέα, ὀξύτατα. Εἶναι πολλὰ τὰ πεδία καί οἱ τομεῖς, πού ἡ κοινωνία τῆς ἀφθονίας τὰ ἔχει μεταβάλλει. Ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς πού προῖν του εἶναι «ἡ κοινωνία τῆς ἀφθονίας καί τῆς φιληδονίας».

Η ΦΙΛΗΔΟΝΙΑ

Ὁ ἀνθρώπος τῶν ἡμερῶν μας καί ἀπὸ πολὺ ὁ νέος γίνεται γρήγορος κυνηγὸς τῆς ἀπολαύσεως, χάνεται καί παραδίδεται σ' αὐτὴν μπορεῖ νὰ πῇ κανένας σύψυχα μὲ τεράστιες

κοινωνικὲς ἐπιπτώσεις ἠθικῆς δουλείας καί ἀνελευθερίας. Ὁ ἀνθρώπος τῶν διομηχανικῶν κοινωνιῶν προχωρεῖ πρὸς τὴν αἰσθησιακὴ ἀπόλαυση τόσο ἐλεύθερα, πού σὲ περασμένες ἐποχὲς ἡ σημερινὴ στάση του θὰ θεωροῦνταν ἀνάρμοστη ἢ ἀκόμη σὰν κάτι τὸ ἀδύνατο, κάτι πού δὲν μποροῦσε κανένας κι' ἂν τὸ σκεπτόταν, νὰ τὸ ἐκτελέσῃ καί μάλιστα ἔτσι: σὰ νὰ μὴ συμβαίνει τίποτε.

Ἡ ἐξόρμηση τῆς νεολαίας πρὸς τίς ἀπολαύσεις εἶναι στὴν ἐποχὴ μας κάτι τὸ ἐξαιρετικὰ ἐντυπωσιακὸ. Μὲ τὴν ἀπώλεια κάθε μέτρου στὸ πεδίο αὐτὸ, νομίζει κανένας πὼς προχωροῦμε πρὸς μιὰ «κοινωνία ὑπερδουλοσύνης». Ἡ νεολαία ζῇ μέσα σ' ἓνα κόσμο πού χαρακτηρίζεται ἀπὸ ὑπερβολικὴ δημοσιότητα τοῦ «...σεξ». Δὲν μπορεῖ νὰ ξεφύγει ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀφροδισιακὴ ἀτιμόσφαιρα. Τὸ ἐντονο ὥστόσο ἀφροδισιακὸ κλίμα μέσα στὸ ὁποῖο ζῇ καί κινεῖται ὁ νέος εἶναι ἔργο τῶν ὀρίμων. Ἡ ὑπερβολικὴ δημοσιότητα τοῦ σεξ εἶναι ἔργο τῶν ὀρίμων κι' ὄχι τῶν νέων. Τὸ γυμνὸ θέατρο εἶναι ἔργο τῶν ὀρίμων. Ὁ νέος θραχυκυκλώνεται καί σ' αὐτὸν τὸν τομέα καί δὲν μπορεῖ νὰ ὀρῇ ἀδιέξοδο. Ἄν δὲν αἰσθάνεται αἰδῶ γιὰ τίς ἐλεύθερες σεξουαλικὲς ἐπιθυμίες καί πράξεις μὴπως στὸ βάθος αὐτοῦ τοῦ ξέφρενου σεξουαλικοῦ κυνηγήματος ὀρίσκεται ἡ ἀντίδραση κατὰ τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας τῆς ἀπόρσωσης καί ἀνέκφραστης τεχνοκρατούμενης κοινωνίας πού καταπνίγει τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς; Προπαντὸς τοῦ νέου;

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Γενικὰ μπορεῖ νὰ παρατηρήσῃ κανένας, πὼς ἀνάμεσα στὶς ἀλλαγές πού παρουσιάζονται: στὴν ἐποχὴ μας στὶς ἀνθρώπινες σχέσεις, μιὰ ἐντονὴ μορφὴ πῆρε ἡ διάσταση μεταξὺ τῶν γονέων καί τῶν παιδιῶν, μεταξὺ ὀρίμων καί νέας γενεᾶς. Οἱ γονεῖς ὅπως καί κάθε ὄριμος στὴν ἡλικία ἀνθρώπος δὲν εἶναι πιά τὸ νέο πρόσωπο αὐθεντικὰ, παρὰ, τὸ ἐπεικέ-

στερο, εἶναι: κάτι ἀπὸ τοῦ «ἔξου» πού πρέπει νὰ ἀναγνωρίζουν στὸ ἔμφθο καί νὰ τοῦ παρέχουν τὰ δικαιώματά.

Φαίνεται πὼς ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα ἡ σημερινὴ ὄριμη γενεὰ ἔχασε πολὺ-πλευρα καί πολύμερα τὸ σταθερὸ κοσμοθεωρητικὸ προσανατολισμὸ τῆς καί παραδέρνει χωρὶς σταθερὰ ἰδανικά καί ἠθικοὺς δεσμούς, μέσα στὴ σύγχυση πού τῆς προκάλεσαν οἱ ἐπανωτὲς τεχνικὲς οἰκονομικὲς καί πολιτικὲς ἀλλαγές τῆς τελευταίας 20ετίας. Τὰ διώματα τῶν συγχῶν καί ἀλλεπαλλήλων αὐτῶν μεταβολῶν στὰ πεδία τοῦ ἐξωτερικοῦ καί ἐσωτερικοῦ κόσμου τῆς, τὴν ἀδυνατίσαν ψυχικὰ σοδάρ, ὥστε νὰ μὴν εἶναι σὲ θέση νὰ μπορῇ νὰ διαπαιδαγωγῇ τὸν νέο, ἄλλωστε πολλὲς φορὲς αὐτοὶ οἱ ἴδιοι οἱ ὄριμοι δὲν εἶναι σὲ θέση ν' ἀνταποκριθοῦν στὶς ἀπαιτήσεις τῆς ζωῆς τους, ὅπως αὐτὴ ἔχει διαμορφωθῇ σήμερα ἀπὸ τὸν τεχνικὸ - οἰκονομικὸ πολιτισμὸ.

Ἡ ὄριμη γενεὰ μέσα στὴ δίνη καί στὴ σύγχυση τῶν καιρῶν μας φαίνεται: νὰ ἔχασε τὴν ἱκανότητα νὰ μπορῇ νὰ τοποθετήσῃ τὴ νεολαία μέσα στὸ σύνολο τῆς ζωῆς, νὰ τὴν ὀδηγήσῃ ἔτσι, ὥστε αὐτὴ νὰ πειθαρχήσῃ ὅλες τίς δυνατότητές τῆς. Φαίνεται: νὰ μὴ μπορῇ νὰ συλλάβῃ τὴ σημασία τῆς νεότητος καί τὰ δριὰ τῆς, οὔτε καί τὴν ἀξία τῆς, ἀλλὰ καί τὴν ἀνεπάρκειά τῆς. Φαίνεταν νὰ στερῆται ἡ ὄριμη γενεὰ ἐσωτερικῆς πειθαρχίας καί κατὰ συνέπεια δὲν μπορεῖ ν' ἀπαιτήσῃ τέτοια κι' ἀπὸ τὴ νεολαία. Παραδέρνει: μέσα σὲ ἀχαλίνωτη σύγχυση καί δὲν βλέπει πὼς κατὰ πρῶτο καί κύριο λόγο αὐτὴ εἶναι ὑπεύθυνη γιὰ ὅ,τι ἀντικοινωνικὸ καί βίαιο παρουσιάζει ἡ νέα γενεὰ στὴν ἀπελπισία τῆς νὰ βγῇ ἔξω ἀπὸ τὸ κύκλωμα τῆς συγχύσεως τῆς ζωῆς, μέσα στὴν ὁποία παραδέρνει χωρὶς διέξοδο. Κάτω ἀπὸ τὴν πνιγερὴ ἀτιμόσφαιρα τῆς καταναλωτικῆς καί μαζικῆς κοινωνίας. Κινεῖται ἀπεγνωσμένα μὲ ψυχολογία πολιορκημένου αἰχμαλώτου μέσα στὰ τείχη τῆς κοινωνίας τῆς ἀφθονίας καί τῆς εὐημερίας.

Τό νερό από υγιεινής πλευράς

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Τό νερό μαζί με τόν άέρα άπο-
τελούν τά πλέον άπαραίτητα στοι-
χεία της ζωής του άνθρώπου. Ή
ρωγδαία τεχνολογική πρόοδος ιδία
τά τελευταία πένήντα χρόνια άπει-
λει νά αλλοιώσει καί τά δύο.

Οί ήμερήσιες ανάγκες σέ νερό του
όργανισμού άνέρχονται σέ δύο λίτρα
περίπου μέχρι τρία τό καλοκαίρι
κι ανάλογα με τίς συνθήκες εργασίας.
Ένας θερμαστής πού εργάζεται π.
χ. σέ θερμό περιβάλλον ή ό αγρό-
της πού παραμένει εργαζόμενος μέ-
σα στό λιοπύρι χρειάζονται 6 — 8
λίτρα νερού τήν ήμέρα γιά νά άνα-
πληρώσουν τόν ιδρώτα πού χάνουν
καί τίς άλλες φυσιολογικές ανάγκες.

Πλήν του νερού πού ό όργανισμός
μέ οδηγό τό αίσθημα της δίψας κα-
ταναλίσκει κάθε ήμέρα, χρειάζεται
ό άνθρωπος γιά τίς οικιακές του ά-
νάγκες πολύ μεγαλύτερες ποσότητες.
Ακόμη περισσότερο νερό έχει ανά-
γκη ή βιομηχανία, ή γεωργία καί
οί βιομηχανικές μονάδες παραγωγής
ήλεκτρισμού.

Από στατιστικά στοιχεία της έ-
ταιρίας ύδάτων ή μέση κατανάλωση
στην Αθήνα — Πειραιά κατά 24
ωρον κατ' άτομον τό 1938 άνήρχετο
σέ 70 λίτρα. Τό 1968 άνήλθεν σέ
150 λίτρα, στή Λάρισα σέ 135 λί-
τρα, τήν ίδια χρονιά σέ 100 λίτρα
στην Καλαμάτα καί 185 λίτρα στή
Σπάρτη.

Στή Νάουσα μιά από τίς πλέον εύ-
νοούμενες πόλεις από άπόψewis άφθο-
νίας νερού, μέ τό παραδοσιακό πνεύ-
μα της σπατάλης, τήν άνυπαρξία
ύδρομέτρων καί τήν λειτουργία πολ-
λών φυγείων ή κατανάλωσης νερού
άκολουθεί τελείως άνισον κατανο-
μήν κυμαινόμενη από 100 — 500
λίτρα τό 24ωρο κατ' άτομον.

Από τήν συνολική παροχή των
πηγών του Αγίου Νικολάου τμήμα
άνερχόμενο σέ 500 λίτρα νερού
έγκλωδίζεται στό ύδραγωγείο κατά
δευτερόλεπτον γιά τήν ύδρευση της
Ναούσης. Ή ποσότης αυτή φθάνει
τά 43.200 κυβικά τό 23ωρο κι άντι-
στοιχεί θεωρητικά σέ 2.200 λίτρα

κατ' άτομον περίπου.

Οί οικιακές ανάγκες καταναλώ-
σεως δείνουν άντιστρόφως ανάλογα

μέ τήν ήλικία των ατόμων. Έτσι κα-
τά μέσον όρον ύπολογίζεται ότι ή-
τομα ήλικίας:

1. ΠΙΝΑΚΑΣ

2 - 4	έτών	άπαιτούν	περίπου	75 - 80	λίτρα	νερού/τό	24ωρο
5 - 7	"	"	"	67 - 70	"	"	"
8 - 10	"	"	"	57 - 60	"	"	"
11 - 14	"	"	"	48 - 50	"	"	"
15 - 18	"	"	"	35 - 40	"	"	"
ένήλικοι	"	"	"	35 - 40	"	"	"

Γιά άλλες οικιακές ανάγκες χρει-
άζονται:

Γιά κατάδρευμα του δρόμου 2
λίτρα κατ' 1m².

Γιά πότισμα του κήπου 3 λίτρα
κατ' 1m².

Γιά πλύσιμο του άποχωρητηρίου
10 λίτρα κατ' 1m².

Γιά λουτρό (ντούζ) 40 - 80 λί-
τρα.

Γιά λουτρό (μέ μπανιέρα) 180
λίτρα.

Γιά πλύσιμο αυτοκινήτου 60 -
120 λίτρα.

Οί βιομηχανικές ανάγκες γιά νε-

μηχανικών νέων επενδύσεων.

Τό νερό εύρίσκεται στή φύση εί-
τε ως όρόχινο είτε ως έπιφανειακό
είτε ως υπόγειο.

ΤΟ ΒΡΟΧΙΝΟ ΝΕΡΟ:

Προέρχεται από τήν εξάτμηση
των θαλασσών, των λιμνών καί γενι-
κά των έπιφανειακών ύδατινων συλ-
λογών. Υπολογίζεται ότι κάθε χρό-
νο περί τά 200 δις. έκατομύρια m³
νερού πέφτουν στή γή υπό μορφήν
βροχής, χιονιού ή χαλάζης.

Ή βροχή παραλαμβάνει ουσίες
πού αιώρουνται στήν ατμόσφαιρα
όπως κοκκοτό, οργανικές ουσίες, μι-
κρόβια, ίχνη άμμωνίας κ.λπ. Λό-
γω της παρουσίας των μικροβίων
προκαλείται άποσύνθεση των οργανι-
κών ούσιων κι έτσι προσδίδεται δυ-
σάρεστη όσμή στό συντηρούμενο σέ
δεξαμενή βρόχινο νερό γι' αυτό καί
μόνο σέ περίπτωση ανάγκης χρησι-
μοποιείται: τό νερό αυτό ως πόσιμο
κι άφοδ ή συλλογή του γίνη μέ έπι-
μέλεια καί άπορριφθεί ή άρχική πο-
σότητα πού άποπλύνει τή στέγη ή
άλλη έπιφάνεια συλλογής του νε-
ρού. Κυρίως χρησιμοποιείται στή
άνυδρα νησιά πός πόσιν. Βελτιού-
ται ή ποιότητά του σημαντικά άν
μεταξύ της έπιφανείας συλλογής καί
της δεξαμενής συντηρήσεως άπ' ό-
που καί άντλείται γιά τίς οικιακές
ανάγκες, εγκατασταθεί στοιχειώδες
άμμοδιυλιστήριο τό όποιο φιλτρά-
ρει τό νερό καί τό καθιστά τελεί-
ως ύγιεινό. Τό βρόχινο νερό χαρα-
κτηρίζεται ως μωρόν δηλαδή άνού-
σιον λόγω έλλείψεως αλάτων. Συ-
νέπεια έλλείψεως αλάτων είναι δυ-
νατόν νά προσβάλλει τούς μολυβδο-
σωλήνες καί νά προκαλέσει μακρο-

Του Γεωργ. Κουκούλου Διευθυντού της Παθολογικής Κλινικής Νοσοκομείου Ναούσης

ρό είναι πολλαπλάσιες των οικια-
κών καί σημειώνουν διαρκώς άνοδο.
Υπολογίζεται ότι ή έτήσια αύξη-
ση των βιομηχανικών αναγκών εί-
ναι περίπου 3% σέ παγκόσμια κλί-
μακα καί σέ πολλά κράτη προβάλ-
λει ή ανάγκη νά θεσπιστούν μέτρα
οίκονομίας στή βιομηχανική χρησι-
μοποίηση του νερού παράλληλα μέ
τόν καθορισμό καί τήν εξουγίανση
των βιομηχανικών αποβλήτων προτού
διχετευθούν αυτά στά ποτάμια ή
στή θάλασσα.

Οί άπαιτήσεις της γεωργίας γιά
νερό μέ τήν έκρηκτική αύξηση των
καλλιεργειών, καθιστούν τίς ανάγκες
γιά τήν εξεύρεσή του ακόμη δξύτε-
ρες καί έπιτακτικώτερες δεδομένου
ότι ή έτήσια αύξηση των νέων καλ-
λιεργειών είναι κατά άδρόν ύπολο-
γισμόν 5 φορές μεγαλύτερη των βιο-

Χρονίως δηλητηρίασιν ἀπὸ μόλυδου. ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΑ ΝΕΡΑ:

Εἶναι τὰ νερά τῶν ποταμῶν, τῶν ρυακίων καὶ τῶν λιμνῶν. Σ' αὐτὰ ὑπάγεται καὶ τὸ θαλασσινὸ νερὸ καίτοι μὴ πόσιμο καὶ ἰδιαίτερης συστάσεως (πλούσιο σὲ ἀλάτι καὶ ὠρισμένα ἄλλα στοιχεῖα). Ἡ μόλυνση στὰ νερά αὐτὰ εἶναι εὐκόλη, εἴτε ἀπὸ τὸν κοινοτὸ πὺλ φέρεται ὁ ἀέρας, εἴτε ἀπ' τὴν ἀκαθαρσίαν ποῦ συμπαράσῃ: ἡ ὁροχὴ ἀπ' τὴν ἐπιφανείαν τοῦ ἑδάφους καὶ ἀκολουθῶς ἀποθέτει σ' αὐτὰ.

Τὰ ἐπιφανειακά νερά ὑφίστανται ἕνα εἶδος αὐτοκαθάρσεως χωρὶς ὁμῶς αὐτὴ νὰ εἶναι πλήρης. Αὐτὴ ἐπιτυγχάνεται:

1) Μὲ τὴν ὑπεριώδη ἀκτινοβολία τοῦ ἡλίου ἢ ὁποῖα ὁμῶς δὲν προχωρεῖ σὲ ἱκανοποιητικὸ ὅθρο.

2) Μὲ τὴν ὀξειδοτικήν ἢ χημικὴν ἐπεξεργασίαν ποῦ λαμβάνουν χώραν συνεχῶς ἢ τὴν τυχόν διοχέτευση ἀπολυμαντικῶν οὐσιῶν ἀπὸ βιομηχανικὰ ἀποβλήτα.

3) Τὴν καθίζηση τῶν διαφόρων οὐσιῶν ἢ μικροβίων στὸν πυθμὲνα ἢ τὴν κοίτη τῶν ποταμῶν.

Ἐτσι μερικὰ χιλιόμετρα μετὰ τὴν ῥύπανση τὰ νερά αὐτὰ καθίστανται ἀρκούντως καθαρά ἀλλ' ὅχι καὶ νὰ πληροῦν τὴν ἰδιότητα τοῦ ὑγιεινοῦ νεροῦ. Ὁ λαὸς χαρακτηριστικὰ ἐπ' αὐτοῦ λέγει: «Ἀπὸ ποτάμι ποῦ πέρασε ἀπὸ 40 πέτρες μπορεῖ νὰ πιεῖς».

Ἐν τούτοις ἡ αὐτοκαθάρση δὲν ἀπομακρύνει τὸ μικροβίον τῆς φυματιώσεως τοὺς διαφόρους ἐντεροκόκκους καὶ τὸν ἰὸ τῆς λοιμώδους ἡπατίτιδος. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν μικροβιακὴ μόλυνση τὰ ἐπιφανειακά νερά ρυπαίνονται ἀπὸ τοξικὰς οὐσίας βιομηχανικῶν ἀποβλήτων, παραθεϊούχας οὐσίας ἀπ' τὸ πλύσιμο θυτῶν ἢ ψεκάστηρων σὲ ποτάμια καὶ τὴν διοχέτευση οἰκιακῶν ἀποβλήτων μὲ ἀπορριπτικὰς οὐσίας ἢ οἰκιακοὺς ὀθόρους.

ΥΠΟΓΕΙΑ ΝΕΡΑ:

Τὰ ἐπιφανειακά νερά καθὼς καὶ τῆς ὁροχῆς εἰσδύουν διὰ τῶν πόρων ἢ ρωγμῶν τοῦ ἑδάφους καὶ συλλέγονται σὲ ὑπόγειες δεξαμενὰς, ὁ πυθ-

μὲνας τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀδιαπέραστο πέτρωμα. Κατὰ τὴν δίοδον τοῦ νεροῦ διὰ μέσου τῶν πόρων τοῦ ἑδάφους φιλτράρεται καὶ ἀπαλάσσεται ἀπ' τὰ μικροβία καὶ τὴν ξέναν οὐσίαν οἱ ὁποῖες τὸ ρυπαίνουν. Τὸ ἐλάχιστο στρώμα διηθήσεως τοῦ ἑδάφους γιὰ τὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ ὡς ὑγιεινοῦ εἶναι τὰ 4 μέτρα χωρὶς αὐτὸ νὰ ἐγγυᾶται πλήρη ἀσφάλεια διότι ἐνδέχεται τὸ ἑδάφος νὰ ἔχει ρωγμὰς μεγάλας καὶ ἢ διήθησις νὰ εἶναι ἀτελής. Κατὰ τὴν δίοδον τοῦ νεροῦ διὰ τοῦ ἑδάφους, ὠρισμένα εὐδιάλυτα συστατικὰ τοῦ παραλαμβάνονται ἀπ' αὐτὸ καὶ τὰ ὁποῖα μαζὶ μὲ τὴν ποσότητα τοῦ ἀέρος ποῦ διατηρεῖ ἐν διαλύσει προσδίδουν στὸ ὑπόγειον νερὸ εὐχάριστη γεύση καὶ ἀναψυκτικὴν.

Αὐτὸ ὀφείλεται ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν σχετικὰ χαμηλὴ θερμοκρασία τοῦ ὑπογείου νεροῦ ἢ ὁποῖα παραμένει σταθερὰ καὶ δὲν ἐπηρεάζεται ἀπ' τὴν μεταβολὴν τῆς θερμοκρασίας τῆς ἀτμοσφαιράς.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΟΥ ΥΓΙΕΙΝΟΥ ΝΕΡΟΥ:

Τὸ πόσιμο νερὸ πρέπει νὰ πληροῖ τοὺς κάτωθι ὅρους γιὰ νὰ χαρακτηρησθεῖ ὑγιεινόν.

1) Νὰ μὴ περιέχει παθογόνους μικροοργανισμοὺς. Ὁ ὅρος αὗτός ἐνέχει ἐξαιρετικὴ σημασίαν διότι πολλὰς ἀρρώστειας ἰδιαίτερα σοβαρὰς εἶναι δυνατόν νὰ μεταδοθῶν ἀπ' τὸ πόσιμο νερὸ, ὅπως ὁ κοιλιακὸς τύφος, οἱ παράτυφοι, ἡ χολέρα, ἡ δυσεντερία, οἱ λεπτοσπειρώσεις, οἱ ἐλμινθιάσεις τοῦ ἐντέρου (δηλ. ἀσκαρίδης κοινῶς λεβιθρῆς) καὶ ὀξυούροι. Καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ ἰογενεῖς, ἡ ἡπατίτις καὶ ἡ πολιομυελίτις. Ἡ ἀνεύρεση τῶν παθογόνων μικροοργανισμῶν εἰς τὸ νερὸ εἶναι ἐξαιρετικὰ δύσκολη.

Ἰσχυρὰ ἐνδειξὴ μόλυνσεως τοῦ νεροῦ ἀποτελεῖ ἡ ἀνεύρεση ἀπεκκριτικῶν οὐσιῶν τοῦ ἀνθρώπου ἢ τῶν ζώων σ' αὐτὸ ὅπως ἀμμωνίαν, νιτρικῶν ἀλάτων ἢ μικροβίων ποῦ διαδίδουν φυσικὰ στὸ ἔντερο ἢ τοι: καλοβακτηριδίων καὶ ἐντεροκόκκων.

2) Νὰ μὴ περιέχει ξένες ἐπιβλαβεῖς οὐσίας τὴν ὁποῖαν παραλαμβά-

νει εἴτε ἀπ' τὸ ἑδάφος εἴτε ἀπὸ προσμίξεις βιομηχανικῶν ἀποβλήτων. Οἱ οὐσίες αὗτες εἶναι τὸ ἀρσενικόν, ὁ μόλυβδος, τὸ χρώμιον, τὸ κάδμιο, ὁ ὑδράργυρος ἄλλας κυανίου ἢ ραδιενεργὰ κατὰλοιπα.

3) Τὸ πόσιμο νερὸ πρέπει νὰ εἶναι ἄχρουν, ἄοσμον, διαυγές, ὁμογενὲς καὶ εὐχάριστον γεύσεως. Τὰ ἀνωτέρω προϋποθέτουν πλήρη στεγανότητα τοῦ ὑδραγωγείου. Ἡ ἐμφάνισις θολοῦ νεροῦ ὅπως σ' ἐμᾶς μετὰ ἀπὸ παρατεταμένη ὁροχὴ χαρακτηρίζεται τὸ νερὸ ὡς μὴ ὑγιεινόν καὶ πιστοποιεῖ τὴν μὴ στεγανότητά τοῦ ὑδραγωγείου. Ἀδρὰ ἐνδειξὴ ἐπίσης μὴ ὑπάρξεως στεγανότητος τοῦ ὑδραγωγείου ἰδίᾳ σὲ διακεκομμένη παροχὴ νεροῦ ἀποτελεῖ καὶ ἡ γαλακτώδης χροιά λόγω ἀφθόγου παρουσίας ἀέρος ποῦ προκαλεῖται ἀπὸ εἰσρόφησιν διὰ μέσου τῶν ρωγμῶν τῶν σωλήνων. Ἡ γαλακτώδης αὐτὴ χροιά παρέρχεται εὐθὺς ὡς ἡρεμήσῃ τὸ νερὸ στὸ ποτήρι.

4) Ἡ περιεκτικότης σὲ διαλυμένους οὐσίας δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνον ὠρισμένα ὅρια. Οὐσίας ὅπως ὁ σίδηρος, τὸ μαγγάνιο, ὁργανικὰς ἢ ἀζωτοῦχας οὐσίας, πρέπει νὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατόν σὲ ἐλάχιστη ποσότητα.

Ἡ ἀνωτέρω ἀρχὴ δὲν ἰσχύει γιὰ τὰ διαλυμένα διττανθρακικὰ ἄλατα ἀσβεστίου καὶ μαγνησίου, ποῦ ἀποτελοῦν τὸ λεγόμενον πουρὶ καὶ χαρακτηρίζουν τὴν σκληρότητα τοῦ νεροῦ.

Τὰ σκληρὰ νερά εἶναι μὲν ἀντιοικονομικὰ γιὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν οἰκιακὴν χρῆσιν (δὲν ὀράζον εὐκόλα τὰ ὅσπρια, δὲν παράγουν ἀρκετὴ σαπουνάδα, ἀπαιτοῦν περισσότερον σαποῦνι τὸ δὲ πλύσιμο τῶν ρούχων διαρκεῖ περισσότερο καὶ δὲν φθάνει τὸ ἱκανοποιητικὸ σημεῖο ποῦ ἀπαιτεῖ ἡ νοικοκυρὰ) ἀλλὰ ἀπὸ ἑρευνῶν τῶν τελευταίων ἐτῶν πιστώθη ὅτι εἶναι ὠφέλιμα πρὸς πόσιν ὡς προφυλάσσοντα τὰ ἀγγεῖα ἰδίᾳ τὰ στεφανιαῖα ἀπὸ τὴν πρόωρη ἀρτηριοσκληρίωσιν. Ἀποτελεῖ ἱατρικὴ πραγματικότητα τὴν ὁποῖαν υἱοθέτησε καὶ ἡ παγκόσμιος ὁργάνωσις υγείας ὅτι σὲ περιοχὰς ποῦ γίνεται χρῆσις σκληροῦ νεροῦ τὰ ἐμφράγματα τοῦ

μυοκαρδίου εἶναι ὀλιγώτερον ἐν σχέσει μὲ ἄλλας θύπου καταναλίσκονται νερὸ μαλακὸ. Καὶ μὴ καὶ ὁ λόγος γὰρ τὰ σκληρὰ νερὰ πρέπει νὰ τονισθεῖ, ὅτι ἀποτελεῖ χονδροειδῆ ἀμάθεια, ἢ συχνὰ διατυπωμένη ἀποψίς καὶ ἀπὸ τοὺς ἱατροὺς ἀκόμη ὅτι αἰτία τῆς δημιουργίας τῶν λίθων στὰ νεφρὰ ἢ τῇ χολῇ εἶναι ἡ ὑπερβολικὴ σκληρότης (τὸ πουρί) τοῦ νεροῦ. Τὸ ποσοστὸ νεφρολιθιάσεων ἢ χολολιθιάσεων εἶναι τὸ ἴδιον σὲ περιοχὰς πληθυσμοῦ πού κάνει χρῆσι σκληροῦ νεροῦ καὶ σὲ ἐκείνες πού ἔχουν ὡς πόσιμον νερὸ τὸ δρόχινον ὅπως σὲ διαφορά νησιᾶ καὶ τὸ ὅποιο ἔχει σκληρότητα ὡς γνωστὸν μὴδέν.

5) Τὸ νερὸ δὲν πρέπει νὰ ἔχει διαδρωτικὰς ιδιότητες ἐπὶ τῶν μετάλλων ἢ τοῦ σκυροδέματος (μπετόν), ἐπειδὴ εἶναι δυνατόν νὰ ἐμπλουτισθεῖ μὲ οὐσίας κυρίως μόλυβδο ἢ σίδηρον καὶ νὰ προκαλέσῃ μακροχρονίαν διλητηρίασεις. Διαδρωτικὴ δράσιν ἀποκτᾷ ἐπὶ τῶν μετάλλων ὁτανπεριέχει περισσεύαν ἐλευθέρου διοξειδίου τοῦ ἀνθρακός (CO_2) καὶ ὀξυγόνου. Σ' αὐτὰς τίς περιπτώσεις ὅπως τὸ νερὸ τῆς Σάριζας ἢ τοῦ Ξυνοῦ νεροῦ Φλωρίνης, πρέπει νὰ χρησιμοποιῶνται πλαστικοὶ σωληνες καὶ γυάλινα σκευὴ γὰρ τὴν ἐμφιάλωση.

6) Τὸ πόσιμον νερὸ πρέπει πάντοτε νὰ παρέχεται σὲ ἀφθονή ποσότητα καὶ ὑπὸ ἐπαρκῆ πίεσι. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ νοικοκυρὰ γὰρ νὰ πλύνει ἱκανοποιητικὰ μὴ ποσότητα λαχανικῶν χρειάζεται ἀφθονόν νερὸ καὶ μὲ ἀρκετὴ πίεσι εἰδ' ἄλλως οἱ τυχόν ὑπάρχουσες ξένες οὐσίαι δὲν ἀπομακρύνονται καὶ γλυστροῦν στὴ σαλάτα.

ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ:

Ἡ μικροβιολογικὴ εξέταση εἶναι τὸ ἐγκυρότερον καὶ ἀσφαλέστερον πιστοποιητικὸν καταλληλότητος γὰρ νὰ χαρακτηριθεῖ τὸ νερὸ ὑγιεινὸ καὶ πόσιμον. Πρὸς τὸ σκοπὸ αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ μὴ μόνον εξέταση ἀλλὰ πολλὰς ὥς θὰ ἀναφερθεῖ παρακάτω.

Ὡς προαναφέρθηκε ἡ εξέταση αὐτὴ ἀποσκοπεῖ στὴν ἀναζήτησιν καὶ ἀρίθμηση τῶν κολοβακτηριοειδῶν καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τῶν ἐντεροκόκκων καὶ τοῦ διαθλαστικοῦ βα-

κτηριδίου, ἐπαναλαμβάνει διὰ μίαν ἐπὶ πλέον φορὰ ὅτι ἡ παρουσία τῶν προαναφερθέντων μικροβίων ἀποτε-

λεῖ ἰσχυρὰν ἔνδειξιν ρυπάνσεως τοῦ νεροῦ διὰ περιττωματικῶν οὐσιῶν καὶ τὸ χαρακτηρίζει ὡς μὴ πόσιμον.

2. ΠΙΝΑΚΑΣ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ	Εἰς 100 κ. ἐκ. νεροῦ Κολοβακτηριοειδῆ	Ἐσχεριχία Coli
Κατηγορία 1 Ἐξαίρετον	0	0
Κατηγορία 2 Κατάλληλον	1 — 3	0
Κατηγορία 3 Ὑποπτον	4 — 10	0
Κατηγορία 4 ἀκατάλληλον	10 — 30	0 — 5

Αἱ ἀνωτέρω κατηγορίαι καταλληλότητος νεροῦ ἀφοροῦν σὲ φυσικὰ νερὰ τὰ ὅποια δὲν ὑπέστησαν χλωρίωση. Μὲ τὴν χλωρίωση ἐπιτυγχάνομεν τὴν ἀπολύμανσιν τοῦ νεροῦ καὶ εἶναι ἡ πλέον ἐν χρήσει μέθοδος ἀπολύμανσεως. Μετὰ τὴν χλωρίωση ὁ κολοβακτηριδικὸς δείκτης κατέρχεται εἰς τὸ 0. Ἐκτεταμέναις ἔρευναις μὲ διάφορες πυκνότητες χλωρίου εἰς τὸ πόσιμον νερὸ δὲν ἀπέδειξαν βλαπτικὴν δράσιν ἐπὶ τοῦ ὁργανισμοῦ. Ἀπολύμανσιν τοῦ νεροῦ ἐπιτυγχάνομεν καὶ μὲ τὸ ὄζον, ἀλλὰ εἶναι δαπανηρὰ μέθοδος γιαντὸ καὶ δὲν δρίσκει ἐφαρμογῇ. Ἡ ἀπολύμανσιν ἐνδείκνυται γὰρ νερὸ τῶν κατηγοριῶν 2 καὶ 3 πρὸς πληρεστέραν ἀσφάλειαν καὶ βελτίωσιν τῆς ποιότητος τοῦ νεροῦ.

Γιὰ τὰ φυσικὰ νερὰ σύμφωνα μὲ τὰ διεθνή πρότυπα πρέπει 50% τῶν δειγμάτων πού ὑποβάλλονται σὲ μικροβιολογικὴ εξέταση σὲ ταχτὰ χρονικὰ διαστήματα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους νὰ μὴν κατέρχονται τῆς κατηγορίας 2 καὶ τὰ ὑπόλοιπα κάτω τῆς κατηγορίας 3 τοῦ προαναφερθέντος πίνακος.

ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΑ ΝΕΡΑ ΓΙΑ ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ (ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΩΝ)

Ὁ κίνδυνος μολύνσεως ἀπὸ ἐντεροβακτηρίδια τοῦ θαλασσίου νεροῦ εἶναι ἐλάχιστος λόγω τῆς μεγάλης ἀραιώσεως ἐκτὸς ἐὰν ἡ μόλυνσις εἴναι μαζικὴ δηλ. στίς ἐκβολὰς ποταμῶν εἰς τοὺς ὁποίους ἐκβάλλει δίκτυο ὑπονόμων ἢ κεντρικοὶ ὑπόνομοι ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

Τὰ ἀνωτέρω ἐπιτρεπτὰ ὅρια γὰρ τὴν καταλληλότητα τῶν θαλασσίων

ἀκτῶν στὴν Ἑλλάδα ἔχουν ὡς ἑξῆς:

1η κατηγορία Κατάλληλα: Κολοβακτηριοειδῆ ἀπὸ 0 — 50/100 κ.ἐ.

2α κατηγορία Παραδεκτὰ μὲ ἐπιφύλαξιν 50 — 300 κολοβ.) 50/100 κ.ἐ.

3η κατηγορία Ὑποπτα μὴ συνιστάμενα 300 — 500/100 κ.ἐ.

4η κατηγορία Ἀκατάλληλα ἢ ἐπικίνδυνα ἄνω τῶν 500/100 κ.ἐ.

Πλὴν τοῦ ἀνωτέρω μικροβιολογικοῦ κριτηρίου ἀκατάλληλα κρίνονται καὶ τὰ θαλάσσια νερὰ στὰ ὅποια ἔχουν ἐκχυθεῖ προϊόντα πετρελαίου ἢ βιομηχανικῶν ἀποβλήτων.

ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΟΛΥΜΒΗΤΙΚΩΝ ΔΕΞΕΜΕΝΩΝ:

Τὸ νερὸ τῶν δεξαμενῶν μπορεῖ νὰ μολυνθεῖ ἀπὸ μικρόβια τοῦ δερματοῦ ἢ ἀπ' τὰ οὖρα τῶν λουομένων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ νερὸ τῶν δεξαμενῶν δὲν ἀνανεώνεται ἐπαρκῶς ἐν σχέσει μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν κολυμητῶν πρέπει νὰ ὑφίσταται χλωρίωση.

Θεωρεῖται κατάλληλο τότε μόνον ἂν μετὰ τὴν χλωρίωση ὁ μικροβιολογικὸς ἔλεγχος σὲ 100 κ.ἐ νεροῦ τῆς δεξαμενῆς δὲν ἀνευρεθεῖ κολοβακτηριοειδὲς.

ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΝΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΡΟΦΗ ΟΣΤΡΑΚΟΔΕΡΜΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΑΛΙΕΥΜΑΤΩΝ

Στὰ νερὰ αὐτὰ ὁ μικροβιολογικὸς ἔλεγχος δὲν πρέπει νὰ ἀποδείξει τὴν παρουσία κολοβακτηριοειδῶν πάνω ἀπὸ 70 σὲ 100 κ.ἐ. νεροῦ.

Ο ΣΕΙΣΜΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οί σεισμοί είναι τα καταστρεπτικότερα και τρομερότερα φυσικά φαινόμενα στη γη. Τα αποτελέσματά τους μπορούν να συγκριθούν μόνο με τα αποτελέσματα των μοντέρνων πυρηνικών όπλων. Περί τα δύο δισεκατομμύρια άνθρωποι κατοικούν στις μεγάλες σεισμικές ζώνες της Γης και ζουν κάτω από τη συνεχή απειλή τους. Κάθε χρόνο αρκετές χιλιάδες άνθρωποι χάνουν τη ζωή τους από τους σεισμούς και οι ζημιές που προκαλούνται απ' αυτούς ανέρχονται σε πολλά δισεκατομμύρια δολάρια.

Ο σεισμικός κίνδυνος, παρά την ανάπτυξη της επιστήμης της Σεισμολογίας και της τεχνικής των αντισεισμικών κατασκευών, όχι μόνο δε φαίνεται να ελαττώνεται με το πέρασμα του χρόνου αλλά μάλλον αύξηθηκε κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Η αύξηση αυτή οφείλεται βασικά στη μεγάλη ανάπτυξη σε ύψος, έκταση και πληθυσμό των μεγάλων πόλεων και τη δημιουργία νέων οικισμών σε σεισμικά επικίνδυνες περιοχές οι οποίες ήταν παλιότερα ακατοίκητες.

Επειδή οι κοινωνικές συνέπειες των σεισμών (οικονομικές, ψυχολογικές, κλπ.) είναι πολύ σημαντικές, οι σεισμοί δεν αφορούν μόνο τους ειδικούς επιστήμονες και τεχνικούς αλλά και τους κοινωνιολόγους, γιατρούς, οικονομολόγους, ασφαλιστές, την πολιτεία και κάθε απλό πολίτη.

Για τους παραπάνω λόγους, είναι απαραίτητο, σε χώρες μεγάλης σεισμικότητας, όπως είναι η πατρίδα μας, η πολιτεία και οι επιστήμονες όχι μόνο να λαβαίνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την ανάπτυξη των επιστημονικών μέσων και μεθόδων αντιμετώπισης του σεισμικού κινδύνου αλλά και να μεριμνούν για τη σεισμολογική μόρφωση και συνεχή ενημέρωση των πολιτών πάνω στα σχετικά προβλήματα. Η άγνοια πάνω στα βασικά προβλήματα που αφορούν το σεισμικό κίνδυνο μπορεί να έχει ανυπολόγιστες ψυχολογικές και άλλες κοινωνικές συνέπειες.

Στο άρθρο αυτό, δίνονται αρχικά όρισμένες βασικές σεισμολογικές έννοιες (σεισμικό ρήγμα, μέγεθος σεισμού, ένταση σεισμού, κλπ) επιδιώκεται, κατόπιν, η ενημέρωση των αναγνωστών πάνω σε βασικά θέματα που αφορούν το σεισμικό κίνδυνο και τις επιστημονικές προσπάθειες αντιμετώπισής του. Επισημαίνονται, τέλος, όρισμένες από τις βασικές υποχρεώσεις της πολιτείας, των επιστημόνων, των διαφόρων κοινωνικών φορέων και των απλών πολιτών για να είναι δυνατή η μείωση των συνεπειών των σεισμών.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ

Έγινε προσπάθεια, οι γνώμες που εκφράζονται στο άρθρο αυτό να μην αποτελούν μόνο προσωπικές απόψεις του συγγραφέα αλλά να είναι διεθνώς παραδεκτές.

2 ΤΡΟΠΟΣ ΓΕΝΕΣΗΣ ΤΩΝ ΣΕΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΑΥΤΩΝ

2.1. Τρόπος γένεσης των σεισμών

Έχει σήμερα αποδειχθεί με πλήθος γεωφυσικών και γεωλογικών παρατηρήσεων, ότι ολόκληρη η Γη περιβάλλεται από ένα σκληρό στρώμα πετρωμάτων. Το δύσκαμπτο αυτό στρώ-

Τού Β. Κ. Παπαζάχου

Καθηγητού της Γεωφυσικής του 'Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

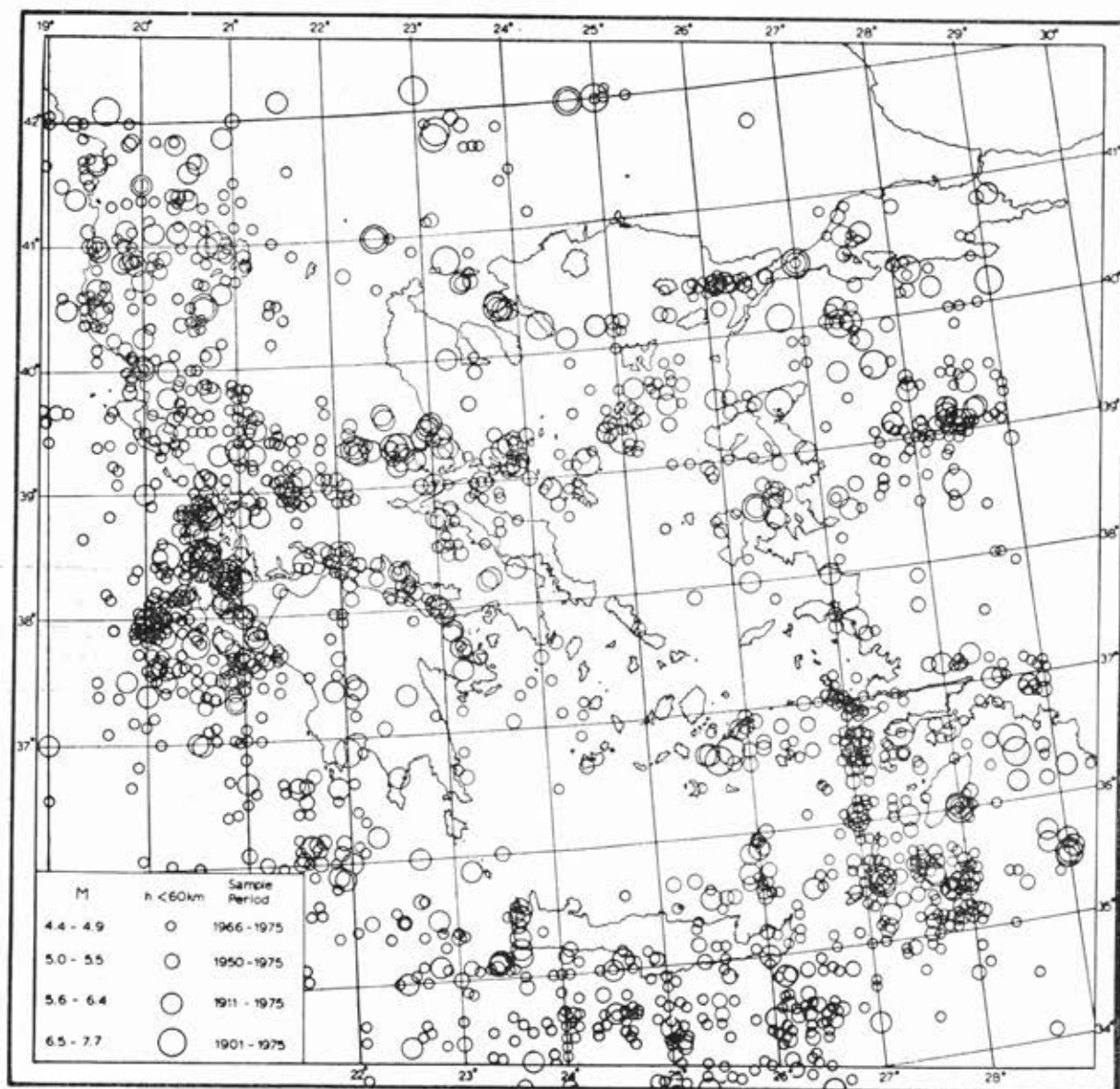
μα έχει μέσο πάχος 80 χιλιόμετρα περίπου και λέγεται λιθόσφαιρα.

Η λιθόσφαιρα της Γης δεν είναι ενιαία, αλλά χωρίζεται σε διάφορα τμήματα που λέγονται λιθοσφαιρικές πλάκες. Αμέσως κάτω από τη λιθόσφαιρα το υλικό είναι παχύρρευστο και σχηματίζει ένα στρώμα που λέγεται ασθενόσφαιρα.

Μέσα στην ασθενόσφαιρα δημιουργούνται ρεύματα μεταφοράς, ανάλογα με τα αντίστοιχα ρεύματα της ατμόσφαιρας, με συνέπεια το υλικό της ασθενόσφαιρας να κινείται και να ασκεί έτσι οριζόντιες έφαπτομενικές δυνάμεις στον πυθμένα των λιθοσφαιρικών πλακών. Οι λιθοσφαιρικές πλάκες αναγκάζονται έτσι να κινούνται ή μία σε σχέση με την άλλη. Άλλοι οι λιθοσφαιρικές πλάκες συγκλίνουν, άλλοι αποκλίνουν, και άλλοι ή μία κινείται έφαπτομενικά σε σχέση με τη διπλανή της.

Αποτέλεσμα της σχετικής κίνησης και σύγκρουσης των λιθοσφαιρικών πλακών είναι η άργη παραμόρφωση των πετρωμάτων τους. Η παραμόρφωση αυτή είναι μεγάλη κοντά στις επιφάνειες έπαφής των λιθοσφαιρικών πλακών. Για το λόγο αυτό, κοντά στις επιφάνειες αυτές μαζεύονται μεγάλα ποσά ενέργειας που βρίσκεται σε δυναμική μορφή και αναπτύσσονται έντονες δυνάμεις οι οποίες συνεχώς αυξάνουν.

Όταν οι δυνάμεις αυτές γίνουν πολύ μεγάλες σε ένα σημείο ώστε να μπορούν να υπερ-

Χάρτης επίκεντρων των σεισμών που έγιναν στον ελληνικό χώρο και γύρω περιοχές κατά την περίοδο 1901-1975

νικήσουν την άντοχή του υλικού της λιθόσφαιρας στο σημείο αυτό, το πέτρωμα θραύεται (σπάει) και δημιουργείται έτσι ένα ρήγμα, δηλαδή μια επιφάνεια που χωρίζει τα πετρώματα σε δυο μέρη.

Κατά τη διάρρηξη των πετρωμάτων της λιθόσφαιρας οι δυο πλευρές του ρήγματος ολισθαίνουν (γλιστρούν) ή μια πάνω στην άλλη κατά αντίθετες κατευθύνσεις μέχρις ότου αποκτήσουν νέες θέσεις ισορροπίας. Οι πλευρές των ρηγμάτων δεν είναι ομαλές. Για το λόγο αυτό αναπτύσσονται έντονες δυνάμεις τριβής και αντίστασης οι οποίες αναγκάζουν τα υλικά σημεία των πλευρών του ρήγματος να ταλαντώ-

νονται. Δηλαδή, η δυναμική ενέργεια παραμόρφωσης των πετρωμάτων στην περιοχή γύρω από το ρήγμα μετατρέπεται σε κινητική ενέργεια ταλάντωσης των υλικών σημείων των πλευρών του ρήγματος. Η ταλάντωση αυτή μεταδίδεται στα γειτονικά υλικά σημεία, αυτά τη μεταδίδουν στα γειτονικά τους κ.ο.κ. Έχουμε έτσι διάδοση της σεισμικής κίνησης μέσα στη Γη. Η διαδιδόμενη αυτή διατάραξη λέγεται στην επιστήμη σεισμικό κύμα. Τα κύματα αυτά φθάνουν μέχρι την επιφάνεια της Γης και αποτελούν το σεισμό.

Η διάρρηξη αρχίζει σε όρισμένο σημείο, έστω Α, του ρήγματος όπου παράγονται τα πρώτα κύματα του σεισμού και προχωρά πάνω στο

μήγμα προς όριση κατεύθυνση και με όριση ταχύτητα μέχρις ότου φθάσει σε ένα άλλο σημείο, έστω Β', όπου θα σταματήσει. Το σημείο, Α', του ρήγματος όπου αρχίζει ή διάρρηξη λέγεται έστία του σεισμού, ενώ το σημείο της επιφάνειας της Γης ακριβώς πάνω από την έστία λέγεται μικροσεισμικό επίκεντρο και είναι αυτό που προσδιορίζουμε με τους σειсмоγράφους. Η απόσταση μεταξύ του επίκεντρου και της έστιας λέγεται έστιακό βάθος. Σεισμοί γίνονται μέχρι το βάθος των 720 χιλιομέτρων μέσα στη Γη.

2.2. Μέτρηση των σεισμών

Για να μπορούμε να συγκρίνουμε τους διάφορους σεισμούς μεταξύ τους πρέπει να έχουμε ένα τρόπο υπολογισμού μιας ποσότητας που μετράει απόλυτα το πόσο μεγάλος είναι κάθε σεισμός. Τέτοια ποσότητα είναι το μέγεθος του σεισμού που ακολουθεί τη γνωστή κλίμακα RICHTER, ή οποία πήρε το όνομά της από το όνομα του σεισμολόγου που την επινόησε. Ο υπολογισμός του μεγέθους βασίζεται σε μετρήσεις των σειсмоγραμμάτων, τα οποία είναι οι αναγραφές των σεισμικών κυμάτων από ευαίσθητα όργανα που λέγονται σειсмоγράφοι ή σεισμόμετρα.

Οι σεισμοί προκαλούν βλάβες όταν το μέγεθός τους είναι μεγαλύτερο από 5. Το μεγαλύτερο μέγεθος γνωστού σεισμού που έχει μέχρι σήμερα παρατηρηθεί σ' όλη τη Γη είναι περίπου 8.9. Υπάρχουν σεισμοί που το μέγεθός τους είναι ίσο με μηδέν ή και μικρότερο. Ο μεγαλύτερος σεισμός που παρατηρήθηκε στον ελληνικό χώρο κατά τον είκοστό αιώνα έγινε κοντά στα Κύθηρα το 1903 και είχε μέγεθος 8.1.

Το μέγεθος ενός σεισμού αποτελεί μέτρο της ενέργειας που απελευθερώνεται στην έστία του. Μπορούμε μάλιστα να υπολογίσουμε την ενέργεια αυτή όταν γνωρίζουμε το μέγεθος του σεισμού. Ένας σεισμός με μέγεθος κατά μία μονάδα μεγαλύτερο από το μέγεθος ενός άλλου σεισμού έχει ενέργεια 30 φορές περισσότερη από τον άλλο σεισμό.

Το μέγεθος είναι πολύ χρήσιμη ποσότητα αλλά δεν αποτελεί μέτρο των σεισμικών βλαβών και των άλλων αποτελεσμάτων των σεισμών, γιατί τα αποτελέσματα αυτά εξαρτώνται και από άλλους παράγοντες, όπως είναι η απόσταση του τόπου που γίνεται ή παρατήρηση από την έστία του σεισμού, το βάθος της έστιας του, από το αν το επίκεντρο του σεισμού είναι σε κατοικήσιμη περιοχή ή σε άκατοίκητη (π.χ. στη θάλασσα κλπ.). Γιαυτό, πρέπει να έχουμε άλλη ποσότητα να μετράμε τα αποτελέσματα ενός

Σεισμικό ρήγμα που έκοψε, στις 20 Ιουνίου 1978 την ασφαλτο κοντά στο χωριό Γερακαρού Θεσσαλονίκης

σεισμού σε διάφορους τόπους για να μπορούμε να τα συγκρίνουμε.

Η ποσότητα που μετράει τα κατά τόπους αποτελέσματα λέγεται ένταση του σεισμού και ακολουθεί εμπειρικές κλίμακες, ή γνωστότερη από τις οποίες είναι ή δωδεκαβάθμια κλίμακα MERCALLI — SIEBERG. Οι βαθμοί της κλίμακας αυτής, όπως και των άλλων μακροσεισμικών κλιμάκων, καθορίζονται με βάση τον τρόπο που γίνονται αισθητοί οι σεισμοί και τις βλάβες που προκαλούν αυτοί στα κτίρια κλπ. Ένταση ένα (I) έχει ένας σεισμός σε ένα τόπο όταν γράφεται μόνο από τους σειсмоγράφους και δε γίνεται αισθητός από τους ανθρώπους, ένταση δύο (II) όταν γίνεται αισθητός από μερικούς στους ανώτερους όρόφους, κοκ., ένταση έντεκα (XI) όταν καταστρέφει όλα τα σπίτια και ένταση δώδεκα (XII) όταν καταρρέουν όλες οι οικοδομές μέχρι τα θεμέλια.

Οι έντασεις ενός σεισμού είναι διαφορετικές σε διάφορους τόπους και εξαρτώνται βασικά από την απόσταση του τόπου παρατήρησης από το επίκεντρο του σεισμού και από το έδαφος θεμελίωσης των τεχνικών κατασκευών στο σημείο παρατήρησης. Έτσι, ο σεισμός της 20ης Ιουνίου 1978 στην περιοχή των λιμνών Λαγκαδά—Βόλβης είχε ένταση VIII στο χωριό Στί-

βος, ένταση VII στη Θεσσαλονίκη, ένταση V στην Κατερίνη, ένταση III στο Βόλο κλπ.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΕΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΥΤΩΝ

Τά σεισμικά κύματα όταν φθάνουν στην επιφάνεια της Γης προκαλούν μεταβολές στο έδαφος, στο νερό της θάλασσας και της Ξηράς, και στις τεχνικές κατασκευές και έχουν άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στους ανθρώπους.

Τά πιο συνηθισμένα αποτελέσματα των σεισμών στο έδαφος είναι τά σεισμικά ρήγματα, μικρές έδαφικές διαρρήξεις, έδαφικές βαθύνσεις, έδαφικές κατολισθήσεις και ύψομετρικές μεταβολές. Από τις μεταβολές αυτές επικίνδυνες για τον άνθρωπο είναι κυρίως οι κατολισθήσεις έδαφών κατά τη διάρκεια του σεισμού ή μετά απ' αυτόν. Υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες ολόκληρα χωριά ή και κωμοπόλεις καλύφθηκαν από χαλαρά έδαφη που κατολίσθησαν από απότομες πλαγιές. Τά σεισμικά ρήγματα δέν είναι απ' εύθείας επικίνδυνα για τον άνθρωπο, προκαλούν όμως σοβαρές βλάβες στις οικοδομές όταν διασχίζουν τό έδαφος πάνω στο οποίο είναι αυτές θεμελιωμένες.

Οί σεισμοί προκαλούν σημαντικές μεταβολές στο νερό της Ξηράς και της θάλασσας. Έντονες ταλαντώσεις του νερού των λιμνών και των ποταμών και μεταβολές της παροχής των πηγών είναι τά σημαντικότερα αποτελέσματα των σεισμών πάνω στο νερό της Ξηράς. Στη θάλασσα οι σεισμοί έκτός από την ταλάντωση του νερού, δημιουργούν τεράστια κύματα που είναι διεθνώς γνωστά ως τσουνάμι. Τά ύψη των κυμάτων αυτών είναι συχνά πολλές δεκάδες μέτρα.

Τέτοια κύματα παρατηρούνται συνηθέστερα κοντά στις άκτες του Ειρηνικού Όκεανού όπου διατηρούν ύψη πολλών μέτρων ακόμα και σέ αποστάσεις αρκετών εκατοντάδων χιλιομέτρων από τους χώρους γένεσης. Αυτά προκαλούν συχνά πολύ μεγάλες καταστροφές. Κύματα τσουνάμι έχουν παρατηρηθεί πολλές φορές και στον ελληνικό χώρο.

Παρ' ό,τι υπάρχει κάποιος σεισμικός κίνδυνος ό οποίος προέρχεται απ' εύθείας από τη φύση (κατολισθήσεις, κύματα τσουνάμι), ό μεγάλος σεισμικός κίνδυνος για τον άνθρωπο προ-

έρχεται ουσιαστικά από τά ίδια τά δημιουργήματα του, δηλαδή από τις τεχνικές κατασκευές.

Οί μεγάλες οικονομικές απώλειες που προκαλούνται από τους σεισμούς όφείλονται βασικά στις άμεσες σεισμικές βλάβες των κτιρίων και στις έμμεσες βλάβες που προκαλούν οι πυρκαϊές οι οποίες δημιουργούνται κατά τη διάρκεια των σεισμών (από βραχυκυκλώματα κλπ.). Αποτελέσματα επίσης των βλαβών και καταρρεύσεων των κτιρίων είναι οι 10.000 περίπου θάνατοι και οι πολλές χιλιάδες τραυματισμοί που προκαλούνται κάθε χρόνο σ' όλη τη Γη από τους σεισμούς.

Πέρα από τά παραπάνω, οι σεισμοί προκαλούν στους ανθρώπους νευρική υπερδιέγερση, φόβο, ναυτία, κλπ. Αναστέλλουν τό συνηθισμένο ρυθμό της κοινωνικής ζωής και δέν είναι λίγες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες ή γένεση μεγάλων σεισμών είχε σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία των κατοίκων σεισμόπληκτων περιοχών λόγω σοβαρών επιδημιών που προκλήθηκαν από την έλλειψη μέσων καθαριότητας (νερού κλπ.).

Συνέπεια των άμεσων αποτελεσμάτων των σεισμών που αναφέραμε παραπάνω είναι διάφορες οικονομικές, κοινωνικές και πολλές φορές και πολιτικές επιπτώσεις αυτών. Οί οικονομικές συνέπειες των σεισμών δέν όφείλονται μόνο στις βλάβες και καταστροφές των κτιρίων αλλά και στο γεγονός ότι επί μεγάλα χρονικά διαστήματα κατά τις περιόδους έντονης σεισμικής δράσης οι κάτοικοι των σεισμόπληκτων περιοχών δέν εργάζονται και παρατηρούνται μετακινήσεις κατοίκων και μεταφορά επιχειρήσεων μέ συνέπεια την οικονομική κάμψη της αγοράς.

Ένας μόνο σεισμός μπορεί νά στοιχίσει σέ μιá χώρα περισσότερα από τον έτήσιο προϋπολογισμό της και μπορεί νά όπισθοδρομήσει την οικονομία της επί αρκετά χρόνια.

Οί σεισμοί στη χώρα μας καταστρέφουν περί τά 900 σπήτια, προκαλούν σοβαρές βλάβες σέ 3.000 οικοδομές, σκοτώνουν 50 ανθρώπους και τραυματίζουν περί τους 500 σέ χρονικό διάστημα ενός έτους κατά μέσο όρο.

■ Η συνέχεια στο 9ο τεύχος

Είκοσι τὰ χρόνια κατὰ βασιμαγλιού τοῦ Σαββατόβραδου τὰ κουρίτσια ἀχίρνοῦσαν τοῦ ἀντῆρα τῆς νύφης. Ἐνα μικρὸ πιδὶ ἀπὸ χαλί-ζικη μάνα κὶ πατέρα τὴν ἐρίχνην τοῦ πουκάμισου. Τὰ κουρίτσκια ἔβαναν δάφνεις βαρακουμένεις στοῦ κιφάλι κὶ τραγουδοῦσαν τραγούνγια γιὰ τὴν νύφη κὶ τοῦ γαμπροῦ.

Ὅντας μπίτιζεν τ' ἄλλαγμα τοῦ γαμπροῦ κὶ γένουνταν κὶ ἡ κώχη, τὰ βιουλιὰ μὴ τοὺς ἀκαλισμένους τοῦ γαμπροῦ κὶ τοῦ γαμπρὸ ἀπὸ πί-σου κινούσαν νὰ πάρουν τοῦ νουνό. Οὐ νουνὸς ἔδουνεν ἀρνὶ ἢ ζυγούρι ζουντανὸ βαρακουμέ-νου κὶ βαμένου κόκκινου ὅπου τὴν Πασκαλιά. Στὰ κέρατα ἀπὸ τοῦ ἀρνὶ μπουντοῦσαν ἀπὸ ἓνα μῆλο βαρακουμένου. Τὰ μῆλα αὐτὰ ὅταν τ' ἀρνὶ ἔφτανεν μὴ τὰ βιουλιὰ στοῦ γαμπροῦ τοῦ

Τοῦ Νικ. Σπάρτη
Καθηγητοῦ ΚΑΤΕΕ

σπίτι χύνουνταν οἱ συμπηθηρὲς κὶ τὰ κουρίτσκια ποιά κὶ ποὺ ποιά νὰ τὰ πάρει γιὰ νὰ τίς βγῇ τοῦ τυχεροῦ. Κὶ ἄλλοι ἀκαλισμένοι κὶ στινοὶ συ-γκινεῖς ἔστειλναν ἀρνιά ποὺ τὰ ζαλικώνουνταν ἓνας στοὺν νώμου κὶ τᾶπηναν μὴ τὰ βιου-λιά.

Τώρα ποὺν αὐτὰ ἀλησμονήθηκαν τᾶφαγεν ἡ ἡξέλιξη.

Τότι οὐ νουνὸς ἔστειλνεν κὶ τὰ στέφανα τί τίς λαμπάδεις κὶ ἓνα φουστάνι γιὰ νῆ νύφη μὴ πουρικά σ' ἓναν τρανὸν δίσκου. Ἐστειλνεν κὶ ἓνα πηρήφανο κὶ ἡσυχου ἄλουγου στουλι-σμένου γιὰ νὰ καθαλικέψη ἡ νύφη.

Τώρα οὐ νουνὸς στέλνει κούρσα στουλι-σμένη.

Οἱ ἀκαλισμένοι ποὺ πῆγηναν μὴ τὰ βιουλιὰ στοῦ νουνό βαστοῦσαν ἀμπρουστά κὶ ἓνα φλά-μπουρου. Σ' ἓνα μακρὸ καλάμι μπουντοῦσαν ἓ-να πουρτουκάκι βαρακουμένου κὶ ἔδιναν στὴν κουρφή ἓνα μαντῆλι χρυσοκεντημένου. Κὶ ὄν-τας κινούσαν ἀπ' τοῦ νουνό, ἀμπρουστά πῆγ-νεν τοῦ φλάμπουρου, οὐπίσου οὐ δίσκου μὴ τίς λαμπάδεις κὶ οὐπίσου ἢ μουσικὴ κὶ οἱ χαριώ-τοι. Τοῦ γαμπρὸ τὸν ἔκρυναν ντίπ σιαπίσου γιὰ νὰ μὴν ἰδῇ ἀστυφάνουτῃ τὴ νύφη.

Ὅταν ἔφταναν στὴς νύφης τοῦ ἀπίτι πρῶ-τα ἀνέβηνεν τοῦ φλάμπουρου. Ἐνας ἀπ' τοὺς ἀκαλιστάδεις βαστοῦσεν τοῦ φλάμπουρου, τοῦ χαμπήλουνεν ἀμπρουστά στὴ νύφη κὶ αὐτὴ τοῦ προσκινούσεν τρεῖς φουρές.

Ἡ μάνα τῆς νύφης κὶ τὰ κουρίτσκια στέ-κουνταν στοῦ σκαλὶ κὶ ἡ πιθηρὰ ἔζουνεν ἓνα ζουνάρι στοῦ γαμπρὸ κὶ τὸν ἔδουνεν τὴν ἡύ-χὴ τῆς.

Κάτου στὴν αὐλὴ οἱ χαριώτοι τοῦ γαμπροῦ ἔκλειφταν οὔτι εὑρισκαν κὶ οἱ σπητικοὶ ἔκαμαν τάχα δὲ γλέπουν. Καμιὰ οὐρνίθα κᾶναν κασμὰν οὔτι κὶ ἄν. Κὶ ὅλοι οἱ χαριώτοι κερνιοῦνταν στῆς

Τότι κὶ τώρα

ΑΝΤΕΤΧΙΑ ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ

νύφης τοῦ σπίτι.

Τώρα οἱ χαριώτοι πάνουν ἴσια στὴν ἱκκλη-σία.

Τότι στὴν ἀρχὴ τῆς σκάλας ἔδουναν στὴ νύφη μιὰ λειτουργιὰ ποὺ τὴν τσάκιζεν κὶ ἔδου-νεν τὴ μισὴ στοὺς σπητικούς κὶ τὴν ἄλλη μισὴ στοῦ γαμπροῦ τοὺς σπητικούς ποὺ τὴν ἔτρουγαν. Ὑσταρνας χειρητοῦσεν τοὺς γοννιούς τῆς κὶ ὅλους τοὺς συγγινεῖς, τοὺς γειτόνους κὶ τὰ μι-κρὰ πιντιγιά.

Τρία τέσσηρα σκαλιὰ πρὶν κατέβη ἡ νύφη ἔκαμνεν τοῦ σταυροῦ τῆς κὶ τὰ βιουλιὰ ἐπῆζαν ἓναν λιπητηρὸν σκουπὸν. Τοῦ σταυροῦ τῆς τὸν ἔκαμνεν πολὺ ἀργὰ ἔτσι ποὺ ὅλοινοι οἱ σπητι-κοὶ κὶ ἡ νύφη ἔκλῃγαν. Γιὰ νὰ μπιντίσει ἀγλή-γουρας οὐ σταυρὸς οὐ νουνὸς τὴν ἐπῆρνε τοῦ δεῖξαι τοῦ χέρι κὶ τὸν μπίτηζειν τοῦ σταυροῦ τῆς.

Ὅταν κατέβηνεν ὕσταρνας ἡ νύφη τὴ σκά-λα οὐ νουνὸς τὴν ἀνέβαζειν στοῦ ἄλουγου. Τ' ἄλουγου τοῦ βαστοῦσαν ντιγὶ συμπηθηροὶ ἀδέρ-φκια ἢ συγκινεῖς τῆς νύφης ἓνας ἀπὸ δῶ κὶ ἓνας ἀπὸ κεῖ. Οἱ ἀκαλιστάδεις κρατοῦσαν ἰὰ τρανὰ τὰ φανάργια κὶ ἔφηγκαν τὴ νύφη γιὰ νὰ τὴ γλέπουν οὐλοῖνοι στοῦ δρόμου. Κὶ ὅλοι οἱ χαριώτοι μὴ τὴ νύφη τοῦ φλάμπουρου τοῦ δίσκου μὴ τὰ στέφανα κὶ τὰ βιουλιὰ πῶπῃζαν ἓνα σιγα-νὸν σκουπὸν κινούσαν γιὰ τοῦ γαμπροῦ τοῦ σπί-τι. Οὐ γαμπρὸς κρυμένους ἔρχηται οὐπίσου ἀπ' τοὺς χαριώτους. Στὴ νύφη ρίχνουν ρύζι στοῦ δρόμου.

Τώρα ἡ νύφη κὶ γαμπρὸς ἀνταμώνουνται στὴν ἱκκλησίᾳ.

Ὅταν ἔφτανεν ἡ νύφη στοῦ γαμπροῦ τοῦ σπίτι τὰ χρόνια εἰκεῖνα κὶ πρὶν κατέβει ἀπ' τᾶλου-γου δώριζεν μαντίλια, σκουφούνια, στοὺς κου-νιάδους κὶ τίς κουνιάδεις. Τὰ δῶρα τᾶθανεν στοὺν νώμου τοὺς κὶ ἔσκυφεν κὶ τοὺς φιλοῦ-σεν ἀπὸ ἓναν—ἓναν.

Δώριζεν κὶ τὸν πιθηρὸ κὶ τὸν φιλοῦσεν τοῦ χέρι κὶ αὐτὸς τὴν κατέβαζειν ἀπ' τᾶλου-γου. Τὰ βιουλιὰ ἐπῆζαν συνέχεια.

Ὅταν κατέβηνεν ἀπ' τᾶλουγου σέβηνεν μὴ τοῦ δεῖξαι πουδᾶρι στοῦ σπίτι τοῦ γαμπροῦ κὶ στοῦ τρίτου τοῦ σκαλὶ τὴ δέχουνταν ἡ πιθηρὰ μὴ τοῦ τυχεροῦ τῆς. Τοῦ τυχεροῦ τῆς ἦταν ἓνας δίσκου μὴ ντιγὶ πουτηράκια κρασί ἓνα πλαστὸ ψουμὶ ἢ λειτουργιὰ. Πρὶν πάρει τοῦ δίσκου ἡ νύφη φιλοῦσεν τῆς πιθηρᾶς τοῦ χέρι. Ὑσταρ-νας τῆς τὸν ἐπῆρναν τοῦ δίσκου κὶ ἀνέβηνεν ψηλά στοῦ σπίτι.

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

2. Ἡ διαδικασία γιὰ τὴν προσέγγιση

Ὅπως τονίσαμε στὸ προηγούμενο τεύχος ἡ «ἀντίσταση» ποὺ προβάλλει κάθε λογοτεχνικὸ κείμενο προϋποθέτει καὶ ἀνάλογη προσπάθεια ἀπὸ τὴ μεριὰ τοῦ ἀναγνώστη γιὰ τὴν ἐξουδετέρωσή της, δηλαδὴ γιὰ τὴν ἐντελέστερη προσέγγιση - βίωση τοῦ λογοτεχνήματος. Οἱ προτάσεις ὅμως ποὺ κάναμε γιὰ τὴ σωστὴ διαδικασία ἀνάγνωσης δὲν μποροῦν νὰ βοηθοῦν σὰν τὰ μοναδικὰ κλειδιά ἀποκωδικοποίησης τῶν συμβόλων ποὺ ἐκπέμπει τὸ κείμενο, γιατί κάθε κείμενο ἔχει ἰδιαίτερη ὕψη καὶ δὲν πρέπει νὰ προσεγγίζεται μὲ φορμαλιστικὸ τρόπο. Ὁ φορμαλισμὸς ρηκαίνει τὴν ἀνάγνωση καὶ σπάνια ἀγγίζει οὐσιαστικὰ τὸ κείμενο. Χωρὶς νὰ ἀγνοοῦμε ὀριομένες σταθερὲς διαδικασίες ἀνάγνωσης, σὰν βάζει γιὰ τὴν προσέγγιση τοῦ κειμένου, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι, παράλληλα, νὰ κρατᾶμε εὐέλικτη στάση, ὅπως τὴν ἐπιβάλλει ἡ ἰδιουστοσία τοῦ κειμένου.

Ἄν πρέπει ὅμως νὰ ἀκολουθήσουμε μιὰ συγκεκριμένη πορεία ἀνάγνωσης, ποὺ θὰ ἔχει τὴ φιλόδοξη πρόθεση νὰ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν «ἀνάγνωση σαλονιοῦ», εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ περάσουμε μέσα ἀπὸ τὴν ἀκόλουθη διαδικασία:

1) Πρώτη ἀνάγνωση.

2) Ὑλικὸ γιὰ τὴν ἐπεξεργασία τοῦ κειμένου:

α) Στοιχειᾶ χρονολογίας ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ λογοτέχνη

β) Τὸ ἱστορικὸ - κοινωνικὸ πλαίσιο (ντόπιο καὶ ξένο).

γ) Βοηθητικὸ ὕλικὸ ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο ἔργο τοῦ λογοτέχνη.

3) Ἐνδεικτικὲς ἐπισημάνσεις πάνω στὸ κείμενο καὶ γύρω ἀπ' αὐτὸ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ὕλικου.

4) Δευτέρα ἀνάγνωση - ψηλάφηση τοῦ κειμένου.¹

Ἡ διαδικασία ἀνάγνωσης ποὺ προτείνουμε² χαρακτηρίζεται ἀπὸ μιὰ ἐντατικοποίηση τῆς προσπάθειας ἀπὸ τὴ μεριὰ τοῦ ἀναγνώστη, ἔργο ποὺ ἀρχικὰ θὰ φανεῖ ἰδιαίτερα ἐπιπλέον, ἀλλὰ ποὺ ἐγγυᾶται, ταυτόχρονα, ἀποτελέσματα θετικά, ἐνῶ καλύπτει μὲ τίμιο τρόπο τοὺς στόχους ποὺ θέσαμε παραπάνω καὶ ἀφοροῦν τὴν υπεύθυνη προέγγιση τοῦ λογοτεχνήματος.

Γιὰ νὰ δώσουμε σαφέστερη εἰκόνα αὐτῆς τῆς ἀναγνωστικῆς διαδικασίας,

Γιὰ τὴ σωστὴ ἀνάγνωση τοῦ λογοτεχνικοῦ κειμένου

θὰ ἐπιχειρήσουμε νὰ τὴν ἐφαρμόσουμε πάνω σ' ἓνα πολὺ γνωστὸ ποίημα τοῦ Γ. Σεφέρη, τὸ «Γυρισμὸ τοῦ ξενιτεμένου». Ὁ «Γυρισμὸς» δημιουργεῖ προβλήματα ἀνάγνωσης μὴ καὶ ὁ Σεφερικὸς ἐδῶ λόγος ξεγελάσει τὸν ἀναγνώστη μὲ τὴν ἐξωτερικὴ εὐκολία ροῆς του (συμβατικὴ ἀκολουθία στροφικῶν συμπλεγμάτων, ξεκάθαρο καὶ οἰκεῖο θέμα νόστου, λεκτικὴ καθαρότητα κ.ἄ.) καὶ ἔτσι μιὰ πρώτη (κι ὁπωσδήποτε ἐπιδερμικὴ) ἐπαφὴ δὲ θὰ εἶχε καμιά σχέση μὲ τὴς προθέσεις μας.

1. ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΥ

—Παλιέ μου φίλε τί γυρεύεις;
χρόνια ξενιτεμένος ἦρθες
μὲ εἰκόνες ποὺ ἔχεις ἀναθρέψει
κάτω ἀπὸ ξένους οὐρανοὺς
μακριὰ ἀπ' τὸν τόπο τὸ δικό σου. 5

—Γυρεύω τὸν παλιὸ μου κῆπο·
τὰ δένδρα μοῦ ἔρχονται ὥς τὴ μέση
κι οἱ λόφοι μοιάζουν μὲ πεζούλια
κι ὅμως σὰν ἤμουνα παιδί
ἐπαιζα πάνω στὸ χορτάρι 10

κάτω ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἴσκιους
κι ἔτρεχα πάνω σὲ πλαγιὲς
ᾧρα πολλὴ λαχανιασμένος.
—Παλιέ μου φίλε ξεκουράσου
οἰγὰ οἰγὰ θὰ συνηθίσαι· 15

θ' ἀνηφορίσουμε μαζὶ
στὰ γνώριμά σου μονοπάτια
θὰ ξαποστάσουμε μαζὶ
κάτω ἀπ' τὸ θόλο τῶν πλατάνων
οἰγὰ οἰγὰ θὰ ῥθοῦν κοντά σου 20

τὸ περιβόλι κι οἱ πλαγιές σου.
—Γυρεύω τὸ παλιὸ μου σπίτι
μὲ τ' ἀψηλὰ τὰ παραθύρια
σκοτεινιασμένα ἀπ' τὸν κισσὸ
γυρεύω τὴν ἀρχαία κολόνα 25

ποὺ κοίταζε ὁ θαλασσινός.
Πῶς θὲς νὰ μπῶ σ' αὐτὴ τὴ στάνη
οἱ στέγες μοῦ ἔρχονται ὥς τοὺς ᾠ-
μους,

κι ὅσο μακριὰ καὶ νὰ κοιτάζω
βλέπω γονατιστοὺς ἀνθρώπους 30
λές κάνουνε τὴν προσευχὴ τους.

—Παλιέ μου φίλε δέ μ' ἀκοῦς;

Χρήστου Μουχάγιερ

οἰγὰ οἰγὰ θὰ συνηθίσαι
τὸ σπίτι σου εἶναι αὐτὸ ποὺ βλέπεις
κι αὐτὴ τὴν πόρτα θὰ χτυπήσουν. 35
σὲ λίγο οἱ φίλοι κι οἱ δικοί σου
γλυκὰ νὰ σὲ καλωσορίσουν.

—Γιατί εἶναι ἀπόμακρη ἡ φωνή σου;
οἰγὰ οἰγὰ θὰ συνηθίσαι
νὰ καταλάβω τί μοῦ λές 40
ὅσο μιλάς τ' ἀνάστημά σου
ὀλοένα πάει καὶ λιγοστεύει
λές καὶ βυθίζεσαι στὸ κῶμα.

—Παλιέ μου φίλε συλλογίσου
οἰγὰ οἰγὰ θὰ συνηθίσαι 45
ἡ νοσταλγία σοῦ ἔχει πλάσει
μιὰ χώρα ἀνύπαρκτη μὲ νόμους
ἔξω ἀπ' τὴ γῆς κι ἀπ' τοὺς ἀνθρώ-
πους.

—Πιὰ δὲν ἀκούω τσιμουδιά
θούλιαξε κι ὁ στερνὸς μου φίλος 50
παράξενο πῶς χαμηλώνουν
ὅλα τριγύρω κάθε τόσο
ἐδῶ διαβαίνουν καὶ θερίζουν
χιλιάδες ἄρματα δρεπανηφόρα.
'Αθήνα, ἄνοιξη '38

2. ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ

α) Στοιχεῖα χρονολογίας ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Γ. Σεφέρη

1900: Γέννηση στὴ Σμύρνη.
1914: Ἐγκατάσταση στὴν Ἀθήνα.
1924: Πτυχίον Νομικῆς.
1926: Διορισμὸς στὸ Ὑπουργεῖο Ἐξω-
τερικῶν.
1931: Ὑποπρόξενος στὸ Λονδίνο. Δη-
μοσιεύει τὴ «Στροφή».
1932: Δημοσιεύει τὴ «Στέρνα».
1935: Δημοσιεύει τὸ «Μυθιστόρημα».
1936: Πρόξενος στὴν Κορυτσά.
1938: Ἐπιστροφή ἀπὸ τὴν Κορυτσά.
'Απόσπαση στὸ Ὑπουργεῖο Τύπου
καὶ Τουρισμοῦ.
1941: Μὲ τὴν ἐξδριστη ἑλληνικὴ κυ-
βέρνηση στὴν Αἴγυπτο.

β) Ἡ ἱστορία³

1) Ἑλληνικὴ
1922: Μικρασιατικὴ καταστροφή.

1924: 'Ανακήρυξη Δημοκρατίας.
1925 - 1928: Πολιτική αστάθεια.
1928: 'Ο Βενιζέλος Πρωθυπουργός.
1933 - 35: Πτώση Βενιζέλου — Πολιτική αστάθεια.
1935: Θάνατος Δημοκρατίας — Παλινόρθωση μοναρχίας.
1936: Δικτατορία 4ης Αυγούστου.
1940 - 41 ΟΧΙ. 'Αλβανική έποποιζα.
1941. Κατάληψη 'Ελλάδας από Γερμανοϊταλούς και Βουλγάρους.

2) Εύρωπαϊκή

1925: 'Ιταλία· Φασισμός (Μουσολίνι)
1933: Γερμανία· Ναζισμός (Χίτλερ)
1936 - 49: 'Ισπανία· Εμφύλιος πόλεμος. 'Ηττα των δημοκρατικών και δικτατορία Φράνκο.
1938: 'Ο Χίτλερ προσαρτά την Αυστρία.
1939: Διαμελισμός Τσεχοσλαβασίας. Κατάληψη Πολωνίας από Χίτλερ. Β' Παγκόσμιος Πόλεμος.

γ) 'Αποσπάσματα από το προσωπικό ημερολόγιο του Γ. Σεφέρη «Μέρες», Γ' 1934-1940.

1937 12 Δεκέμβρη, 'Αθήνα,

«Είναι πιο εύκολο να περάσει καμήλα από την τρύπα θελόνας, παρά 'Ελληνας πολιτικός να καταλάβει την 'Ελλάδα».

1938 Ττάρτη, 5 'Ιανουαρίου, 'Αθήνα,

«'Ο τόπος αυτός που μάς πληγώνει, που μάς εξευτελίζει...»

«Δέν πιστεύω σ' αυτούς τους ανθρώπους που φλυαρούν ή στους άλλους που δέν ξέρουν τί κάνουν· δέν έννοω να βουλιάζω μέσα στην απεριγραπτη μιζέρια των χαρακτήρων - πιστεύω σέ δύο - τρεις ιδέες που προχωρούν, και τώρα ακόμη, ύστερ' από χιλιάδες χρόνια, σ' αυτή τη γλώσσα.

Γι' αυτές τις δυο - τρεις ιδέες που πρέπει να ζήσουν εδώ... ύπομένω αυτή την αθλιότητα».

13 Μάρτη

«Ακόμη τούτ' την άνοιξη
ραγιάδες, ραγιάδες,
τουτο το καλοκαίρι,
καημένη Ρούμελη»⁴

'Απρίλης. 'Εθνικός Κήπος

«'Επειτα (στο ύπουργείο)· άνθρωποι μπερδεμένοι και περίπλοκοι· ένα χρώμα γκριζο - γκριζο θρώμικης φαιας

ουσίας - τους τριγυρίζει και βάφει τις κινήσεις τους, τα λόγια τους, τις πράξεις τους».

Σεπτέμβρης, Κυριακή βράδυ,
Κηφισιά
(Γράμμα)

«... καθώς ήμουν έτοιμος να πλავίσω μου τηλεφώνησαν την έποπράτευση των Τσέχων... Πέρασα από το 'Υπουργείο... Βαριές ώρες. Αισθανότανε κανείς... τον άψηλό πυρετό της Εύρώπης που από στιγμή σέ στιγμή έτοιμαζότανε να παραδοθεί στον πόλεμο...»

«...Ένωθα μόνος, άποχωρισμένος από τα πάντα... 'Ως τώρα γεύτηκα πολλές φορές τη μόνωση μέσα στο παρόν... Παράξενος κλονισμός να νιώθεις πως ποτέ δέ θα μπορούσεις να έχεις συντρόφους...»

«...Είναι άληθινά παράξενο να έχεις ζήσει όλόκληρη τη ζωή σου για να ύπηρητήσεις ένα Θεό και, ξαφνικά, να βλέπεις πως κανένας πιά δέν τον πιστεύει το Θεό σου. 'Απέσβετο και λάλον ύδωρ. — Σέ λίγο θα πρέπει ν' άποφασίσουμε μιá για πάντα, σέ τί άληθινά μπορεί να χρησιμεύσει ή ζωή μας...».

1939

Δευτέρα, 13 Φεβρουαρίου

«Χτές προτελευταία άποκριά. Καρναβάλι στην Πλάκα. Ρομβίες και όργανάκια. Φωνές μεθυσμένων. Τοίκινα από τα κοκορέτσια και μυρωδιές κρασιού στους δρόμους. 'Όλες τούτες οι μέρες σάν άρρώστια, εδώ που κάθουμαι. Δέ μ' έννοχλει αυτό το άφάνταστο προστύχεμα που προσδεύει ολοένα και άποθλακώνει το λαό...»

Μεγάλη Παρασκευή, 7 'Απρίλη

«Τή νύχτα βομβαρδισμός του Αύλωνα· την αύγή άπόβαση των 'Ιταλών...»

γ) Τρία ποιήματα από το «'Ημερολόγιο Καταστρώματος Α'»

Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΗΛΙΟΣ

'Ο ήλιος αυτός εΐταν δικός μου και δικός σου: τον μοιραστήκαμε ποιός ύποφέρει πίσω από το χρυσαφί μεταξωτό ποιός πεθαίνει: Μιά γυναίκα φώναζε χτυπώντας το στεγνό στήθος της: «Δειλοί μου ήσαν τα παιδιά μου και τα κομμάτιασαν, σεις τα σκοτώσατε κοιτάζοντας με παράξενες έκφράσεις το θράδι τις πυγολαμπίδες άφηρημένοι μέσα σέ μιá τυφλή συλλογή».

Τό αίμα στέγνωσε πάνω στο χέρι που το πρασίνιζε ένα δένδρο ένας πολεμιστής κοιμότανε σφίγγοντας τη λόγχη που του φώτιζε το πλευρό.

«Οί 'Αγγλοι κοιμούνται, οί Γάλλοι γράφουν λαμπρά δοκίμια γενικής πολιτικής...»

Δευτέρα 10 'Απρίλη

«...Έδώ κι ένα χρόνο οί τραγικές στιγμές ξανάρχονται τόσο συχνά, που δέν άξίζει πιά τον κόπο να τις αναφέρεις... Αυτός ο πόλεμος... έχει τουτο το χαρακτηριστικό: Μιά δύναμη του κακού βρήκε τον τρόπο να εξευτελίζει, να στραπατοάρει, να εκμηδενίζει έναν όλόκληρο κόσμο, θγάζοντας στην έπιφάνεια την ιδιοτέλεια, τη δειλία, τη μικροπρέπεια, την ποταπότητα, που πάει κανείς να πιστέψει πως είναι οί βασικές ιδιότητες των ανθρώπων που κυβερνούν αυτό τον κόσμο. 'Η δύναμη αυτή του κακού έχει την όψη ενός τέλεια μηχανοποιημένου κτήνους, όλωσδιόλου άνεύθυνου, γιατί ο άνθρωπος και ή ανθρωπιά δέν παίζει κανένα ρόλο στο ύστημα της. Αυτή είναι ή τιμωρία. Οί τιμωρούμενοι: μιá λάσπη από άδυναμίες... 'Όσοο ή φρίκη είναι που δέν μπορείς να πεθάνεις μαζί μ' ένα φίλο...»

Κυριακή, 16 'Απρίλη

«...Προσπαθεί να τα βγάλει κανείς πέρα, γιατί αυτοί είναι οί κανόνες του παιχνιδιού. 'Εκτός από αυτό, καμιά άλληλεγγύη. 'Εκεί που είμαι τοποθετημένος δέν έχω συντρόφους».

Πέμπτη, 7 Σεπτέμβρη

Τσακισμένα νεύρα. Το ποτήρι ξεχειλίζει. Χτές πιάσαν τον Κωστήκη⁵ και τον έκτοπιζουν για ένα γράμμα στον Κανελλόπουλο, γραμμένο στο θρόντο».

Τρίτη, 17 'Οκτώβρη

«...'Αηδία. Δέν πήγα σήμερα στη δουλειά μου από καθαρή άηδία».

Εἶταν δικός μας ὁ ἥλιος, δὲ βλέπαμε τίποτε πίσω ἀπὸ τὰ χρυσὰ κεντάρια ἀργότερα ἦρθαν οἱ μαντατοφόροι λαχανιασμένοι θρώμικοι τραυλίζοντας συλλαβὲς ἀκατανόητες εἴκοσι μερόνυχτα πάνω στὴ στέρφα γῆς καὶ μόνο ἀγκάθια εἴκοσι μερόνυχτα νιώθοντας ματωμένες τὶς κοιλιὲς τῶν ἀλόγων κι οὔτε σπιγμὴ νὰ σταματήσουν γιὰ νὰ πιοῦν τὸ νερὸ τῆς βροχῆς. Εἶπες νὰ ξεκουραστοῦν πρῶτα κι' ἔπειτα νὰ μιλήσουν, οὐ εἶχε θαμπώσει τὸ φῶς.

Ξεψύχσαν λέγοντας: «Δὲν ἔχουμε καιρὸ» γγίζοντας κάτω ἀχτίδες· ξεκουσες πῶς κανεὶς δὲν ξεκουράζεται. Οὐρλιαξε μιὰ γυναίκα: «Δειλοὶ» σὰν τὸ σκυλὶ τῇ νύχτῃ θὰ εἶταν ὡραία κάποτε σὰν ἐσένα μέ στόμα ὑγρὸ, τὶς φλέβες ζωντανὲς κάτω ἀπ' τὸ δέρμα μὲ τὴν ἀγάπη. Ὁ ἥλιος αὐτὸς εἶταν δικός μας· τὸν κράτησες ὁλόκληρο δὲ θέλησες νὰ μ' ἀκολουθήσεις κι ἔμαθα τότε αὐτὰ τὰ πράγματα πίσω ἀπὸ τὸ χρυσάφι καὶ τὸ μετάξι· δὲν ἔχουμε καιρὸ. Σωστὰ μιλήσαν οἱ μαντατοφόροι.

Α Φ Η Γ Η Σ Η

Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος πηγαίνει κλαίγοντας κανεὶς δὲν ξέρεי νὰ πεῖ γιατί κάποτε νομίζουν πῶς εἶναι οἱ χαμένες ἀγάπες σὰν αὐτὲς ποὺ μᾶς βασανίζουνε τόσο στὴν ἀκροθαλασσιὰ τὸ καλοκαίρι μὲ τὰ γραμμώφωνα.

Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι φροντίζουν τὶς δουλειὲς τους ἀτέλειωτα καρτιά παιδιὰ ποὺ μεγαλώνουν, γυναῖκες ποὺ γερνοῦν δύσκολα αὐτὸς ἔχει δυὸ μάτια σὰν παπαροῦνες σὰν ἀνοιξιὰτικες κομμένες παπαροῦνες καὶ δυὸ βρυσούλες στὶς κόχες τῶν ματιῶν.

Πηγαίνει μέσα στοὺς δρόμους ποτὲ δὲν πлагιάζει δρασκελώντας μικρὰ τετράγωνα στὴ ράχη τῆς γῆς μηχανὴ μιᾶς ἀπέραντης ὁδύνης ποὺ κατάντησε νὰ μὴν ἔχει σημασία.

Ἄλλοι τὸν ἄκουσαν νὰ μιλᾷ μοναχὸ καθὼς περνοῦσε γιὰ οπασμένους καθρέπτες πρὶν ἀπὸ χρόνια γιὰ οπασμένες μορφὲς μέσα στοὺς καθρέπτες ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ συναρμολογήσει πᾶ κανεὶς. Ἄλλοι τὸν ἄκουσαν νὰ λέει γιὰ τὸν ὕπνο εἰκόνες φρίκης στὸ κατώφλι τοῦ ὕπνου πρόσωπα ἀνυπόφορα ἀπὸ τὴ στοργή.

Τὸν συνηθίσαμε εἶναι καλοβαλμένος καὶ ἥσυχος μονάχα ποὺ πηγαίνει κλαίγοντας ὁλοένα σὰν τὶς ἱππὲς στὴν ἀκροποταμιά ποὺ βλέπει ἀπ' τὸ τρένο ξυπνώντας ἄσκημα κάποια συννεφιασμένη αὐγὴ.

Τὸν συνηθίσαμε δὲν ἀντιπροσωπεύει τίποτε σὰν ὅλα τὰ πράγματα ποὺ ἔχετε συνηθίσει καὶ ὅς μιλᾷ γι' αὐτὸν γιατί δὲ θρίσκω τίποτε ποὺ νὰ μὴν τὸ συνηθίσατε· προσκυνῶ.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΕΡΑ

Εἶταν ἡ μέρα συννεφιασμένη. Κανεὶς δὲν ἀποφάσισε φυσοῦσε ἕνα ἀγέρας ἐλαφρὸς: «Δὲν εἶναι γρήγος εἶναι σιρόκος» εἶπε κάποιος. Κάτι λυγρὰ κυπαρίσσια καρφωμένα στὴν πλαγιά κι' ἡ θάλασσα γκρίζα μὲ λίμνες φωτεινὲς, πὺ πέρα.

3. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

α) Τὸ ποίημα γράφεται τὴν ἀνοιξή τοῦ 38 καὶ πρωτοδημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ «Νέα Γράμματα» στὰ τέλη τοῦ ἴδιου χρόνου. Δύο χρόνια ἀργότερα (1940) ὁ Σεφέρης τυπώνει τὴ συλλογὴ «Ἡμερολόγιο καταστρώμα. Α'», ὅπου ἐντάσσει τὸ «Γυρισμὸ» καὶ ἀτ ποιήματα ποὺ παραθέτουμε. Τὴν ἴδια χρονιά κυκλοφορεῖ τὴ συλλογὴ «Τετράδια γυμνασμάτων Ι» καὶ τὸν τόμο «Ποιήματα Ι», ὅπου περιλαμβάνει τὸ σύνολο τῆς μέχρι τότε ποιητικῆς του παραγωγῆς.

β) Τὰ ποιήματα ποὺ παραθέτουμε σὰν ὕλικό γιὰ τὴν προσέγγισή τοῦ «Γυρισμοῦ» μπορεῖ νὰ ἔχουν «ἐπιφανειακές» διαφορὲς μὲ τὸ ποίημα, ἀλλὰ μιὰ προσηκτικότερη ἀνάγνωσή τους εὐκολα θὰ ἀποκαλύψει τὶς κοινὲς (μὲ τὸ «Γυρισμὸ») φλέβες ποὺ ἀπλώνονται στὸν κορμὸ τους καὶ μεταφέρουν σταθερὰ θεματολογικὰ ὕλικά, ὅπως εἶναι ἡ ἀπόγνωση γιὰ τὸ ἀλλοιωμένο (ἀφιλο καὶ μουντὸ) περιβάλλον ποὺ ἀναγκάζεται νὰ ὑπομένει τὸ ἄτομο καὶ ἡ ἀγωνία του γιὰ τὸ ἀβέβαιο καὶ ζοφερὸ μέλλον.

γ) Ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν σταχυολογήσεων ἀπὸ τὸ προσωπικὸ ἡμερολόγιο τοῦ ποιητῆ φαίνεται εὐκολα ἡ ἴδια στάση ποὺ υἱοθετεῖ ὁ Σεφέρης τὴν περίοδο αὐτή: στάση ἐναγωνίου ἀνθρώπου ἀπέναντι στὴ μιζέρια τῆς ζωῆς καὶ στὸ ὑποβάθμισμα τῆς ποιότητάς της. Ἐπισημαίνουμε παράλληλα τὴν ἔλλειψη φίλων καὶ τὸ ἀναγκαστικὸ —θεληματικὸ πέρασμά του μέσα ἀπὸ τὰ ἐφιαλτικὰ μονοπάτια τῆς μόνωσης.

δ) Τὸ ποίημα γράφεται σὲ μιὰν ἀποφασιστικὴ γιὰ τὴν καριέρα τοῦ ποιητῆ στιγμή, ἀφοῦ μόλις ἔχει ἀποσπαστεῖ ἀπὸ τὴν Κορυττὰ στὸ Ὑφυπουργεῖο Τύπου καὶ Τουρισμοῦ. Οἱ συνθήκες ἐργασίας δὲν εἶναι εὐχάριστες γιὰ τὸ Σεφέρη, ποὺ ἀπεχθάνεται κάθε μορφὴ ἐξάρτησης ἀπὸ ἀριβίστες, στενοκέφαλους καὶ ἀντιδραστικούς συναδέλφους καὶ προϊσταμένους, ποὺ ὑπηρετοῦν τὸ ἀνελεύθερο καθεστῶς τοῦ Ι. Μεταξᾶ καὶ ὑποβλέπουν κάθε φιλελεύθερο ἄτομο. Ὁ ποιητὴς νιώθει παγιδευμένος σ' ἕνα τέτοιο περιβάλλον, γεγονὸς ποὺ τὸ δείχνει (ἄμεσα ἢ ὑπαινικτικὰ) καὶ στὸ προσωπικὸ του ἡμερολόγιο.

ε) Τὸ ἱστορικὸ καὶ κοινωνικὸ πλαίσιο ποὺ βιώνει ὁ ποιητὴς στὸ ἐσωτερικὸ ὀριοθετεῖται καὶ σφραγίζεται ἀπὸ τὴν κυριαρχία τοῦ καθεστώτος τῆς 4ης

Οἱ στρατιῶτες παρουσίαζαν ὅπλα σὰν ἄρχισε νὰ ψιχαλίζει.
«Δὲν εἶναι γρηγὸς εἶναι σιρόκος» ἡ μόνη ἀπόφαση ποὺ ἀκούστηκε.
Κι' ὅμως τὸ ξέραμε πὼς τὴν ἄλλη αὐγὴ δὲ θὰ μᾶς ἔμενε
τίποτε πιά, μήτε ἡ γυναῖκα πίνοντας πλαί μας τὸν ὕπνο
μήτε ἡ ἀνάμνηση πὼς εἴμασταν κάποτες ἄντρες,
τίποτε πιά τὴν ἄλλη αὐγὴ.

«Αὐτὸς ὁ ἀγέρας φέρνει στὸ νοῦ τὴν ἀνοιξη» ἔλεγε ἡ φίλη
περπατώντας στὸ πλευρὸ μου κοιτάζοντας μακριὰ «τὴν ἀνοιξη
ποὺ ἔπρεε ξαφνικά τὸ χειμῶνα κοντὰ στὴν κλειστὴ θάλασσα.
Τόσο ἀπροσδόκητα. Πέρασαν τόσα χρόνια. Πὼς θὰ πεθάνουμε;»
Ἕνα νεκρώσιμο ἐμβατήριο τριγύριζε μὲς στὴν ψιλὴ βροχὴ.
Πὼς πεθαίνει ἕνα ἄντρας; Παράξενο κανένας δὲν τὸ συλλογίστηκε.
Κι' ὅσοι τ' ὁσέφετηκαν εἴταν σὰν ἀνάμνηση ἀπὸ παλιὰ χρονικά
τῆς ἐποχῆς τῶν Σταυροφόρων ἢ τῆς ἐν — Σαλαμίνι — ναυμαχίας.
Κι' ὅμως ὁ θάνατος εἶναι κάτι ποὺ γίνεται πὼς πεθαίνει ἕνας ἄντρας;
Κι' ὅμως καρδίζει κανεὶς τὸ θάνατό του, τὸ δικό του θάνατο, ποὺ δὲν ἀνήκει
σὲ κανέναν ἄλλον
καὶ τοῦτο τὸ παιχνίδι εἶναι ἡ ζωὴ.
Χαμήλωνε τὸ φῶς πάνω ἀπὸ τὴ συννεφιασμένη μέρα, κανεὶς δὲν ἀποφάσιζε.
Τὴν ἄλλη αὐγὴ δὲ θὰ μᾶς ἔμενε τίποτε· ὅλα παραδομένα μήτε τὰ χέρια μας·
κι' οἱ γυναῖκες μας ξενοδουλεύοντας στὰ κεφαλόβρυσα καὶ τὰ παιδιὰ μας
στὰ λατομεῖα.
Ἡ φίλη μου τραγουδοῦσε περπατώντας στὸ πλευρὸ μου ἕνα τραγούδι σακα-
τεμένο:
«Τὴν ἀνοιξη, τὸ καλοκαίρι, ραγιάδες...»
Θυμότανε κανεὶς γέροντες δασκάλους ποὺ μᾶς ἄφησαν ὀρφανούς.
Ἕνα ζευγάρι πέρασε κουβεντιάζοντας:
«Βαρέθηκα τὸ δειλινὸ, πᾶμε στὸ σπῆτι μας
πᾶμε στὸ σπῆτι μας ν' ἀνάψουμε τὸ φῶς».

Ἀθήνα, Φεβρουάριος '39

Αὐγούστου, ποὺ παραμορφώνει τὴν
πολιτικὴ ζωὴ τῆς χώρας καὶ ὑποθαμβί-
ζει τὸ ἐπίπεδο τοῦ πολιτισμοῦ της. Ὁ
ποιητὴς ζεῖ τὸ δρᾶμα τῆς χώρας του
μὲ τὴ διπλὴ ιδιότητα τοῦ δημόσιου
ὕπαλλήλου καὶ τοῦ πνευματικοῦ ἀν-
θρώπου, γεγονὸς ποὺ πιστοποιεῖ καὶ
τὸ προσωπικὸ συνειδησιακὸ του δρά-
μα.

ζ) Ἡ πολιτικὴ κατάσταση στὴν Εὐ-
ρώπη εἶναι ἐξίσου ζοφερή. Ἡ ἐπιθε-
τικὴ συμπεριφορὰ τοῦ ναζισμοῦ καὶ τοῦ
φασισμοῦ καὶ ἡ ἐξάπλωση τῶν ἀνελεύ-
θερων καθεστώτων δημιουργοῦν ἕνα
μόνιμο πλέγμα ἀπειλῆς γιὰ τὶς φιλε-
λεύθερες δημοκρατίες καὶ ἄγχος γιὰ
ὅλα τὰ εἰρηνόφιλα ἄτομα, ποὺ, ὅπως
ὁ ποιητὴς, ἔχουν νωπὲς μνήμες ἀπὸ

τὴ φρίκη τοῦ Α' Παγκόσμιου Πολέ-
μου.

Ὁ Σεφέρης δὲν ἔχει αὐταπάτες·
περιμένει τὸ ξέσπασμα τοῦ μεγάλου
πολέμου καὶ βλέπει ξεκάθαρα τὴν πε-
ριπέτεια οὗτοι ὅποια θὰ συρθεῖ σὲ λίγο
ἡ ἀνθρωπότητα.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Μιὰ πρὸ προχωρημένη δουλειὰ
ἀνάγνωσης θὰ περιλάβαινε καὶ μιὰ
«τρίτη ἀνάγνωση», ὅπου θὰ ἔπρεπε νὰ
παίρναμε ὑπόψη κι ἄλλο «ὕλικό», ὅ-
πως ἱστορίες λογοτεχνίας, κριτικὲς ἐρ-
γασίες πάνω στὸ ἔργο τοῦ λογοτέχνη,
εἰδικὲς αισθητικὲς ἀναλύσεις πάνω
στὸ συγκεκριμένο ἔργο ποὺ διαβάζου-
με, μαρτυρίες γιὰ τὸν ἄνθρωπο κ.ἄ.

2. Δὲς τὸ σκῆμα ἀνάγνωσης ποὺ
προτείνει ὁ Δ. Μαρωνίτης (παρανά-
γνωση — ἀνάγνωση — φιλολογικὴ
ἀνάγνωση: «Ἡ διδασκαλία τῆς μον-
τέρνας ποίησης στὴ Μ.Ε.». Ἐκδόσεις
Ἑκπαιδευτηρίων Ζηρίδη. Ἀθήνα 1978

3. Γιὰ σωστὴ ἐνημέρωση πάνω στὴν
ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ μεσοπολέμου
δὲς: Γ. Δαφνῆ: «Ἡ Ἑλλάς μεταξὺ
δύο πολέμων» Β' Ἐκδοση. Ἰκαρος
1974.

4. Οἱ τέσσερις πρῶτοι στίχοι ἀπὸ
τὸ γνωστὸ ὀκτάστιχο τῆς τουρκοκρατίας
ποὺ ἀπηχοῦσε τοὺς πόθους γιὰ ἀπελευ-
θέρωση τοῦ λαοῦ μας ἀπὸ τὸ δυνάστη.

5. Πρόκειται γιὰ τὸν Κ. Τοῦτσο,
σημερινὸ Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας,
γαμπρὸ ἀπὸ ἀδελφὴ τοῦ Σεφέρη.

6. Δὲς: Σπ. Λιναρδάτου «Ἡ 4η
Αὐγούστου» Ἀθήνα, 1975.

Συνέχεια καὶ τέλος στὸ ἐπόμενο

ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗ ΠΟΙΗΣΗ

T. E. HULME

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Ἕνα ἄγγιγμα κρύου μέσα στὴ Φθινοπωρινὴ νύχτα...
Περπάτησα μακριὰ,
Καὶ εἶδα τὸ κοκκινωπὸ φεγγάρι ν' ἀκουμπᾷ πάνω σ' ἕνα φράχτη
ὅπως ἕνας κοκκινοπρόσωπος ἀγρότης.
Δὲ σταμάτησα νὰ τοῦ μιλήσω, ἀλλὰ τοῦ ἔγνεψα,
καὶ γύρω μας ἦταν τὰ μελαγχολικὰ ἀστέρια
μὲ πρόσωπα ὁσπρά σὰν τῶν παιδιῶν τῆς πόλης.

Μετάφραση Χ.Μ.

Γη. "Ένας μικρός πλανήτης μέσα στο σύμπαν. Ένας μικρός πλανήτης με πολλή μεγάλη αξία για μας που ζούμε πάνω σ' αυτόν. Φέτος όλη η γη γιορτάζει. "Όλος ο κόσμος γιορτάζει μια γιορτή που είναι άφιξη μέρη στους αϊριανούς κυρίους της γης. Τα παιδιά. Αυτά τα παιδιά που πρέπει να ζήσουν τώρα σ' ένα κατάλληλο περιβάλλον μακριά από πολέμους για να μπορέσουν να γίνουν αϊριο άξιοι πολίτες και να κυβερνήσουν σωστά τη γη. Τι λέει όμως; "Η Ειρήνη. Να αυτό θέλει κάθε παιδί να υπάρχει. Τι θα μπορούσε άραγε να πει ένα παιδί αν το ρωτούσαν για την Ειρήνη;

Πόλεμοι, όπλα καταστροφές, πυρηνικές απειλές, φόνοι, αυτά γράφουν κάθε μέρα, οι έφημερίδες. Αυτά γράφουν μιλώντας για τον κόσμο. Αυτή είναι δυστυχώς η μορφή της γης. Κράτη και λαοί υποφέρουν, πεθαίνουν. Έκατομμύρια άνθρωποι σκοτώνονται κάθε χρόνο σε μάχες και αίματηρές συγκρούσεις. Πολλές χώρες γίνονται νεκροταφεία κάτω από φοβερές συνθήκες. Γνωρίζουν την πείνα, την στέρση, τον πόλεμο. Μέσα στην άθωα και άσχημη κατάσταση ακόμα ψυχή τους φωλιάζουν όλες αυτές οι ειρήνες που είναι κάτι φρικτό για μάτια άθωα.

Μάτια που δεν έφτασαν σε τίποτα κι όμως πληρώνουν - πληρώνουν τα σφάλματα των άλλων. Τώρα ο κόσμος προσεύχει, οι πόλεμοι πρέπει να λείψουν. Οι πόλεμοι γίνονται πριν χιλιάδες χρόνια. Τότε ήταν μια εποχή που όλοι θέλουμε να ξεχάσουμε. Δεν κρατήσαμε τίποτα απ' αυτήν παρά μόνο τον πόλεμο. Αυτόν ακριβώς που έπρεπε να έχουμε ξεχάσει ολόκληρα. Κι όμως όχι. "Ο κόσμος προσεύχει ή επιστήμη προχωρεί κι ο πόλεμος μένει. Μένει για να μας δείχνει ότι είμαστε άπολιτιστοι, ότι ακόμη δεν έχουμε ξεχάσει μια εποχή πριν χιλιάδες χρόνια. Είναι φρικτό. Και οι μεγάλες δυνάμεις που το βλέπουν αυτό τι κάνουν; Τίποτα. "Απολύτως τίποτα. "Η προσφορά τους είναι ένα μεγάλο μηδενικό στη διεθνή ειρήνη. "Όχι μόνο αυτό αλλά με τα όπλα που κατασκευάζουν κάνουν πιο ανεπτυγμένη στην ιδέα του πολέμου. Δεν σκέφτονται τα παιδιά. Δεν σκέφτονται τους νέους ανθρώπους. Και τα αποτελέσματα του πο-

Ένα παιδί μιλάει για Ειρήνη!

λέμου τα είδαμε. Αυτοί που κυβερνούν τώρα τον κόσμο, όταν ήταν παιδιά ζούσαν μέσα στις φλόγες του πολέμου και τώρα που μεγάλωσαν αυτά που είδαν όταν ήταν παιδιά τα κάνουν έργο κι έτσι καταστρέφουν κάθε ώρα κι όρατο κάθε τι που στολίζει τον κόσμο, τη φύση. "Όλα είναι άσχημα κάτω από το βλοσυρό βλέμμα των δομολογικών και των πυρηνικών όπλων. "Όλα έγιναν σίδερο, πάγος. Τώρα πια δεν υπάρχει καμιά ξεστασιά, καμιά γοη-

Της Δήμητρας Σία
Μαθήτριας Ε' Δημοτικού

τεία. Τίποτα τ' όμορφο και τ' όμορφο. Τώρα η φύση δε θέλει πια τα έργα των ανθρώπων, όμως οι άνθρωποι συνεχίζουν να την καταστρέφουν ανελέητα, και όταν μετά ζητήσουν την βοήθειά της αυτή δεν μπορεί πια να τους την δώσει. Γιατί την έχουν καταστρέψει δεν την έχουν αφήσει να τους δώσει βοήθεια. "Όλα είναι άσχημα όταν κυβερνά ο πόλεμος χωρίς την ειρήνη υπάρχει ένα μεγάλο κενό μέσα στον κόσμο.

Αυτό το κενό προσπαθούμε να το σκεπάσουμε με την θρωμιά των όπλων και του πολέμου. "Όμως δεν σκεπάζεται. Χρειάζεται τη δροσιά και τ' άρωμα της Ειρήνης. Ένα άρωμα που σκορπίζει την ευωδιά της ανθρωπιάς την ευωδιά της ειρήνης.

Τι όμορφο που είναι να λέμε λόγια. Μά τι δύσκολο να κάνουμε έργα. Κάθε παιδί όμως αν κυβερνούσε από ένα κομμάτι της γης θα σταματούσε τους πολέμους, θα φύτευε δασοτόπους ειρήνης για να απλώσουν σ' όλη την γη και να φτιάξουν ένα καλύτερο αϊριο. "Ο πόλεμος νάναι κάτι μακρινό και άπιαστο κι όχι να είναι κοντά μας τόσο κοντά μας που πολλές φορές να το ζούμε και εμείς οι ίδιοι. "Η «Unisef» με τη συνεργασία του ΟΗΕ πρέπει να δημιουργήσει και καλύτερες συνθήκες ζωής. Μακριά από πόλεμο κοντά στην ειρήνη. Τα παιδιά να μην βλέπουν τα θάρρα αυτά έργα που εμείς οι ίδιοι τα δημιουργούμε "Ο αϊριανός κόσμος να είναι μια νέα αγγή, μια νέα άνοιξη για την παγκόσμια ειρήνη και για όλη την ανθρωπότητα. Τα όπλα αυτά που καλλιεργούν το μίσος και την διχόνοια να εξαφανιστούν. "Όμως τώρα όλα αυτά δεν είναι ακατόρθωτα είναι πάντως λίγο δύσκολα. Ένα παράδειγμα είναι η ίδια μας η χώρα. Τόσες και τόσες φορές έχει δοκιμάσει το μίσος και την όργη του πολέμου. Και δυστυχώς πολλοί γονείς καλλιεργούν στα παιδιά τους το μίσος για τους άλλους λαούς που κάποτε ήταν έχθροι μας.

Αυτό όμως είναι απαράδεκτο. Γιατί αν και οι άλλοι λαοί σκεφτούν να ακολουθήσουν αυτή την τακτική τότε σίγουρα αντί να γινώμαστε καλύτεροι όλο και θα χειροτερεύουμε. Τα μίσση έχουν καλλιεργηθεί από πριν και έτσι τα παιδιά κι όταν μεγαλώσουν θα έχουν βρει έτοιμο το δρόμο του πολέμου. Τη λέξη Ειρήνη δεν πρέπει να τη βλέπουμε σαν μια από τις λέξεις που σχηματίζεται με μερικά από τα 24 γράμματα της αλφαβήτου. Πρέπει να ριζωθεί βαθιά μέσα μας. Να γίνει το πιστεύω το δικό μας και όλων των ανθρώπων της γης. Τα παιδιά πρέπει να ζουν και να μεγαλώνουν καλύτερα μακριά από μίσση. Και μέσα στις καρδιές τους να κυριαρχεί πάντα μια μεγάλη και ιερή λέξη Ειρήνη.

Ειρήνη για όλο τον κόσμο όλα τα έθνη όλες τις φυλές. Τα χέρια των παιδιών να ένωθούν όλα μαζί τάνιναζακια, τα μαυράκια και όλα μαζί να υψώσουν τις άγιες φωνούλες και να φωνάζουν όλοι μαζί, ένωμένα «ΕΙΡΗΝΗ».

Α' ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ

Κάθε έμβολιασμένο δένδρο, άποτελείται από δύο διαφορετικά τμήματα: α) Το τμήμα εκείνο που δίδει την κόμη του δένδρου, δηλαδή τούς κλάδους μ' όλη την φυλλομάζα, και προέρχεται από την έμβολιαζόμενη ποικιλία (υπέργειον τμήμα) β) το τμήμα εκείνο που δίδει το ριζικό σύστημα (υπόγειον τμήμα). Αυτό το τμήμα στην δενδροκομική γλώσσα ονομάζεται υποκείμενο. Από την συμβίωση αυτή υποκειμένου και ποικιλίας, εάν είναι καλή ή κακή θα εξαρτηθεί ή διάρκεια ζωής του δένδρου. Αυτό εξαρτάται από τη καλή ή κακή βοτανική συγγένεια των δύο τμημάτων (ποικιλίας, υποκειμένου).

Τα υποκείμενα τα χωρίζουμε σε δύο ομάδες:

α) Τα σπορόφυτα:

Τα έν λόγω υποκείμενα προέρχονται από σπόρο (έγγενής πολλαπλασιασμός). Αυτά παρουσιάζουν καλύτερη προσαρμογή εις το περιβάλλον, μακροζωία, άντοχή εις τις ασθένειες και τούς έχθρους των δένδρων, την ξηρασία κ.λ.π. Έχουν όμως μεγάλη παραλλακτικότητα στη βλάστηση και σε άλλες ιδιότητες. Δίδουν δένδρα ζωηρά και δέν ανταποκρίνονται στις σημερινές τάσεις της δενδροκομίας που άπαιτεί δένδρα μικρής ή μετρίας ανάπτυξεως.

β) Οί κλώνοι:

Τα υποκείμενα αυτής της κατηγορίας, προέρχονται από τεμάχια του δένδρου δηλαδή μοσχεύματα παραφυάδες κ.λ.π. (άγενής πολλαπλασιασμός). Τα υποκείμενα αυτού του είδους είναι φυσικό νά έχουν τις ίδιες και απάράλλαχτες ιδιότητες με το μητρικό δένδρο απ' όπου έχουν άφαιρεθεί τα τεμάχια.

Σήμερα ύστερα από μακροχρόνιες έργασίες των διαφόρων Ίδρυμάτων έρεύνης και προπαντός της Μεγάλης Βρετανίας, υπάρχουν πάρα πολλά υποκείμενα κα-

Μήλα ποικιλίας Γκράννη Σμίθ ήλικίας δύο έτών έμβολιασμένα σε υποκείμενο M26 στο άγρόκτημα του κ. Νικ. Μαρκοβίτη

ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

τάλληλα για τις διάφορες περιοχές.

Β. ΜΟΝΤΕΡΝΟΙ ΟΠΩΡΩΝΕΣ

α) ΠΥΚΝΗ ΦΥΤΕΥΣΗ — NANA ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ

Η νέα τάση της δενδροκομίας αποβλέπει στην έκμετάλλευση των δένδρων τα όποια έχουν μικρή ή μέτρια ανάπτυξη. Τα μεγάλα και ζωηρά δένδρα έχουν ύψηλο κόστος καλλιέργειας. Έπιβα-

λείν νάνων υποκειμένων μπαίνει ενωρίτερα στην καρποφορία, από το 2ον και 3ον έτος φυτεύσεώς της. Αντίθετα επί σποροφύτων, από το 6ον έτος και άργότερα.

2) Η έτήσια παραγωγή είναι πιο κανονική.

3) Βελτιώνεται ή ποιότητα των καρπών και οί καρποί άποκοτούν περίπου το ίδιο μέγεθος.

4) Τα δένδρα αναπτύσσονται όμοιόμορφα και άποκοτούν το ίδιο ύψος.

5) Διαλέγει κανείς το έπιθυμητό υποκείμενο, λαμβάνοντας υπ' όψη τις έδαφοκλιματικές συνθήκες της περιοχής όπου πρόκειται νά γίνει ή έγκατάσταση του όπωρώνος.

6) Έπειδή φυτεύονται πολλά δένδρα στο στρέμμα, δέν έχει και τόσο μεγάλη σημασία άν συμβεί και καταστραφούν μερικά δένδρα.

7) Όλες οί καλλιεργητικές φροντίδες γίνονται πιο άνετα, πιο απλά, πιο γρήγορα και πιο φθηνά, όπως είναι οί ψεκασμοί για την καταπολέμηση των έχθρών

Του Όδ. Ντινόπουλου Γεωπόνου

ρύνονται με πολλά έργατικά. Σήμερα άλλαξαν οί συνθες. Η έκμηχάνιση της δενδροκαλλιέργειας είναι αναγκαία. Όπως είναι αναγκαία έπίσης, ή χρησιμοποίηση νάνων και ήμινάνων υποκειμένων τα όποια προσφέρονται καλύτερα για την έκμηχάνιση της δενδροκαλλιέργειας. Τα νάνα και ήμινάνα υποκείμενα παρουσιάζουν τα ακόλουθα πλεονεκτήματα:

1) Η έμβολιασμένη ποικιλία

καὶ τῶν ἀσθενειῶν, τὰ κλαδεύματα, ἢ συγκομιδὴ κ.λ.π.

8) Μικρότερο κόστος ἀνὰ μόνάδα παραγομένου προϊόντος.

9) Ἀποσβένονται γρήγορα οἱ δαπάνες ἐγκαταστάσεως.

10) Γίνεται εὐκολώτερα ἢ προ-

σαρμογὴ πρὸς τὶς νέες ἀπαιτήσεις τῆς ἀγορᾶς ἀντικαθιστώντας τὰ παλαιὰ δένδρα, μὲ ἄλλα νεωτέρων ποικιλιῶν πὺ καταλλήλων.

Ἡ ἐγκατάσταση ἑνὸς ὁπωρῶνος μὲ νάνα ὑποκείμενα παρουσιάζει δύο σοβαρὰ μειονεκτήματα:

1) Ἀπαιτεῖται μεγαλύτερη δαπάνη γιὰ τὴν ἀγορὰ μεγαλύτερου ἀριθμοῦ δενδρυλλίων.

2) Τὰ ἔξοδα τῆς ἀρχικῆς ἐγκαταστάσεως εἶναι περισσότερα (πάσσαλοι, σύρματα κ.λ.π. διὰ τὴν ἐγκατάσταση τῆς παλμέττας)

β) ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΜΗΛΙΑΣ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΗΣ

Ζωηρότητα ὑποκειμένου	EAST MALLING Παλαιὰ ὑπ)να	MERTON S IMMUNE	MALLING MERTON	Νέα ὑποκείμενα MALLING	Σπορόφυτα
Πολὺ ἀδύνατα	—	—	—	M 27	—
Ἀδύνατα	M 9	—	—	—	—
Μετρίως ἀδ)τα	—	—	—	M 26	—
Μετρίως ζωηρὰ	M 7	—	MM 106	—	—
Ζωηρὰ	M 2	MI 793	MM 111	M 25	—
Πολὺ ζωηρὰ	M 16	—	MM 104 MM 109	—	Bittenfelder Graham Jubileum Φυρῖκι, ἀγριόμηλο

Γ) ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΩΝ

Ὅσο πὺδ νάνο εἶναι ἕνα ὑποκείμενο, τόσο μεγαλύτερη φροντίδα καὶ περιποίησις ἀπαιτεῖται. Τὰ νάνα ὑποκείμενα γενικῶς, χρειάζονται γόνιμα καὶ ἀρδευόμενα ἑδάφη. Ἐπειδὴ δὲ, ἔχουν πτωχὸ καὶ ἐπιπόλαιο ρίζο σύστημα θέλουν ὑποχρεωτικὴ ὑποστήριξη (πάσσαλοι, σύρματα παλμέττα κ.λ.π.).

Οἱ ποικιλίαι μηλιάς ἐμβολιαζόμενες στὰ διάφορα ὑποκείμενα παίρνουν διαφορετικὴ ἀνάπτυξη. Τὴν μεγαλύτερη ἀνάπτυξη τὴν παίρνουν ὅταν ἐμβολιασθῶν σὲ σπορόφυτο (σπόροι φυρῖκι ἀγριόμηλο Goldem Delicious κ.λ.π) ἢ σὲ ζωηρὰ ὑποκείμενα (MM 104 MM 109 M 25 κ.λ.π.). Τὴ μικρότερη ἀνάπτυξη, τὴν παίρνουν ὅταν ἐμβολιασθῶν ἐπάνω στὸ ὑποκείμενο M 27 (τὸ πὺδ νάνο ὑποκείμενο).

Ἡ ποικιλία Ντελίτσιους (Red Delicious) ὅταν ἐμβολιασθῇ στὰ διάφορα ὑποκείμενα ἀναπτύσσεται ὡς ἑξῆς, σὲ σύγκριση μὲ τὴν ἀνάπτυξη πὺδ παίρνει ὅταν ἐμβολιασθῇ ἐπὶ σποροφύτου.

- α) ἐπὶ M 27 15 — 20% περίπου
- β) ἐπὶ M 9 30% περίπου
- γ) ἐπὶ M 26 40% »
- δ) ἐπὶ M 7 50% περίπου
- ε) ἐπὶ MM 106 60% »

- στ) ἐπὶ M 2 65% »
- ζ) ἐπὶ MI 793 65% περίπου
- η) ἐπὶ MM 111 70 — 75% περ.
- θ) ἐπὶ MM 164 80% περίπου
- ι) ἐπὶ MM 109 90% »
- ια) ἐπὶ σποροφύτου 100% πλήρης ἀνάπτυξη

Κάθε ὑποκείμενο φρενάρει περισσότερο ἢ ὀλιγώτερο τῶν ἐμβολιαζόμενων ποικιλιῶν. Κάθε ὑποκείμενο δὲν φρενάρει ἐξ ἴσου τὶς διάφορες ποικιλίες. Ὑπάρχουν διαφορὲς Ὅλες οἱ ποικιλίες δὲν

ἔχουν τὴν ἴδια βοτανικὴ συγγένεια μὲ τὰ διάφορα ὑποκείμενα. Τὰ ὑποκείμενα ἐφόσον εἶναι ἄνοσα καὶ ἀπαλλαγμένα ἀπὸ ἰώσεις δίδουν τὴν πὺδ ὀρθὴ καὶ πὺ κανονικὴ ἀνάπτυξη στὴν ἐμβολιαζόμενη ποικιλία.

Πρέπει νὰ μᾶς ἐνδιαφέρει ἐξ ἴσου ἡ ἐπιλογὴ τοῦ κατάλληλου ὑποκειμένου καὶ τῆς κατάλληλης ποικιλίας. Τὸ ὑποκείμενο ἀποτελεῖ τὴν βάση καὶ τὸ θεμέλιο τῆς ἐμβολιασμένης ποικιλίας.

ΠΡΟΣΕΞΑΤΕ

Οἱ στῆλες τῆς «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» εἶναι στὴν διάθεσιν ὅλων τῶν Ναουσαίων καὶ τῶν φίλων τοῦ περιοδικοῦ.

Οἱ ἀποστελλόμενες γιὰ δημοσίευση ἐργασίες καὶ ἄρθρα πρέπει νὰ εἶναι σύντομες μέχρι 6 τὸ πολὺ σελίδες γραφομηχανῆς, ἀραιογραμμένες καὶ νὰ μὴ ἔχουν δημοσιευθῇ σὲ ἄλλο περιοδικὸ ἢ ἐφημερίδα.

Παράκληση οἱ ἐργασίες νὰ γράφονται στὴν δημοτικὴ.

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» δὲν φέρει καμία εὐθύνη γιὰ τὶς ἐκφραζόμενες γνώμες τῶν συνεργατῶν τῆς.

Ἐργασίες εἴτε δημοσιευθῶν εἴτε ὄχι δὲν ἐπιστρέφονται.

Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

1. Παγκόσμια παραγωγή μήλων σε χιλ. τόννους

Χώρες	1975
Αυστρία	237
Βέλγιο	209,8
Γαλλία (3η)	1.820,4
(Golden Delirious)	1.230,4
Γερμανία (4η)	1.678,2
Δανία	80,5
Ελβετία	99
Ελλάς	263,7
Η.Π.Α. (2η)	3.309,9
Ιαπωνία	830
Ισπανία (5η)	1.089,5
Ιταλία (2η)	2.030
Καναδάς	432,2
Μεγάλη Βρετανία	363
(Μήλα για ψήσιμο)	126
Ολλανδία	415
Πορτογαλλία	120
Τουρκία	640

2. Παγκόσμια παραγωγή άπιδιών σε χιλ. τόννους

Χώρες	1975
Αυστρία	38,0
Βέλγιο	46,5
Γαλλία	164,0
Γερμανία (3η)	315,0
Ελβετία	16,0
Ελλάς	146,0
ΗΠΑ	203,9
Ιαπωνία (2η)	461,0
Ιταλία (1η)	901,0
(Passe Grassane)	405

Καναδάς	36,6
Μεγάλη Βρετανία	26,—
Ολλανδία	47,0
Πορτογαλλία	70
Τουρκία	188

3. Έκταση άμπελώνων

Χώρες	στρέμματα
α. Ελλάδα	1.970.000
β. ΕΟΚ	28.170.000
γ. Ισπανία και Πορτογαλλία	20.920.000

4. Παραγωγή σταφυλιών και κρασιού σε τόννους

Χώρες	Σταφύλια		Σταφίδες	Κρασιά
	οίνοποιήσιμα	έπιτραπέζια		
α. Ελλάδα	727.0000	238.000	141.300	563.600
β. ΕΟΚ	19.777.000	954.000	100	14.768.600
γ. Ισπανία Πορτογαλ.	4.678.000	596.900	3.900	3.736.700

Έπιστολή

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΧΟΛΕΣ ΣΤΗ ΝΑΟΥΣΑ

Αγαπητή «Νιάουστα»

Στο άρθρο του καθηγητή κ. Άντωνη Τασιώνα για τις Τεχνικές Σχολές (τεύχος 1ο σελ. 24), άς μου έπιτραπεί να παρατηρήσω ότι την θεμελίωσή τους έκανε ό τότε ύπουργός παιδείας Γρηγ. Κασσιμάτης, ό όποιος σιδόν λόγο του μεταξύ άλλων τόνισε και τή έξής: «Τιμής ένεκεν σιδόν πατέρα μας βουλευτή Ναούσης¹, άρχίζουμε από έδώ τή κυβερνητικό πρόγραμμα τής τεχνικής έκπαιδεύσεως τών έλληνοπαίδων». Για τή λόγο αυτό ό Δήμος μας τότε άνακήρυξε τόν κ. Κασσιμάτη επίτιμο δημότη Ναούσης και άποφάσισε νά τόν τιμήσει, νά δώσει τή όνομά του σ' ένα δρόμο τής πό-

λεως μας. Ποϋ όμως είναι ό δρόμος αυτός καμιά πινακίδα δέν τή δείχνει.

Για τήν άποδοχή τής ύπουργικής προσφοράς από τή Δήμο μας καλό είναι νά μās δώσουν περισσότερες πληροφορίες οι κ.κ. Άγγελος Βαλταδωρος δημαρχεύων τīs μέρες εκείνες, και ό Δημήτριος Τολουδης ύπάλληλος τού Δήμου.

Μετά τής
ΛΑΖΟΣ ΚΟΥΛΗΣ

Σημειώσεις Νιάουστας

1) Πρόκειται για τόν βουλευτή Ναούσης Βουτυρά (περιοδ. 1928 — 1932), πεθερό τού ύπουργού Κασσιμάτη.

Είκαστική κίνηση στην Θεσσαλονίκη και την 'Αθήνα

1) Τα τελευταία χρόνια ή εικαστική κίνηση και στην Ελλάδα έπωσε και στις προσδεδειμένες χώρες άρχισε να παίρνει διαστάσεις.

Εκτός από τις εκθέσεις συγχρόνων ζωγράφων και γλυπτών (άτομικές και ομαδικές) σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας, γίνονται και σύγχρονα κτίρια που φιλοξενούν έργα μοντέρνας τέχνης.

Έτσι πρόσφατα εγκαινιάστηκε το Μουσείο σύγχρονης τέχνης Βασιλή και 'Ελίζας Γουλανδρή στην "Ανδρο. Το μουσείο σύγχρονης τέχνης του κορυφαίου Έλληνα κριτικού της τέχνης Τεριάντ στην Μυτιλήνη, το Σκιρώνιο Μουσείο στην Έθνική οδό Αθηνών Κορίνθου με ιδιωτική πρωτοβουλία.

2) Ο Σύλλογος γλυπτών Ελλάδος παρουσίασε γλυπτά όλων των μελών του στον υπαίθριο χώρο του Ωδείου Αθηνών που θα διαρκέσει από 3) 9 έως 30) 9) 79. Ο χώρος θα μένει ελεύθερος μέρα και νύκτα και θα φωτίζονται τα γλυπτά κατάλληλα.

Τα έργα θα είναι όλων των τάσεων της τέχνης.

3) Στο ξενοδοχειακό συγκρότημα GERAKINA BEACH παρουσιάσε ζωγραφική του ο γνωστός ζωγράφος της Θεσ) νίκης Βαγγέλης Μπάρας από 28) 7 έως 8) 8) 79 που ήταν θαυμάσια με την γνωστή του αναλυφικότητα.

4) Υ δατογραφίες και σχέδια με σινική μελάνη από ελληνικές φορεσιές παρουσίασε το Λαογραφικό και Έθνολογικό μουσείο Μακεδονίας της λαογράφου Αθηνάς Ταρσούλη τιμώντας την μνήμη και το έργο της.

5) 52.000.000 δρχ. πουλήθηκε ένας πίνακας ζωγραφικής που απεικόνιζε έναν ναύτη. Το έργο ήταν του ζωγράφου του 20ου αιώνα «Maris» πουλήθηκε σε δημοπρασία στο Λονδίνο 1.450.000 δολ.

6) Έκθεση παιδικής ζωγραφικής

Του καθηγητού Καλών Τεχνών Θανάση Μηνόπουλου

με θέμα το «Παιδί» εγκαινιάσε ο ύπουργός κοινωνικών υπηρεσιών κ. Δοξιάδης στην Έθνική πινακοθήκη από 8 — 29 Ιουλίου.

7) Έκθεση κεραμικής και άγγειοπλαστικής λειτουργεί στο Μαρούσι της «Πανελληνίας Καλλιτεχνικής Κεραμικής». Αυτή είναι 21η Έκθεση.

8) Η Γκαλερί «Νέες μορφές» παρουσιάζει ζωγραφικούς πίνακες όλων των συνεργατών της ζωγράφων και γλυπτών. Θα διαρκέσει έως 30 Σεπτεμβρίου.

9) Ψηφιδωτά έργα παρουσιάζει

ο γνωστός ψηφοδιογράφος Ιερέας Ν. Βασιλειάδης από 1 — 20 Σεπτεμβρίου στην οδό Αγίου Δημητρίου 75. Τα έργα του μοιάζουν με εικόνες του 9ου και 14ου αιώνα.

10) Βραβεύο δεύτερο πήρε η Κεραμήστρια Μαρία Βογιατζόγλου στη Δ' Διεθνή Έκθεση Κεραμικής που έγινε στο Σόφοι της Πολωνίας.

11) Στο ξενοδοχειακό συγκρότημα PALLINI BEACH Χαλκιδικής παρουσίασαν την εργασία τους, οι γνωστοί καλλιτέχνες Θανάσης Μηνόπουλος, Βαγγέλης Μπάρας, Μαν. Καραγκούνης και Θαν. Μιλκούδης με έργα τους γλυπτά — ζωγραφικά κεραμικά και ψηφιδωτά από 23) 6 έως 8) 7) 79. Η επιτυχία της ήταν πολύ μεγάλη.

12) Στην Ίθάκη εγκαινιάστηκαν δύο εκθέσεις ζωγραφικής — γλυπτικής με συνεργασία του Σκιρωνίου Μουσείου στα πλαίσια του Φεστιβάλ Ίθάκης. Η πρώτη είναι το άειμνηστο γλύπτη και ζωγράφου Κώστα Πολυχρονόπουλου και η άλλη είναι ομαδική που παίρνουν μέρος καλλιτέχνες από την Ίταλία, Γαλλία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Γερμανία και Ισραήλ.

13) Η Δημοτική βιβλιοθήκη Πατρών παρουσιάζει ζωγραφική του διακεκριμένου ζωγράφου Βαγγέλη Μπάρα, το οποίο η ζωγραφική με διάσταση έχει εκπλήξει το φιλότεχνο κοινό.

14) Γλυπτά Μηνόπουλου στην Διεθνή Biennale Γλυπτικής 1979 του Σκυρωνίου Μουσείου. Σ' αυτό εκθέτουν γλυπτά τους όλων των τάσεων της σύγχρονης τέχνης τα κράτη Ελλάς — Ρουμανία — Βραζιλία — Ίταλία — Ουγγαρία — Βουλγαρία — Βέλγιο — Κίνα — Βενεζουέλα — Γαλλία και Γιουγκοσλαβία. Είναι μια από τις καλύτερες της φετινής χρονιάς. Σ' αυτήν επίσης έγινε και μια συνάντηση όλων των καλλιτεχνών που συμμετέχουν για ενημέρωση στις σύγχρονες τάσεις.

Έγκαίνια χειροτεχνικής εκθέσεως Κέντρου Έργαζομένου Κοριτσιού

Το Κέντρο Έργαζομένου Κοριτσιού οργάνωσε την 8η Έκθεση Χειροτεχνίας στην αίθουσα της Δημοτικής Πινακοθήκης. Τα έγκαίνια έγιναν στις 27 Ιουνίου, ώρα 8 το βράδυ παρουσία του μητροπολίτη Βεροίας και Ναούσης κ. Παύλου, του νομάρχου Ημαθίας κ. Γ. Γιαννόπουλου, των αρχών της πόλεως, γονέων, μαθητριών και πλήθους κόσμου, που συνεχάρισαν την Προϊσταμένη Εύγενία Ζάλιου και τις διδάσκουσες, για το έργο που επιτελούν.

Η έκθεση αυτή των χειροτεχνιμάτων που οι μαθήτριες με απέραντη υπομονή και αγάπη φιλοτέχνησαν, αποτελεί ένα σημαντικό γεγονός. Για την επιτυχία της δούλεψαν όλα τα μέλη του Κέντρου με μεγάλο ενθουσιασμό. Οι μαθήτριες από πολύ πύο νωρίς άρχισαν να φέρνουν τα έργόχειρά τους και να βοηθούν στη διακόσμηση της αίθουσας. Όλα τα εκθέματα τοποθετήθηκαν ανάλογα με το είδος τους.

Τα τμήματα κεντήματος χειρός και μηχανής περιελάμβαναν τραπεζομάνδηλα, σεμίν, κάδρα, τσεδρέδες, σεντόνια κ.λ.π.

Τα τμήματα κοπτικής — ραπτικής: ότιδήποτε αφορά το γυναικείο και νεανικό γούστομο: ντεπιές — φούστες — μπλουζές — πουκάμισα — νυκτικά — φορέματα κ.λ.π.

Το τμήμα πλεκτομηχανής περιελάμβανε όλα τα είδη πλεκτών: ζακέτες, πουλόβερ, εσάρπες, παιδικά σύνολα κ.λ.π.

Τέλος, μία ολόκληρη γωνιά ήταν αφιερωμένη στο παιδί με χίλια δυό διαφορετικά παιχνίδια πλεκτά, ρουχαλάκια κ.λ.π.

Όλα αυτά σε πρωτότυπα σχέδια, διαφορετικούς συνδυασμούς άψογα δουλεμένα.

Η Έκθεση του Κέντρου Έργαζομένου Κοριτσιού για μία ακόμη φορά σημείωσε μεγάλη επιτυχία.

Το προσωπικό του ΚΕΚ, ή προϊσταμένη δις Ζάλιου, ο Νομάρχης κ. Γιαννόπουλος και ο σεβασμιώτατος κ. Παύλος

Μικροί επισκέπτες θαυμάζουν την παιδική γωνιά της Έκθεσης

ΤΟ ΛΑΪΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

του Πολιτιστικού Κέντρου Ναούσης

Το πολιτιστικό Κέντρο Ναούσης στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του για την πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης μας, δημιούργησε το Λαϊκό Πανεπιστήμιο.

Σκοπός του Λαϊκού Πανεπιστημίου είναι η επιμόρφωση όλων των συμπολιτών μας και της έπαρξιας Ναούσης, ζων είχαν τη διάθεση να σπουδάσουν, αλλά οικονομικές ή άλλες δυσχέρειες δέν τους τὸ επέτρεψαν.

Ἡ μόρφωση τὴν ὁποία θὰ προσπαθήσει νὰ παράσχει τὸ Λαϊκὸ Πανεπιστήμιο ἀναφέρεται σὲ ὅλους τοὺς τομείς τῆς σύγχρονης γνώσης καὶ ἐπιστήμης.

Πρόθεση τοῦ Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου δὲν εἶναι νὰ δώσει σ' ὅσους τὸ παρακολουθοῦν χαρτιά ἢ διπλώματα ἀλλὰ νὰ βοηθήσει τοὺς μαθητὲς του νὰ μπορέσουν νὰ βροῦν τὸ κλειδί τῆς ἀληθινῆς γνώσης καὶ νὰ τοὺς δώσει τὰ ἐφόδια μόνοι τους νὰ ἐπεκτείνουν τὸν ὀρίζοντα τῆς σκέψης τους.

Τὰ μαθήματα τοῦ Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου γίνονται κάθε Τετάρτη τῆς ἀπογευματινῆς ὥρας στὴν αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου καὶ εἶναι διαρκείας δύο ὡρῶν. Τὴν πρώτη ὥρα γίνεται ἀνάλυση τοῦ θέματος ἀπὸ τὸν ὁμιλητὴ - διδάσκοντα καὶ τὴν δεύτερη ὥρα συζήτηση πάνω στὸ θέμα, γιὰ τὴν καλύτερη κατανόηση καὶ διευκρίνιση τοῦ θέματος ἀπὸ ὅσους τὸ παρακολουθοῦν.

Τὰ μαθήματα τὰ παρακολουθοῦν ὅσοι τὸ ἐπιθυμοῦν ἀνεξάρτητα ἀπὸ ἡλικία ἢ φύλο.

Ὅμιλαι τοῦ Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὴν περίοδο 1978 - 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 1ο

Θέμα: Εἰσαγωγή στὴ πολιτικὴ οἰκονομία. Οἰκονομικὲς θεωρεῖες
Ὅμιλητῆς: Δημήτρης Βλάχος
δικηγόρος οἰκονομολόγος.
6 Δεκεμβρίου 1978.

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 2ο

Θέμα: Συστήματα ἀπονομῆς δι-

καισύνης. Διάκριση δικαστηρίων.
Ὅμιλητῆς: Γεώργιος Πολάκης.
δικηγόρος.

13 Δεκεμβρίου 1978

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 3ο

Θέμα: Ἱστορία τῆς ἱατρικῆς
Ἡ ἱατρικὴ σήμερα.

Ὅμιλητῆς: Νικόλαος Κασά-
πης ἱατρός

20 Δεκεμβρίου 1978.

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 4ο

Θέμα: Ἡ ἱστορία τῆς γεωργίας.
Ὅμιλητῆς: Ὀδυσσεὺς Ντινό-
πουλος γεωπόνος.

10 Ἰανουαρίου 1979.

Ἐπιμέλεια

Θωμᾶ Ἀλδάκου

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 5ο

Θέμα: Ἡ φυσικὴ στὴν ὑπερ-
ρεσία τῆς ἀνθρωπότητας.

Ὅμιλητῆς: Σταῦρος Σαμαρᾶς
φυσικομαθηματικός.

17 Ἰανουαρίου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 6ο

Θέμα: Πληθωρισμὸς: Αἷτια
συνέπειες, ἀντιμετώπιση.

Ὅμιλητῆς: Δημήτρης Βλάχος
δικηγόρος οἰκονομολόγος.

24 Ἰανουαρίου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 7ο

Θέμα: Ἀνάγκες τοῦ παιδιοῦ
τῆς προσχολικῆς ἡλικίας.

Ὅμιλητριά: Εὐτυχία Νανάκου
ψυχολόγος καὶ διευθύντρια τοῦ
ψυχολογικοῦ κέντρου παιδῶν Β.
Ἑλλάδος.

31 Ἰανουαρίου 1979.

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 8ο

Θέμα: Ἡ βιομηχανία τῆς φρου
τοπαραγωγῆς ἢ ἐξέλιξη καὶ οἱ
προοπτικὲς τῆς

Ὅμιλητῆς: Δρ. Νίκος Ι. Σπάρ-
της καθηγητῆς δεινδροκομίας τοῦ
ΚΑΤΕΕ Θεσσαλονίκης

7 Φεβρουαρίου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 9ο

Θέμα: Ε.Ο.Κ. Ἑλλάδα

Ὅμιλητῆς: Ἀντώνιος Γουλα-
ρᾶς οἰκονομολόγος

14 Μαρτίου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 10ο

Θέμα: Προβλήματα προσαρ-
μογῆς τῶν ἀγροτῶν στὴ βιομηχα-
νικὴ κοινωνία.

Ὅμιλητῆς: Βασίλειος Φίλιας
κοινωνιολόγος καθηγητῆς Παν-
τείου σχολῆς.

18 Μαρτίου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 11ο

Θέμα: Πρακτικὲς συμβουλὲς
ποὺ ἀφοροῦν τὴν σωματικὴ καὶ
ψυχικὴ ὑγεία τοῦ παιδιοῦ τῆς
σχολικῆς ἡλικίας.

4 Ἀπριλίου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 12ο

Θέμα: Ἡ προστασία τοῦ περι-
βάλλοντος.

Ὅμιλητῆς: Κων/νος Μπλιάτσας
φοιτητῆς

11 Ἀπριλίου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 13ο

Θέμα: Τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ
τῆς κοινῆς ἀγορᾶς

Ὅμιλητῆς: Γιάνναρος Γρηγό-
ριος οἰκονομολόγος δημοσιογρά-
φος.

5 Μαΐου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 14ο

Θέμα: Τὸ δίκαιο στὶς εὐρωπαϊ-
κὲς κοινότητες.

Ὅμιλητῆς: Δοῦδος Γεώργιος
δικηγόρος

23 Μαΐου 1979

ΟΜΙΛΙΑ — ΜΑΘΗΜΑ 15ο

Θέμα: Μοντέρνοι μέθοδοι οἰνο-
λογίας στὴν Γαλλία.

Ὅμιλητῆς: Εὐάγγελος Σουφλέ-
ρος διδάκτωρ μηχανικὸς οἰνολο-
γίας Πανεπιστημίου Μπορντώ.
Ἐπιμελητῆς γεωργικῆς τεχνολο-
γίας Πανεπιστημίου Θεσσαλονί-
κης

30 Μαΐου 1979

Ξεκινήσαμε μ' ένα σκίρτημα στην καρδιά, ίσως αυτό που λέμε χαρά ή λαχτάρα, κι ύστερα αυτό έγινε λάμψη στα πρόσωπα, έγινε τραγούδι που πλημμύρισε τον τόπο. Και μέ τραγουδι φτάσαμε στη Φούρκα, στην τοπική οδήγική κατασκήνωση σ' ένα τόπο γεμάτο έλιά, θάλασσα και ήλιο. Τοπίο ξερό, άδρό, με θαμπά ξέθωρα χρώματα, αλλά γνήσιο κι άφεγάδιαστο, ένας τόπος κατάλληλος για να διδάξει τη ζωή στο υπαίθρο χωρίς την παραμικρή δογμεία του μηχανικού πολιτισμού. "Ένας τόπος κοινός, ίσως πολύ κοινός κι άπαράλλαχτος με δεκάδες

ΓΚΙΤΣΟ Ε Κατερίνας Τζάμου

Μέρες ξενοιασιάς του Σ.Ε.Ο. Ναούσης στη Φούρκα

άλλους ελληνικούς τόπους, ωστόσο ήταν μοναδικός όταν τον συνόδευσαν οι σκέψεις εκείνων των στιγμών, κι ίσως αυτός να'ναι ο θαυότερος διαχωρισμός των τόπων και χωρών, το ότι υπάρχουν ξεχωριστές σκέψεις για κάθε τοπίο που ξεπηδούν από την ιδιαιτερότητά τους.

Η ζωή σε μία κατασκήνωση προϋποθέτει χιούμορ, ζωντάνια, υπομονή, μπόεμική ξενιασιά και... ψυχραιμία. Κανείς δεν ξέρει τι μπορεί να του συμβεί ως τη στιγμή που θα του συμβεί κάτι άπρόσμενο όπο-

Της Κατερίνας Τζάμου

τε θα ξέρει... Θα ξέρει ότι τα πάντα είναι πιθανά, ότι τίποτε δεν είναι άπραγματοποίητο υπό τον ήλιο — και πρό πάντος υπό το βλέμμα της αρχηγού — ότι όλα είναι δυνατά και τίποτα αδύνατο και πολλά άλλα χρήσιμα πράγματα που μαζί με τους κόμπους και τις κατασκευές αποτελούν τα βασικά μαθήματα της κατασκηνωτικής ζωής σε πέντε κανόνες:

1. Ποτέ μη λές «αδύνατο» πριν δεις το «δυνατό».
2. Ποτέ μην πεις πως αγαπάς τη φύση πριν μάθεις τι θα πει οδγητική φυσιολατρεία.
3. Προετοιμάσου για το ανέλπιστο για να είσαι πανέτοιμη για το πιθανό.
4. Μάθε να χειροκροτείς κάθε τρέλλα του αρχηγείου γιατί αλλιώς θα πλήξεις.
5. Μάθε να υπομένεις τα πάνδεινα για να σου φανούν παιχνιδάκι τα υπόλοιπα δεινά.

Αυτά και άλλα δευτερεύοντα μα-

θαίνονται σε μία κατασκήνωση και μεταφράζονται ως εξής: Μην απογοητεύσαι μέτις θαριές άγγραμείες πριν ακολουθήσουν οι θαυότερες, μη δίνεις σίς λέξεις την κανονική τους σηκασία, γιατί δεν ξέρεις πως τις εξηγούν στα μέτρα τους, οι αρχηγοί, γι' αυτό περίμενε πρώτα τα άποτελέσματα πριν σπαταλήσεις άδικα τον ένθουσιασμό σου, προετοιμάσου για ένα μεγάλο παιχνίδι με μόρες και κρυπτογραφικά, για να τα καταφέρεις σε περίπτωση παιχνιδιού με άνιχνευτικά, τρέχα υπάκουα για «ομαδικές εξορμήσεις στη φύση» και ξύπνα για νυχτερινό παιχνίδι χωρίς διαμαρτυρίες, γιατί δεν ξέρεις τι άλλο μπορεί να σε δάλουν να κάνεις. Γι' αυτό είναι απαραίτητη ή ψυχραιμία. "Αν θυμώσεις έχασες όλο το γλέντι με το να βλέπεις τους άλλους να θυμώνουν. Χιούμορ πρέπει να διαθέτεις άφθονο και να παίρνεις τα πράγματα όπως έρχονται προσπαθώντας να διασκεδάσεις με κάθετι έστω κι αν αυτό δεν δίνει τέτοιες ευκαιρίες. "Έτσι άντι-

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στην σελίδα 129

Ὁ Σύλλογος τῶν ἐν Ἀθήναις Ναουσαίων «Ὁ Ζαφειράκης» καὶ οἱ κυριώτερες

δραστηριότητές του

Ὁ Σύλλογος ἰδρύθηκε με πρωτοβουλία τοῦ Κ. Χατζηγηγοριάδη καὶ ἄλλων Ναουσαίων. Ἦταν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη οἱ Ναουσαῖοι τῇ «Ἀθήνας νά συσπειρωθοῦν καὶ νά ἀποτελέσουν ἓνα Σύλλογο γιὰ τὴν υπεράσπιση τῶν συμφερόντων τους. Στις 10 Ἰανουαρίου 1966 πραγματοποιεῖται μία συγκέντρωση περίπου 40 Ναουσαίων στὴν αἴθουσα τῆς «Μακεδονικῆς Ἑστίας» ὁδὸς Νικηταρῶ 10 καὶ ἐκλέγεται τὸ πρῶτο διοικητικὸ συμβούλιο. Κωνστ. Χατζηγηγοριάδης πρόεδρος, Ι. Κύρσης ἀντιπρόεδρος, Δ. Τουσιάδης γεν. γραμματεὺς, Δημ. Βαϊνανίδης ταμίας, καὶ Θάλεια Σαμαρᾶ, Μιχαὴλ Κούλης καὶ Γρ. Ἀγγελάκης σύμβουλοι. Ὁ Σύλλογος φέρει τὴν ἐξῆς ἐπωνυμία «Σύλλογος τῶν ἐν Ἀθήναις Ναουσαίων Ὁ ΖΑΦΕΙΡΑΚΗΣ». Ἡ σφραγίδα τοῦ Συλλόγου φέρει ὡς ἐμβλημα τὸν φοῖνικα ἀναγεννῶμενο ἀπὸ τὴν τέφρα.

Οἱ σκοποὶ τοῦ Συλλόγου καθορίσθηκαν μετὰ τὸ καταστατικὸ οἱ ἐξῆς:

1) Προβολὴ ἱστορικῶς καὶ τουριστικῶς τῆς πόλεως Ναούσης ὡς καὶ μελέτη καὶ ἐρευνα τῶν διαφόρων προβλημάτων πού ἔχουν σχέση μετὰ τὸν παραπάνω σκοπόν. (Ραδιόφωνο, τηλεόραση, διαλέξεις).

2) Γνωριμία καὶ ἀνάπτυξη σχέσεων μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου ἰδιαίτερα τῶν νέων καὶ γενικὰ τῆς παροικίας τῶν Ναουσαίων Ἀθηνῶν.

Ἡ πιὸ μεγάλη καὶ ἐπιτυχὴς δωρεὰ τοῦ Συλλόγου εἶναι ἡ προσφορά πρὸς τὸν Δῆμο Ναούσης τῶν δύο μεγαλοπρεπῶν προτομῶν τοῦ Ζαφειράκη καὶ τοῦ γέρου—Καρατάσιου πού τοποθετήθηκαν στὸ Κιόσκι, στὴν πλατεία Ἡρώων. Ἡ δαπάνη τῶν προτομῶν μαζί μετὰ τὰ θάφρα καὶ τὰ λοιπὰ ἐξοδα ἀνῆλθε σὲ 150.000 δρχ. περίπου. Στὴν προτο-

μῇ τοῦ Ζαφειράκη γράφηκε τὸ ἐπίγραμμα «Μαρτυρὶ ἡρωικῶ ἡγέτι περιφήμου πόλεως Ναούσης, ἄρχοντι Ζαφειράκη Θεοδοσίου Λογοθέτη, Σύλλογος Ναουσαίων Ἀθηνῶν, εὐγνωμόνως τιμῆς ἔνεκεν». Ζαφειράκης ἀνέθηκε 25 Ἀπριλίου 1971. Στὴν δὲ προτομῇ τοῦ Καρατάσιου γράφηκε τὸ ἐπίγραμμα: «Τέκνον ἡρωικῶ προμάχῳ Ἡρωικῆς πόλεως Ναούσης ἀρχιστρατήγου Ἀναστασίου Καρατάσιου «Γέρο — Καρατάσιου» Σύλλογος Ναουσαίων Ἀθηνῶν Ζαφειράκης εὐγνωμοσύνης τιμῆς ἔνεκεν ἀνέθηκεν», 25 Ἀπριλίου 1971.

Ὁ Σύλλογος προσέφερε 50.000 δρχ. γιὰ τὴν φιλοτέχνηση ἀπὸ τὸ ν.Δῆμο Ναούσης τοῦ μνημείου τῶν ἡρωίδων τῶν Στουμπάνων.

Με πρωτοβουλία τοῦ Συλλόγου τελεῖται κατ' ἔτος δοξολογία ἢ λειτουργία μετὰ ἀρτοκλασίας στὸν ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Λαμπαδιάρη. Αὐτὴ τελεῖται τὴν Κυριακὴ τῆς ὀρθοδοξίας κάθε ἔτος σὲ ἀνάμνηση τῆς μέρας πού κηρύχθηκε ἡ ἐπανάσταση τῆς Νάουσας τὸ 1822

Ἑκπαιδευτικὴ ἐκδρομὴ μαθητῶν στὰ Λευκάδια

Στις 10 Ἀπριλίου οἱ μαθητὲς τοῦ Λυκείου Ἀρρένων Νάουσας ἐπισκέφθηκαν μετὰ τοὺς καθηγητὰς τους τοὺς τάφους τῶν Λευκαδίων.

Ὁ συμπολίτης μας, κ. Κων/νος Λιάμπας, εὐγενέστατος, μᾶς ξενάγησε στὸν ἱερὸ τοῦτο χώρο καὶ μᾶς κατέπληξε μετὰ τίς γνώσεις του καὶ τὴν περηφάνειά του γιὰ τὰ δημιουργήματα αὐτὰ πού ἀντικατοπτρίζουν τὸ μεγαλεῖο τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ὁ τάφος τῆς Κρίσεως, ὅπως μᾶς εἶπε, εἶναι ὁ μεγαλύτερος τάφος τῆς γῆς καὶ τοποθετεῖται μεταξὺ 4ου—3ου αἰῶνα π.χ.

Μετὰ τὴν μοναδικὴν πρόσοψη, τὸν ὀφθαλμὸ προθάλαμο, τὴν κατ' ἄξονα κίνηση ἀποκτᾷ ἰδιαίτερη θέση στὴν ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἡ πρόσοψη τοῦ τάφου μετὰ τίς τέσσαρες γραπτὲς μορφὲς καὶ τίς ἐν-

δεκα γραπτὲς μετόπες στὴ θέση τοῦ δωδεκάρτου τῶν Χριστιανικῶν ναῶν συνδέει πολὺ παλιούς χρόνους μετὰ νεώτερους. Σὲ πολλὰ σημεία μᾶς θύμιζε ἐντονα τὰ διώροφα «Ντόπινα» σπίτια πού κοσμοῦν μέχρι σήμερα γραφικὲς γειτονιὲς τῆς Πόλης μας ἐνῶ ἡ παράσταση τῶν κριτῶν Λιάκου καὶ Ραδάμονθου — καταπληκτικὴ σὲ χρῶμα καὶ σύλληψη — μᾶς ὁδήγησε στὸν Πλάτωνα καὶ τὸ ἱδανικό του «Περὶ Ἀρετῆς» πού καταξιώνει τὴν Ὑπαρξή.

Φύγαμε ἐντυπωσιασμένοι, ἀλλὰ καὶ περήφανοι γιὰ τὴν καταγωγή μας, γιὰ τὴ γῆ μας καὶ τοὺς προγόνους μας πού μεγαλοῦργησαν μετὰ τὸ πνεῦμα τους καὶ τὴν ἀγάπη τους σὲ κάθε ὥρα καὶ ὀφθαλμῷ.

Μαρία Βασ. Γιαννακοῦ
Καθηγήτρια Λυκείου Ἀρρένων
Ναούσης

Κυνηγετικός Σύλλογος Ναούσης

Ένας από τους πιο δραστήριους συλλόγους της πόλης μας είναι και ο Κυνηγετικός Σύλλογος. Τεκμήριο της δραστηριότητος του Συλλόγου Κυνηγών είναι οι δύο φωτογραφίες που δημοσιεύουμε στο σημερινό τεύχος.

Ο Σύλλογος ιδρύθηκε το έτος 1920 (23 Σεπτεμβρίου 1920). Είναι από τους πιο παλιούς συλλόγους της πόλης μας. Οι πρώτοι κυνηγοί που ψήφισαν το καταστατικό (ιδρυτικά μέλη) είναι οι έξης: 1) Γεώργιος Κ. Λόγγος, 2) Δημ. Πλιατσούκας, 3) Πέτρ. Πετρίδης, 4) Χριστ. Πετρίδης, 5) Φιλ. Κύρκας, 6) Έμμ. Δημ. Τουρπάλης, 7) Δημ. Πασαλάρης, 8) Θεοδ. Τσιάφκας, 9) Βασ. Κατσούρας, 10) Γεωργ. Τουρπάλης, 11) Δημ. Μάραντης, 12) Θεοδ. Λαναράς, 13) Γ. Σμέρνος, 14) Γρηγ. Σμέρνος και 15) Σταύρος Βώλος.

Το καταστατικό περιλαμβάνει συνολικά 24 άρθρα. Το πρώτο άρθρο αναφέρει την ίδρυση του συλλόγου. Άρθρον 1ον 'Ιδρύεται εν Ναούση Σύλλογος των Κυνηγών υπό την επωνυμίαν «Κυνηγετικός Σύλλογος Ναούσης». Το δεύτερον άρθρον περιλαμβάνει τους σκοπούς του Συλλόγου οι οποίοι είναι οι έξης:

Α) 'Η διοργάνωσις κατά την αποράν των δημητριακών κυνηγετικών έκδρομών προς εξόντωσιν των εις την γεωργίαν επιζημιών πτηνών.

Β) 'Η διοργάνωσις έκδρομών προς εξόντωσιν των εις την γεωργίαν και κτηνοτροφίαν επιζημιών ζώων.

Γ) 'Η προστασία του κυνηγίου διά της συστηματικής καταδιώξεως και εξοντώσεως των εις τοῦτο επιζημιών ζώων ἥτοι: Λύκων, Άλωπεκῶν, Άγριογάτων,

Στὴ φωτογραφία διακρίνονται οἱ Στέργιος Τσουκαλᾶς, Δημήτριος Σταμάτης, Μητούσης Τσουκαλᾶς, Κώστας Μάντος καὶ Τσιώλης Γερούσης - Τσουκαλᾶς

Μία ομάδα κυνηγῶν μετὸ θύραμά μας. Διακρίνονται οἱ: Τσαρνούχας Βασίλης, Σοράτης Τάκης, Γιαννούλης Στέργιος, Σοράτης Λάμπης, Τσουκαλᾶς - Γερούσης Τσιώλης, Τάσιος - Μπρίλος Χρήστος καὶ Σιούλας Λευτέρης

Ίεράκων, Κοράκων κ.τ.λ. δι' ἐκμίσθωσιν ειδικῶν κυνηγῶν ἐφωδιασμένων μετ' ειδικὰς ἀδείας κατὰ τοὺς μῆνας καθ' οὓς ἀπαγορεύεται ἡ θήρα διὰ τὸν ὠς ἂν σκοπόν.

Δ) 'Η καταπολέμησις τοῦ σπότηματος τῆς θήρας διὰ δυκτίων καὶ συρμάτων ὡς προσβαλόντων

ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡμερὰ ζῶα.

Ε) Τὴν προμήθεια ὀπλῶν, πυρίτιδος καὶ λοιπῶν χρειῶν διὰ τὴν θήραν καὶ ειδικῶν κυνηγετικῶν κυνῶν.

Λεπτομέρειες γιὰ τὴν δράση τοῦ συλλόγου τῶν Κυνηγῶν θὰ δημοσιεύσουμε σὲ προσεχὲς τεύχος τῆς «Νιάουσας».

Γεννήθηκε στην Νάουσα στις 18 Νοεμβρίου του 1954. "Αρχισε να ασχολείται με τον άθλητισμό το 1968. Μέχρι το 1970 γυμνάζονταν μόνος του. Στις αρχές του 1971 έγινε μέλος του ΦΑΣ Νάουσα. Γυμναστής του ήταν ο κ. Θεόφιλος Διάφας, ο οποίος τον βοήθησε να πετύχει κάτι καλό. Έκείνη τη χρονιά πήρε μέρος στον ανώμαλο δρόμο των 4.000Μ έφηβων που διοργάνωσε ο ΣΕΓΑΣ στη Γεωργική Σχολή Θεο)νίκης και ήλθε πρώτος με 12'42". Την επόμενη χρονιά πήρε μέρος στους Πανελλήνιους Μαθητικούς που έγιναν στην Όλυμπια και τερμάτισε 8ος και στους Πανελλήνιους έφηβικούς όπου στα 2000Μ στήηλ ήλθε 8ος με 6'16".

Το 1973 στο Πανελλήνιο πρωτάθλημα ανωμάλου δρόμου ήλθε 7ος. Για ένα χρόνο ξμεινε στάσιμος στις επιδόσεις. Την επόμενη χρονιά κατεβαίνει στην Αθήνα για σπουδές και συνεχίζει την προπόνηση μέχρι το καλοκαίρι του 1975. Την ίδια χρονιά φεύγει στην Αγγλία για να σπουδάσει Κλωστοϋφαντουργός. Το καλοκαίρι του 1976 αρχίζει να κάνει σταθερή προπόνηση και τον ίδιο χειμώνα αποφασίζει να ασχοληθεί με το Μαραθώνιο δρόμο. Έτσι στις 6 Απριλίου του 1977 έρχεται στην Αθήνα για να τρέξει τον πρώτο του μαραθώνιο σε ηλικία 22 ετών.

Τερματίζει 2ος με 2 ώρες 48'40". Τον Ιούνιο συμπεριλαμβάνεται στην Έθνική μας Ομάδα και τέλη Ιουνίου τρέχει στην Πολωνία τον 2ο του μαραθώνιο όπου και κάνει νέο ατομικό ρεκόρ 2 ώρες 31'6". Τον Δεκέμβριο της ίδιας χρονιάς κάνει πανελλήνιο ρεκόρ στο Μαραθώνιο του Μπάρναλεϋ της Αγγλίας με 2 ώρες 20'25".

Την επόμενη χρονιά τρέχει στις Βερμούδες και τερματίζει 2ος με 2 ώρες 26'37" μόλις 100 Μ πίσω από τον φημισμένο Άγγλο μαραθωνοδρόμο Ρόν Χίλλ, ο οποίος είναι και προπονητής του. Το Μάιο του 1978 στο Παμβρετανικό Πρωτάθλημα Μαραθωνίου δρόμου κάνει ατομικό ρεκόρ 2 ώρες 19'44". Το καλοκαίρι έρχεται στην Ελλάδα για να προε-

Ο αθλητής του Φ.Α.Σ. «Νάουσα» Κυριάκος Λαζαριδής

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

Ένας μαραθωνοδρόμος με μεγάλη θέληση

τοιασθεί για τους Βαλκανικούς της Θεο)νίκης, όμως είχε την άτυχία να χάσει τον πατέρα του, τον άνθρωπο που τον έφερε στη θέση που είναι τώρα. Φυσικά έτρεξε, χωρίς κανένα ενδιαφέρον απλώς και μόνο για να δώσει βαθμούς στην Έθνική ομάδα. Έτσι τερμάτισε 6ος με πολύ κόπο σε 2 ώρες 33'40". Σε λίγες μέρες παίρνει μέρος στους Πανευρωπαϊκούς της Πράγας, όπου κουρασμένος από τους Βαλκανικούς καταλαμβάνει την 37η θέση με 2 ώρες 32'10".

Φέτος ήλθε 2ος στο Πανελλήνιο πρωτάθλημα ανωμάλου δρόμου στη Θήβα και μετά από 15 ημέρες 8ος στους Βαλκανικούς άγώνες ανωμάλου δρόμου. Δύο βδομάδες πρωτού να τρέξει στη Βοστώνη κάνει πανελλήνιο ρεκόρ στα 15 ΚΜ στη Αγγλία, όπου ήλθε 2ος με 46'28". Έρχεται ο μαραθώνιος της Βοστώνης όπου ανάμεσα σε 11.800 αθλητές από όλο τον κόσμο έρχεται 41ος με νέο ατομικό ρεκόρ και 2ο καλύτερο χρόνο στα Έλληνικά χρονικά 2 ώρες 18'28".

Άξιοσημείωτο είναι ότι την κούρσα την παρακολούθησε 2.000.000 κόσμος. Λίγο άπίστευτο αλλά αληθινό!

Ενώ στην Ελλάδα αν δοϋνε κάποιον να τρέχει τον κοροϊδεύουν.

«Τρέχω γιατί μ' αρέσει και επι πλέον κερδίζω όρισμένα αγαθά που δεν μπορούν να κερδίσουν οι άλλοι. Είμαι 24 χρονών και έχω άλλες τρεις Ολυμπιάδες μπροστά μου. Σκοπός είναι να έλθω στους πρώτους 10 στους Όλυμπιακούς αγώνες της Μόσχας του 1980 και ένα μετάλλιο στους Όλυμπιακούς αγώνες του Λος Άντζελες του 1984».

Τα σημερινά ρεκόρ του Κυριάκου σε αποστάσεις πάνω των 5 ΚΜ είναι:

5.000Μ	14'13"
10.000Μ	29'20"
15.000Μ	46'28"
20.000Μ	1 ώρα 2'50"
25.000Μ	1 ώρα 18'
Μαραθώνιος	2 ώρες 18'28"

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΟΥΣΗΛΑΖΟΣ
Γυμναστής

Τὸ Νόμπελ Λογοτεχνίας στὸν 'Οδ. 'Ελύτη

Βρισκόταν ἡ Νιάουστα στὸ τυπογραφεῖο ὅταν μάθαμε τὴν εἰδηση ὅτι τὸ φετινὸ Νόμπελ λογοτεχνίας δόθηκε στὸν 'Οδυσσεά 'Ελύτη.

Γιὰ τὸ μεγάλο ἑλληνα ποιητὴ ἡ Νιάουστα θὰ ἀφιερῶσε ξεχωριστὲς σελίδες στὸ προσεχὲς τεύχος. Πρὸς τὸ παρὸν ἀρκοῦμαστε σὲ ἐλάχιστα βιογραφικὰ καὶ σ' ἓνα ἀντιπροσωπευτικὸ δείγμα γραφῆς του.

'Ο 'Οδυσσεάς 'Ελύτης (ψευδώνυμο τοῦ 'Οδ. 'Αλεπουδέλη) γεννήθηκε στὸ 'Ηράκλειο τῆς Κρήτης τὸ 1911. 'Απὸ μικρὸς ἐγκαταστάθηκε στὴν 'Αθήνα ὅπου καὶ σπούδασε. Στὰ τέλη τῆς δεκαετίας 1920 - 30 ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν γαλλικὸ ὑπερρεαλισμὸ, γεγονὸς ποὺ σημαδεύει ἀποφασιστικὰ τὴν ποιητικὴ του ἐξέλιξη. Τὸ 1940 δημοσιεύει τὴν πρώτη ποιητικὴ συλλογὴ του «Προσανατολισμοί», ὅπου κυριαρχεῖ τὸ Αἶγαῖο ὁ ἥλιος, ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς καὶ τῆς φύσης. 'Ακολουθοῦν τὸ «'Ασμα ἡρωϊκὸ καὶ πένθυμο γιὰ τὸ χαμένο ἀνθρωπολογικὸ τῆς 'Αλδανίας» (1945) καὶ με-

τὰ ἀπὸ μιὰ δεκαπεντάχρονη σιωπὴ τὸ «'Εξί καὶ μιὰ τύψεις γιὰ τὸν οὐρανὸ» καὶ τὸ μεγάλο συνθετικὸ ποίημα «'Αξιὸν ἐστὶ» (1960) κορυφαία στιγμὴ τῆς ποιητικῆς του παραγωγῆς.

'Ο 'Ελύτης ἀπὸ τὸ 1971 ὡς σήμε-
ρα δημοσίεψε καὶ ἄλλες ποιητικὲς συλλογές (Τὸ φωτόδενδρον, τὰ ἑτεροθαλὴ κ.ά.), μεταφράσεις ξένων ποιητῶν καθὼς καὶ διάφορα δοκίμια ('Ανοιχτὰ χαρτιά).

ΤΟ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ (ἀπόσπασμα)

Μόνος κυδέρνησα	☆ τὴ θλίψη μου
Μόνος ἀποίκησα	☆ τὸν ἐγκαταλειμμένο Μάιο
Μόνος ἐκόλπωσα	☆ τίς εὐωδιές
'Επάνω στὸν ἀγρὸ	☆ μὲ τίς ἀλκυονίδες
Τάισα τὰ λουλούδια κίτρινο	☆ θουκόλινα τοὺς λόφους
'Επουροδόγησα τὴν ἐρημιὰ	☆ μὲ κόκκινο!
Εἶπα: δὲ θά'ναι ἡ μαχαιριὰ	☆ θαυότερη ἀπὸ τὴν κραυγὴ
Καὶ εἶπα: δὲ θά'ναι τὸ 'Αδικο	☆ τιμότερο ἀπ' τὸ αἷμα!
Τὸ χέρι τῶν σεισμῶν	☆ τὸ χέρι τῶν λιμῶν
Τὸ χέρι τῶν ἐχτρῶν	☆ τὸ χέρι τῶν δικῶν
Μου, ἐφρένιασαν ἐχάλασαν	☆ ἐρήμαξαν ἀφάνισαν
Μιὰ καὶ δυὸ	☆ καὶ τρεῖς φορές
Προδόθηκα καὶ ἀπόμεινα	☆ στὸν κάμπο μόνος
Πάρθηκα καὶ πατήθηκα	☆ σὴν κάστρο μόνος
Τὸ μῆνυμα ποὺ σήκωνα	☆ τ' ἄντεξα μόνος!

Μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ δημοσιεύουμε ἀπὸ τίς στήλες μας τὰ ὀνόματα τῶν Ναουσαίων ποὺ εἰσάγονται φέτος στὶς ἀνώτατες σχολές. Σ' ὅλους ὅσους πέτυχαν τοὺς εὐχόμεστε καλὴ πρόοδος καὶ καλὴ σταδιοδρομία.

Κατ'ἑς Γεώργιος Μηχ(γ)ων μηχαν. Θεο) νίκης, Μπάμπας Νίκος Γεωπονικὴ 'Αθηνῶν, Ζιώτας Γρηγόρης Φυσικὸ Πατρῶν, Παραστατίδης Γεώργιος Πολιτικῶν Μηχανικῶν Πατρῶν, 'Αμπατζῆς Θεοδόσης Δασολογικὴ Θεο) νίκης, Τσιτλακίδης 'Αναστάσης Δασολογικὴ Θεο) νίκης, Νάτσιος Δημήτρης Μαθηματικὸ Πατρῶν, Δουλγερίδης Χρήστος Γεωλογικὸ Πατρῶν, Μπέκας Γιάννης Α.Σ.Ο.Ε., Σαγρῆς Ταξιάρχης Οἰκονομικὸ Θεο)

Πίνακας ἐπιτυχόντων στὰ Α.Ε.Ι. ἀποφοίτων τῶν Λυκείων Ναούσης

νίκης, Τέσσα 'Ασημίνα Οἰκονομικὸ Θεο) νίκης, Φύκατα Τασούλα Βιομηχανικὴ Θεο) νίκης, Μαρκοβίτης Γρηγόρης Νομικὴ Θράκης, Μαργα-
νάρη Ρένα Νομικὴ Θράκης, 'Ακριτίδης Κ. Νομικὴ Θεο) νίκης, Γιάννη Κατερίνα Νομικὴ Θεο) νίκης, Εὐαγγέλου 'Αλίκη Νομικὴ Θεο) νίκης, Πανταζῆ Κυράτσου 'Αγγλικὴ Φιλ. Θεο) νίκης, Παναγιωτίδου Δέσποινα

'Αγγλικὴ Φιλ. Θεο) νίκης, Καρακώ-
τση Δέσποινα 'Αγγλικὴ Φιλ. Θεο) νίκης, Βαταντζῆ 'Ολυμπία Πάντει-
ος 'Αθηνῶν, Κουτσουγιάννης Πέτρος 'Ακαδημία Θεο) νίκης, Δελιχρήστος Στάθης 'Ακαδημία Θεο) νίκης, Κα-
ψαλιάρης 'Αναστάσης 'Ακαδημία Θεο) νίκης, Χατζηϊωάννου Βασίλης 'Ακαδημία Θεο) νίκης, Κολοδὸς Γεώρ-
γος 'Ακαδημία Φλωρίνης, Καρασα-
ρίδης Παῦλος 'Ακαδημία Φλωρίνης, Παπαθεοδώρου Θανάσης 'Ακαδημία Φλωρίνης, 'Αραμπατζῆς Θεοδόσιος Δασολογικὴ Θεο) νίκης, Ζελιηλίδης 'Αδραῖα Δασολογικὴ Πατρῶν, Μπα-
μινὸς Γεώργιος 'Ηλεκτρ. Μηχαν. Θράκης, Μαλλιάρη 'Ανθούλα Νομι-
κὴ Θεο) νίκης.

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴ σελίδα 125

μετωπίζεις, ἑκατὸ τοῖς ἑκατὸ μὲ ἐπιτυχία, ἓνα καθόνι σπάζοντας τὰ νεῦρα τῶν ἀρχηγῶν.

'Οπωσδήποτε δέβαια ὅλα αὐτὰ εἶναι ἡ θεωρία. 'Η πράξη ἔχει τὴ δική της γλῶσσα, τρομερὴ σὲ ἐμπειρίες (εὐχάριστες ἢ δυσάρεστες δὲν ἔχει σημασία ὅλα γιὰ τίς ὁδηγούς εἶναι). 'Εμεῖς θὰ τὰ θυμόμαστε ὅλα.

Μέρες ξενοισιῶς τοῦ Σ.Ε.Ο. Ναούσης στὴ Φούρκα

Τίς περιπετειώδεις ἐκδρομὲς στοὺς γύρω λόφους, τὰ μεγάλα καὶ τὰ νυχτερινὰ παιχνίδια, τὴν ἀξέχαστη ἡμέρα ἐνωμοτίας καὶ τὴν ἡμέρα τοῦ

καινούργιου ἀρχηγείου, τὴ βραδυὴν πυρὰ, τὴ ζωὴ μας στὶς σκληρὲς ὁδὲς τίς 12 μέρες, κάθε στιγμὴ ἐκείνων τῶν ἡμερῶν καὶ κάθε ὥρα ποὺ μοιραστήκαμε, συντροφιά μ' αὐτὸ ποὺ λέμε φύση, τὴ φύση, τὴν ἄμμο καὶ τὴ θάλασσα, ὅλο τὸ πράσινο ἀπ' τίς ἐλιές καὶ ἀπὸ τοὺς γύρω λόφους, τοὺς βράχους καὶ τὰ κύματα τῆς Φούρκας ποὺ μᾶς χάρισε ἀξέχαστες ἀναμνήσεις.

1) χωρίζουμε τα 12 κέρματα σε 3 ομάδες ΑΒΓΔ ΕΖΗΘ ΙΚΑΜΝ

Πρώτο ζεύγος	Δεύτερο ζεύγος	Τρίτο ζεύγος	Συμπέρασμα
$ΑΒΓΔ > ΕΖΗΘ$	$ΑΒΕ > ΓΔΖ$	$Α > Β$ $Α < Β$ $Α = Β$	$Α > 0$ $Β > 0$ $Ζ < 0$
	$ΑΒΕ < ΓΔΖ$	$Γ > Δ$ $Γ < Δ$ $Γ = Δ$	$Γ > 0$ $Δ > 0$ $Ε < 0$
	$ΑΒΕ = ΓΔΖ$	$Η > Θ$ $Η < Θ$	$Η < 0$ $Θ < 0$
$ΑΒΓΔ < ΕΖΗΘ$	$ΑΒΕ > ΓΔΖ$	$Γ > Δ$ $Γ < Δ$ $Γ = Δ$	$Δ < 0$ $Γ < 0$ $Ε > 0$
	$ΑΒΕ < ΓΔΖ$	$Α > Β$ $Α < Β$ $Α = Β$	$Β < 0$ $Α < 0$ $Ζ > 0$
	$ΑΒΕ = ΓΔΖ$	$Η > Θ$ $Η < Θ$	$Η > 0$ $Θ > 0$

$ΑΒΓΔ = ΕΖΗΘ$ Το κάλπικο βρίσκεται στη τρίτη ομάδα και απομονώνεται εύκολα με δύο μόνο ζυγίσματα.

Έπεξήγηση στον πίνακα Με $Α \leq 0$ έννοούμε πως το κάλπικο είναι το Α και είναι βαρύτερο από τα άλλα, ενώ με $Ζ \leq 0$ πως το Ζ είναι το κάλπικο και είναι το ελαφρότερο από τα άλλα. οά ο ά

1=1. Η έννοια της τετραγωνικής ρίζας υπάρχει μόνο στους πραγματικούς οι σωστές πράξεις είναι:

$$\sqrt{-1} \cdot \sqrt{-1} = \sqrt{(-1)(-1)} = \sqrt{1} = \pm 1 \quad \sqrt{-i} \cdot \sqrt{-i} = (\pm i) \cdot (\pm i) = \pm i^2 = \pm (-1) = \pm 1$$

Προτεινόμενα

1) Ένας που μαζεύει γόπες μπορεί να κάνει ένα τοιγάρο με τρεις γόπες. Αν λοιπόν έχει μαζέψει 10 γόπες πόσα τοιγάρα θα καπνίσει;

3	3	3
3		3
3	3	3

3×1

4	1	4
1		1
4	1	4

3×2

ται από 9 κελιά από τα όποια το μεσαίο το έχει ο φύλακας που επιτηρεί τους φυλακισμένους, στα υπόλοιπα 8 κελιά. Ο φύλακας λοιπόν προτού κοιμηθεί κάνει την πρώτη επιθεώρηση (σχ. 1) και βρίσκει 3 φυλακισμένους σε κάθε κελί, δηλαδή 9 σε κάθε πλευρά.

2) Σε μία οικογένεια υπάρχει ένας παππούς, μία γιαγιά, ένας πεθερός, μία πεθερά, ένας γαμπρός, τρεις κόρες, τέσσερες γιοί, δυο πατέρες, δυο μητέρες, τρεις έγγονοί, δυο έγγονές, τέσσερα αδέρφια, τρεις αδελφές, δύο κουνιάδοι, δυο σύζυγοι άντρες, δυο σύζυγοι γυναίκες, ένας θεός, τρεις άνεψιοι και δυο άνεψιές. Συνολικά 40 πρόσωπα; Προς Θεού όχι: Μόνο 10 πρόσωπα. Ποιά είναι η σύνθεση της οικογένειας;

2	5	2
5		5
2	5	2

3×3

1	7	1
7		7
1	7	1

3×4

Στη δεύτερη επιθεώρηση (σχ. 2) βρίσκει πάλι 9 φυλακισμένους σε κάθε πλευρά και έτσι ήσυχος πηγαίνει να κοιμηθεί. Στη τρίτη επιθεώρηση (σχ. 3) βρίσκει πάλι 9 σε κάθε πλευρά και όμως οι 4 φυλακισμένοι γύρισαν και έφεραν μαζί τους και άλλους 4 φίλους τους. Στη τέταρτη επιθεώρηση (σχ. 6X4), ο φύλακας μένει ήσυχος για άλλη μία φορά παρ' όλο που έχουν προστεθεί 4 νέοι φίλοι τους. Και το ίδιο πράγμα επαναλαμβάνεται άλλες δυο φορές στο (6X5) έχουν προστεθεί άλλοι 4 νέοι φίλοι και στο (6X6) όλοι οι παρείσακτες ανεχώρησαν παίρνοντας μαζί τους έξι από τους φυλακισμένους.

3) Δυο αδέρφια κληρονόμησαν από τον πατέρα τους ένα τριγωνικό χωράφι στη μία πλευρά του οποίου βρίσκεται ένα πηγάδι και αποφάσισαν να το μοιράσουν σε δυο ίσα μέρη, αλλά με τέτοιο τρόπο ώστε η διαχωριστική γραμμή να περνά από το κέντρο του πηγαδιού που θα ανήκει από κοινού και στους δυο.

0	9	0
9		9
0	9	0

3×5

5	0	4
0		0
4	0	5

3×6

4) Ένα κρατητήριο αποτελεί-

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΕΙ ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙ-ΓΚΟ ΣΠΙΤΙ

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΟ ΠΡΟΜΗΘΕΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΤΑΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Καραμπατάκη 1 (γραφεία Τ.Ο.Ν., Τηλ. 28.150)
κάθε βράδυ 7—8 μ.μ. πλην Σαββάτου και Κυριακής

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ

ΣΤΑΛΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΜΠΑΓΤΣΗ

Έκδοση συλλόγου «Μπουλές — Γενίτσαροι»

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟ

Έκατό περίπου χρόνια και μερικά έκατομμύρια μπουκάλια

πρίν

μέ τις πρώτες σταγόνες κρασιού από
κλήματα της Νάουσας, γεννιόταν η ποιότητα ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

Μαζί της γεννιόταν και η παράδοση ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

Η αυστηρή προσήλωση στην παραγωγή, παλαίωση και εμφιάλωση καλού κρασιού.
ΜΠΟΥΤΑΡΗ πρίν έκατό χρόνια. Σήμερα. Ύστερα από έκατό χρόνια.

Πάντα καλό. Κρασί ή ούζο ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

μπουταρη

ΟΥΖΟ - ΚΡΑΣΙ ΑΠΟ ΤΟ 1879

